

SINIRDAKİ DÜŞMAN: TÜRKİYE’NİN DAİŞ İLE MÜCADELESİ

MURAT YEŞİLTaş, ÖMER BEHRAM ÖZDEMİR,
RIFAT ÖNCEL, SİBEL DÜZ, BİLGEHAN ÖZTÜRK

SINIRDAKİ DÜŞMAN
TÜRKİYE'NİN DAİŞ İLE
MÜCADELESİ

COPYRIGHT © 2016

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları 65
I. Baskı: 2016
ISBN: 978-605-4023-74-5

Uygulama: Erkan Söğüt
Kapak Fotoğrafı: AA
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SINIRDAKİ DÜŞMAN TÜRKİYE'NİN DAİŞ İLE MÜCADELESİ

Murat Yeşiltaş, Ömer Behram Özdemir,
Rıfat Öncel, Sibel Düz, Bilgehan Öztürk

SETA

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ | 7

DAİŞ'İN POLİTİK SÖYLEMİNİ VE SAVAŞ STRATEJİSİNİ ANLAMAK | 11

Politik Söylem Düzeyi | 13

Jeopolitik Düzey | 14

Askeri-Taktiksel Düzey | 17

TÜRKİYE'Yİ KONUMLANDIRMAK:

DAİŞ'İN TÜRKİYE KARŞITI SÖYLEMİ VE STRATEJİSİ | 19

Dabiq'ta Türkiye: Sahvaların Destekçisi | 20

Konstantiniyye: Dolaylı Değil Doğrudan Hedef Alma | 25

SOYUT ÖTEKİDEN SOMUT DÜŞMANA:

DAİŞ'İN TÜRKİYE'YE YÖNELİK SALDIRILARININ ANALİZİ | 31

Bombalı Saldırıları: Eylemlerin Karakterleri ve Eylemci Profilleri | 34

Suriye ve Irak'ta Yapılan Saldırıları | 39

Türkiye'ye Sığınmış Suriyeli Sivillere Yönelik Cinayetler | 41

TÜRKİYE'NİN DAİŞ İLE ÇOKBOYUTLU MÜCADELESİ | 45

Yabancı Terörist Savaşçılarla (YTS) Mücadele | 52

YTS ile Mücadelede Kaynak Ülke | 53

Risk Analiz Birimleri ve Tahdit Listesinin Oluşturulması | 55

DAİŞ'le Mücadelede Yurt İçi Güvenlik Operasyonları | 57

Suriye Sınırı Fiziksel Güvenlik Önlemleri | 61

Sınır Ötesi Operasyonlar, Türkiye ve Anti-DAİŞ Koalisyonu	63
DAİŞ'in Finansmanının Önlenmesi	66
DAİŞ'in Finansmanı ile Mücadele	70
DAİŞ'in Finans Sektörüne Erişimini Engelleme	71
GENEL DEĞERLENDİRME	75

GİRİŞ

Terörün ve terör örgütlerinin yakın dönemdeki hızlı yükselişi, çeşitlilik göstermesi ve buna eşlik eden karmaşıklaşma DAİŞ ile zirve noktasına ulaşmıştır. Irak'ta tasfiye, direniş, ideolojik kopuş ve dönüşüm gibi süreçlerin ortaya çıkardığı DAİŞ, Arap Baharı'nın Ortadoğu'da devlet otoritelerini sarsmasıyla oluşan güç boşluklarında, düzensiz savaş stratejilerini kullanarak Irak ve Suriye'de geniş topraklar üzerinde hakimiyet kurmuştur. DAİŞ'in söz konusu yükselişi örgütün ortaya çıkıp alan kontrolü sağlayarak yayılmayı başardığı ülkelerde devletlerin parçalanmasını tetikleyerek hızlandırmış, özellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yüksek derecede risk ve tehditlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. DAİŞ'in Irak'ın işgali sonrasında ortaya çıktığı koşullar, Suriye iç savaşına dahil olmasıyla yeni bir biçim alması ve beraberinde şekillendirdiği savaş ve terör anlayışı, örgütü sadece bölgesel ölçekte Ortadoğu ülkeleri için öncelikli tehdit olarak ortaya çıkarmamış aynı zamanda uluslararası toplumunun da bir numaralı güvenlik sorunu haline getirmiştir.

DAİŞ'in sahip olduğu devlet benzeri kurumsal yapısı ve topluma derinlemesine nüfuz eden korku ve şiddet siyaseti, sözde halifeliğin ilanı ile sahip olduğu çatışmacı dinsel retoriği küresel düzleme taşıyabilmesi ve belirli bir toprak alanını kontrol etmeyi hedefleyen yayılmacı jeopolitik teorisi onu diğer terör örgütlerinden büyük ölçüde ayırtırmaktadır. Böylesi bir çeşitlilik DAİŞ'e karşı mücadele etmeyi de güçleştirmektedir. Benimsemiş olduğu savaş, saldırı ve terör stratejilerinin içerdiği belirsizliklere rağmen eylemlerinde tercih ettiği hedefler ile bunlara yönelik

kullandığı esnek ve sürekli değişim gösteren taktikleri ile birlikte değerlendirildiğinde yerelden bölgesel ve küresel ölçeğe kademeli bir savaş ve şiddet doktriniyle hareket ettiğini söylemek mümkündür. DAİŞ'in bu anlaşılması zor yapısı ve ideolojisi örgütün eylemlerinin hepsinde de kendini göstermektedir.

Bu risk ve tehditlerin en yakından etkilediği ülkelerden biri, hem örgütün temel yaşam ve faaliyet alanına olan yakınlığı hem de coğrafi konumu itibarıyla hedef ülkelerden biri olması sebebiyle Türkiye'dir. Türkiye aynı zamanda DAİŞ'in savaşının yerel dinamiklerden çıkarılarak küresel bir olguya dönüştürülmesi için de hedef ülkelerden biridir. Nitekim DAİŞ, hem söylem ve stratejisi hem de yaptığı muhtelif tarzda saldırılar ile Türkiye'yi defalarca hedef almıştır. Bu nedenle Türkiye'nin DAİŞ'ten kaynaklanan tehditler ve ona karşı mücadele açısından istisnai bir durumu söz konusudur ve güvenlik tehdidi bakımından DAİŞ'e komşu çevrelerdeki en riskli ülkelerden biridir. Bu riskli durum ve coğrafi yakınlık Türkiye'nin DAİŞ'e karşı mücadelesini de birçok açıdan maliyetli kılmaktadır.

Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, örgütün Türkiye'ye yönelik söylem ve eylemlerinin çeşitliliği, sıklığı ve yöntemleri incelendiğinde ve Türkiye'nin Suriye iç savaşına komşu olması dikkate alındığında söz konusu güvenlik riskinin boyutları daha net bir biçimde anlaşılabilir. Türkiye'ye yönelik DAİŞ tehdidi, çeşitlilik bakımından örgütün "iç coğrafi halka"da (Irak ve Suriye) gerçekleştirdiği eylemlerden ayrılrsa da örgütün jeopolitik yayılma hedeflerinden biri olan "yakın çevre" (Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika) eylemleri kapsamında doğrudan hedefleri arasında yer almaktadır.¹

DAİŞ'in Türkiye'ye yönelik oluşturduğu güvenlik riskleri sadece saldırı hedefinde olmasıyla da sınırlı değildir. Örgütün vazgeçilmez politikalarından biri olan yabancı savaşçı transferi, bu yabancı savaşçılar arasında Türkiye vatandaşlarının da yer alması ve söz konusu savaşçıların Türkiye'yi geldikleri ülkelere dönmek için veya kalmak için hedef ülkelerden biri olarak görmeleri, güvenlik risklerini artırdığı gibi Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesinin de kapsamını oldukça genişletmektedir. Öte yandan, Türkiye'nin DAİŞ karşıtı uluslararası askeri koalisyonun bir parçası olması ve askeri üslerini koalisyon ülkelerine açması da örgütün Türkiye'ye yönelik eylem yapma ihtimalini güçlendirmektedir. Aynı zamanda Türkiye'nin DAİŞ'e yönelik ülke içinde ve dışında kendi imkanları dahilinde operasyonlar gerçekleştirmesi kendisini örgütün doğrudan hedefi haline getirdiği gibi DAİŞ'le mücadelesinin çok boyutlu yönünü de ortaya çıkarmaktadır.

1. "İŞİD Hutbelerinde Hedef Türkiye", Haber 7, 2 Mayıs 2016.

Tüm bunlara ek olarak Türkiye, DAİŞ'in politik söylemini şekillendirmesinde de hedef ülkelerden biridir. Örgütün Türkiye'yi giderek artan derecede ve açık bir şekilde hedef tahtasına yerleştirdiği, başlangıçta "muğlak öteki" olarak kurguladığı halde farklı biçimlerde ve sertlikte giderek "somut düşman" olarak ilan ettiği görülmektedir. DAİŞ'in yazılı medyasında hakim olan söylemsel dili bu anlamda sadece Türkiye ve Türkiye'deki farklı grupları hedef almakla kalmamakta; aynı zamanda ülkede DAİŞ'e müzahir potansiyel grup ve hücre yapılanmalarına üye kişileri yabancı savaşçı olarak Suriye'ye çekmeyi amaçlamaktadır. Öte yandan DAİŞ'in Türkiye'deki intihar saldırılarının karakterleri incelendiğinde diğer ülkelerde gerçekleştirilen eylemlerin hedefleriyle farklılıklar göstermiyor olsa da bu eylemlerin örgüt tarafından üstlenilmediği dikkat çekmektedir. Türkiye'de DAİŞ bağlantılı intihar saldırılarının örgütün emir komuta kademesi tarafından doğrudan planlanıp planlanmadığı muğlak olsa da, saldırıları gerçekleştirenlerin Suriye'de DAİŞ safalarında savaşa katıldıkları anlaşılmaktadır. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde DAİŞ'in Türkiye'ye yönelik güvenlik tehditleri şu şekilde sıralanabilir:

- a. Yabancı Terörist Savaşçı (YTS) mobilizasyonu
- b. Bombalı intihar eylemleri
- c. Sınır güvenliği
- d. Sınır ötesinden Türkiye'ye yönelik saldırılar
- e. Radikalleşme

Bu çeşitlilik dikkate alındığında Türkiye'nin DAİŞ'ten kaynaklı güvenlik risklerinin birçoğu ile eş zamanlı bir biçimde karşı karşıya kaldığı anlaşılmaktadır. Bu durum Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesini çok boyutlu hale getirmektedir. Türkiye'nin mücadele stratejisinin altı sütunu vardır:

- a. YTS'lerle mücadele
- b. Türkiye içinde DAİŞ'e yardım ve yataklık yapan ya da yapma potansiyeli olan hücre yapılanmalarına yönelik emniyet-güvenlik operasyonları
- c. Sınır ötesine yönelik askeri operasyonlar
- d. Terörizmin finansal kaynaklarının engellenmesi için uluslararası işbirliği
- e. Fiziki sınır güvenliği önlemleri
- f. DAİŞ karşıtı bir söylem ve mesajın devreye sokulması

Elinizdeki rapor hem DAİŞ'in terör stratejisi hem de Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesinin boyutlarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Raporun ilk kısmında DAİŞ'in siyasal söylem ve savaş stratejisi incelenmiştir. Örgütün alışılagelmiş terör örgütleriyle benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmuş; DAİŞ tarafından yürütülen savaşın ve gerçekleştirilen saldırıların doğasındaki siyasi, askeri ve stra-

tejik değişim açıklanmıştır. Ayrıca bu kısımda DAİŞ'in stratejisi siyasi, jeopolitik ve askeri-taktiksel düzeyde incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci kısmını, örgütün Türkiye'ye yönelik söylem yoluyla inşa edip, saldırılarıyla birçok defa somutlaştırdığı yakın tehdidin analizi oluşturmaktadır. Söylem yoluyla tehdidin ne şekilde oluşturulduğu DAİŞ'in propaganda amacıyla yayımladığı dergilerin taranmasıyla, somut tehdidin doğası ise örgüt tarafından gerçekleştirilen saldırıların analizi ile ortaya konulmuştur.

Raporun üçüncü kısmında Türkiye'nin DAİŞ ile mücadele stratejisi bir süreç analiziyle anlatılmıştır. Yurt içinde yapılan emniyet operasyonları, sınır ötesiindeki örgüt hedeflerine yönelik gerçekleştirilen hava operasyonları ve alınan diğer askeri tedbirler, YTS ile mücadele bağlamında sınır güvenliğini artırmaya yönelik yürürlüğe konulan önlemler ve mücadelenin özellikle terörizmin finansmanının engellenmesi bağlamında nasıl şekillendiği incelenmiştir.

Nihai olarak, günümüze değin edinilen tecrübenin, DAİŞ kaynaklı tehdidin ve olası saldırıların karakterinin bundan sonra ne yönde evrileceği konusunda birtakım ipuçları verdiği değerlendirilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın sonuç kısmında örgütle mücadelede önümüzdeki süreçte ne tür tedbirlerin alınabileceği hususunda önerilere yer verilmiştir.

DAİŞ'İN POLİTİK SÖYLEMİNİ VE SAVAŞ STRATEJİSİNİ ANLAMAK

DAİŞ, kurulduğu tarihten bugüne yerel, bölgesel ve küresel ölçekte mutasyona uğrayan devlet benzeri bir terör örgütü olarak tanımlanabilir. Diğerleriyle karşılaştırıldığında herhangi bir terör örgütünün tanımlayıcı özelliklerine sahip olmakla birlikte onlardan (başta el Kaide olmak üzere) büyük ölçüde ayrılan, kendisine has özellikleri söz konusudur.² Örgütün, Irak'ın işgali sonrasında ortaya çıktığı koşullar ve Suriye iç savaşına dahil olmasıyla yeni bir yapıya kavuşmasından sonra şekillendirdiği³ savaş stratejisi onu sadece Ortadoğu'daki ülkeler için değil küresel ölçekte uluslararası toplum için de en önemli güvenlik riski haline dönüştürdü.⁴ Bundan daha önemlisi, sistematik bir stratejinin ürünü olarak ortaya çıkan devlet benzeri yapısı, sözde halifeliğini ilanı ve belirli bir topraksal alanı kontrol etmeyi hedefleyen yayılcı ve saldırgan politikası DAİŞ'i diğer terör örgütlerinden büyük ölçüde ayırtmakta ve ortaya çıkardığı güvenlik riskleriyle baş etmeyi zorlaştırmaktadır.⁵ Benimsemiş olduğu savaş, saldırı ve terör stratejilerinin içerdiği muğlaklıklara rağmen 2004-2016 arasında tercih ettiği hedefler ile bunlara yönelik kullandığı sürekli değişim gösteren ve esnek olan taktikleriyle birlikte ele

2. Jessica D. Lewis, "The Islamic State: A Counter-Strategy for a Counter-State", Middle East Security Report 21, *Institute for Study of War*, (Temmuz 2014).

3. Can Acun, "Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD)", *Sabah Perspektif*, 21 Haziran 2014.

4. Peter Foster, "The Top 10 Risks to the World in 2016-The Ailing Trans-Atlantic Partnership is Number One", *The Telegraph*, 4 Ocak 2016.

5. Daniel L. Byman, "Comparing Al Qaeda and ISIS: Different Goals, Different Targets", Brookings Institution, 29 Nisan 2015; Daniel Byman ve Jennifer Williams, "ISIS vs. Al Qaeda: Jihadism's Global Civil War", *The National Interest*, 24 Şubat 2015.

alındığında yerel ölçekten bölgesel ve küresel ölçeğe birbiriyle bütünleşmiş kademeli bir savaş ve şiddet doktrini ile hareket ettiğini söylemek mümkündür.⁶

DAİŞ her ne kadar Irak'ta kurulmuş olsa da (2004), genel olarak Arap devrimlerinin inişli çıkışlı seyri ile Suriye iç savaşının oluşturduğu jeopolitik kargaşa ve bölgesel istikrarsızlık nedeniyle geniş bir coğrafyayı kontrol edebildiği gibi birçok irili ufaklı şiddet yanlısı diğer terör örgütlerinin kendisine biat etmesini sağlayarak ya da kendine alternatif olabilecek diğer grupları ezerek genişleme imkanı bulmuştur. Örgütün topraksal yayılmasının arkasında sadece sözde halifeliliğin güçlü mesajı yer almamakta; aynı zamanda Irak ve Suriye başta olmak üzere Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yer alan kırılgan devlet yapıları, örgütün “taşıyıcı anne” rolünü bu ülkelerde oynamasına da imkan tanımaktadır. Haziran 2014'te Musul'un⁷ (Irak) örgütün kontrolüne geçmesinin hemen ardından halifeliliğin ilan edilmesi ve adının “İslam Devleti” olarak değiştirilmesinden sonra yeni stratejisini devreye sokan DAİŞ, bu tarihten sonra küresel toplumun terörle mücadelelerinde öncelikli tehditler arasında yer almaya başlamıştır.⁸ Ancak DAİŞ, mevcut Ortadoğu krizinde öncelikli tehdit olarak hedef tahtasına yerleştirilmiş olsa da 2014'ten bu yana söz konusu mücadelenin yüzde yüz başarılı olduğu söylenemez.⁹ Bu durum büyük ölçüde DAİŞ karşıtı koalisyonun uyguladığı müdahale stratejisi ile DAİŞ'in örgütsel yapısı ve benimsediği savaş/terör stratejisinin karakterini oluşturan teo-politik dinamiklerin iç içe geçmiş doğasından kaynaklanmaktadır.

Örgüt, dini referansla teorileştirilmiş ve topyekun savaş şeklinde kurgulanmış *apokaliptik* (mesiyanik) bir politik vizyona sahiptir. Geniş bir coğrafi bölgeyi hedefine alan jeopolitik bir yayılma anlayışı ise örgütün hareket tarzını şekillendirirken, taktiksel düzeyde *hibrid* (melez) bir askeri savaş doktrinine sahiptir.¹⁰

6. DAİŞ'in şiddet kavramsallaştırması ve şiddeti kullanırken benimsemiş olduğu strateji ve taktiklerin kuramsal olarak bir çeşitlilik ortaya koyduğu ifade edilse de temel olarak el Kaide üyesi Ebubekir Naci, 2004'te Arapça olarak, *Vahşetin İdaresi: Ümmet'in Önündeki En Kritik Aşama (İdare üt-Tevhiş)* başlıklı bir kitaba dayandığı sıklıkla söylenir. Söz konusu kitap William McCants tarafından Harvard Üniversitesi'ndeki John M. Olin'in Stratejik Araştırmalar Enstitüsü için İngilizceye çevrildi. İngilizcesi için bkz. Abu Bakr Naji, *The Management of Savagery: The Most Critical Stage Through Which the Umma will Pass*, çev. William McCants, 23 Mayıs 2006. Ayrıca yukarıda bahsedilen şiddetin yönetimine dair bir analiz için bkz. Michael Weiss ve Hassan Hassan, *ISIS: Inside the Army of Terror*, (Regan Arts, New York: 2015), s. 40-48.

7. Musul'un, DAİŞ'in bin kişiyi geçmeyen militanıyla düşmesi askeri bakımından halen açıklanmayan bir gizem barındırmaktadır. Her ne kadar örgütün konvansiyonel olmayan savaş taktiklerini kullanarak şehri önce içeriden kontrol etmesinin bu süreçte etkisinin olduğu ileri sürülse de bu konudaki muamma büyük ölçüde devam edecektir.

8. Recep Tayyip Gürlü ve Ömer Behram Özdemir, “El Kaide'den Post-Kaide'ye Dönüşüm: IŞİD”, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, (Mayıs 2014), s. 113-135.

9. Brian Katulis, “Assessing the Anti-ISIS Campaign after the First Year”, Testimony before the Senate Foreign Relations Committee, 15 Eylül 2015.

10. Murat Yeşiltaş, “Apokaliptik Jeopolitik, Radikal Antagonizma ve IŞİD”, *Ortadoğu Analiz*, Cilt: 7, Sayı: 71, (Kasım-Aralık 2015), s. 64-66.

Söz konusu üç düzeyli hareket tarzı, örgütün hayatta kalma stratejisine ve terör eylemlerinin bütün içeriğine nüfuz etmiştir.¹¹

POLİTİK SÖYLEM DÜZEYİ

DAİŞ'in politik vizyonunu şekillendiren büyük ölçüde “dinsel anlatıyı” merkeze alan “mesihçi” söylemidir. Devlet ve egemenlik anlayışını soyut ve kurumsal olarak yeniden tanımlaması, uluslararası siyaseti kıyametvari bir söyleme eklemleyerek yeniden senaryolaştırması ve bölgesel düzene yönelik sahip olduğu jeopolitik kodlara bakıldığında DAİŞ'in politik vizyonu ile savaş ve terör stratejileri büyük ölçüde anlaşılır. Özellikle halifelğin ilanı ve siyasi olarak kurgulanışı, DAİŞ'in stratejik vizyonunun operasyonel hale getirilmesi ile topraksal (fiziksel) genişlemesi arasındaki bağın teolojik temelini teşkil etmektedir. Halifelik hem Ortadoğu ölçeğindeki ulus-devlet politik birimi etrafında tarihsel olarak merkezde yer almış egemenlik hiyerarşisini ters yüz etme işine yaramaktadır hem de var olan devlet sınırlarını radikal bir değişim baskısıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Örgütün sıklıkla Sykes-Picot siyasi düzenine yönelik saldırısı¹² ile seküler ulus-devlet paradigması etrafında şekillenmiş mevcut siyasi egemenlik anlayışına meydan okumasının temelinde böylesi bir teo-politik anlatı yatar. Böylece DAİŞ, bölgesel ölçekte tarihsel statükoyu sürdürme işine yarayan bölgesel düzenin güvenlik mimarisini hem söylemsel (büyük ölçüde soyut) hem de fiziksel düzeyde bir saldırıyla karşı karşıya bırakır. Sözde halifelik ve cihat ekseninde yeni bir dini-siyasi evrensellik vaadiyle Batı merkezli seküler düzene de meydan okuyan DAİŞ, apokaliptik bir savaş doktrini ekseninde jeopolitik mücadele alanındaki savaş oyununun kurallarını ters yüz etme arayışındadır. İstedığı tam anlamıyla mevcut düzenin yerini alacak adil bir düzen değil, kaos ile birlikte yıkılacak mevcut düzenin içinden kendi düzenini çıkarmaktır. Böylesi bir siyasi vizyon ise nihai olarak sadece halifelliği ortadan kaldırmak isteyen düşmanlara yönelik değil aynı zamanda Müslümanlar arasında onu kabul etmeyenlerle de aynı kurallarla mücadele etmeyi gerektiren radikal bir anlayışı gerekli kılmaktadır.¹³ Bu mücadele ancak yok etmekle mümkündür. Böylesi bir yok etme üzerine kurulu strateji “iyi-melek” ile “kötü-şeytan”

11. William McCants, *The ISIS Apocalypse: The History, Strategy, and Doomsday Vision of the Islamic State*, (St. Martin's Press, New York: 2015).

12. Robert Fisk, “Isis: In a Borderless World, the Days When We Could Fight Foreign Wars and be Safe at Home may be Long Gone”, *Independent*, 19 Kasım 2015.

13. McCants, *The ISIS Apocalypse*; Ben St. Clair, “The Islamic State: A Symptom of a World in Transition”, *Fordham Political Review*, 10 Ekim 2015, <http://fordhampoliticalreview.org/the-islamic-state-a-symptom-of-a-world-in-transition>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

karşıtlığı üzerinden radikal bir ötekileştirme siyaseti ile devreye sokulmaktadır. Bu yüzden şiddetin radikal ve açık bir biçimde sunumu ve icrası DAİŞ'in politik vizyonunun ayrılmaz bir parçası ve onu mümkün kılan temel özelliğidir.¹⁴

JEOPOLİTİK DÜZEY

DAİŞ'in politik vizyonunun daha geniş ölçekte hayata geçirilmesi işine yarayan ise kendine has jeopolitik vizyonudur. Bu vizyon aynı zamanda DAİŞ'in kısa, orta ve eğer hayatta kalırsa uzun dönemli büyük stratejisini şekillendirmektedir. DAİŞ üç coğrafi halkayı bir arada ele alan jeopolitik bir vizyona sahiptir: Irak ve Suriye'den oluşan "iç coğrafi halka", geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika'dan oluşan "yakın çevre halkası" ve Avrupa, Amerika ve Asya'dan oluşan "uzak dış çevre halkası".¹⁵

Irak ve Suriye'den oluşan "iç halka", DAİŞ'in savunma ve saldırı stratejisi açısından örgütün önceliği arasında yer alırken jeopolitik açıdan da "kalpgahını" (merkezini) oluşturmaktadır.¹⁶ Irak devletinin parçalanması ve görünüşte Esed rejimi ile savaş iç halkanın stratejik hedefleri arasında yer alsa da DAİŞ açısından iç coğrafi halkanın önemi; örgütsel yapıyı ayakta tutmak, ideolojik düzeyde *etno-sekteryan* ayrışmaları derinleştirerek şiddet pratiklerini sürdürmek ve bu ayrışmayı yakın çevre halkasını içine alacak şekilde geniş bir coğrafi alana yaymaktır.¹⁷ Böylece, iç halka, meydan okunması ve ele geçirilmesi zor bir savunma hattı olması nedeniyle örgütün jeopolitik mücadelesinin merkez savunma kuşağını oluşturmaktadır. Yakın çevre halkasının ayakta kalması uzak dış çevre halkası içinde kaos temelli terör eylemleri gerçekleştirerek yeni savaşçıların merkeze çekilmesini sağlamaktır.¹⁸ Terör saldırıları, aşırı şiddete dayalı üst anlatının DAİŞ'in propagandası için devreye sokulmasını daha da kolaylaştırmaktadır. Bir bütün olarak bakıldığında bu jeopolitik halkalar içinde örgütün hem organizasyonel/kurumsal hem de sosyolojik olarak hayatta kalması ancak iç halkanın merkezini oluşturan Irak ve Suriye'de topraklarını kontrolünde tutmasına bağlıdır.

14. Yeşiltaş, "Apokaliptik Jeopolitik, Radikal Antagonizma ve IŞİD", s. 64-66; Murat Yeşiltaş, "Eski Coğrafya Yeni Bölge: Ortadoğu'da İsyen ve Devrimin Jeopolitiği", *Ortadoğu Analiz*, Cilt: 8, Sayı: 72, (Ocak-Şubat, 2016).

15. Harleen Gambhir, "ISIS's Global Strategy: A Wargame", Middle East Security Report 28, *Institute for Study of War*, (Temmuz 2015), <http://understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%20Global%20Strategy%20--%20A%20Wargame%20FINAL.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

16. Loretta Napoleoni, *İslam ve Modern Cihat: İslam Devleti ve Ortadoğu'nun Yeniden Çizilmesi*, çev. Fulya Çene ve Ahmet Faruk Çeçen, (Altın Bilek, 2014).

17. Jessica Lewis McFate, "The ISIS Defense in Iraq and Syria: Countering and Adaptive Enemy", Middle East Security Report, *Institute for Study of War*, 27 Mayıs 2015, <http://understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%20Defense%20in%20Iraq%20and%20Syria%20--%20Standard.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

18. McFate, "The ISIS Defense in Iraq and Syria".

DAİŞ'in "yakın çevre" olarak adlandırdığı ikinci coğrafi halka ise Ortadoğu'nun geri kalanı ile Kuzey Afrika'dan oluşmaktadır. Örgütün bu halka içindeki asıl hedefi, merkez halka üzerindeki baskıyı dağıtmak,¹⁹ merkeze yabancı savaşçı akışını teşvik etmek ve nihayetinde sözde "İslam Devleti"ne katılacak yeni vilayetler aracılığıyla jeopolitik yayılma alanını tahkim etmektir.²⁰ Özellikle Suriye iç savaşının neden olduğu siyasi, askeri ve insani krizlerin yakın coğrafyaya doğru taşma etkisini (*conflict spill-over*) de bir fırsat olarak kullanan örgüt, bu coğrafi halka üzerinde var olan aşırıcı gruplar aracılığıyla alan kontrolünü yayarak sözde "İslam Devleti"nin sınırlarını genişletmeye çalışmaktadır.²¹ Böylece hem söz konusu halka içinde yer alan kırılğan ülkeler üzerinde yeni bir güç temerküzü ve etki sağlayarak o ülkelerdeki fay hatlarını (etnik ya da mezhebi ayrışmalar aracılığıyla) derinleştirebilecek hem de ideolojik düzeyde propaganda için zemin oluşturabilme imkanına kavuşabilecektir. Ayrıca DAİŞ'in yakın çevre içindeki eylemleri ve diğer yerel örgütler aracılığıyla toprak genişletmesi merkez coğrafyanın savunulmasında daha fazla esneklik kazanmasını sağlamaktadır.²² Böylece örgütün orta ve uzun vadede yayılma hedefi için uygun bir şiddet ve çatışma zemini ortaya çıkmaktadır.²³ 2014 ve 2015 yıllarında DAİŞ yakın çevre içinde Mısır, Libya, Suudi Arabistan, Kırgızistan, Yemen, Nijerya, Afganistan, Pakistan ve Özbekistan'dan oluşan ülkeler grubu içinde kendine buradaki aşırıcı grupları bağlamayı başarmış ve belirli bir genişleme sağlamıştır. Bu ülkeler grubu içinde örgüt özellikle Libya ve Mısır gibi ülkelerde bazı alanları kontrol ederken diğer ülkelerde örgüte bağlılık sunan grupların alan kontrolü yoktur. Böylesi bir denklem, örgüte yönelik askeri stratejinin bütüncül bir yapı kazanmasını da engellemektedir.

DAİŞ'in "uzak dış çevre" olarak adlandırılan üçüncü coğrafi halkası ise İslam coğrafyasının dışında kalan dünyadır. Burada bir tür "küresel düşman" tanımlaması etrafında şekillenmiş ve sözde "İslam Devleti" sınırları dışında kalan bütün ülkelerin hedef tahtasına oturtulduğu söylemsel ve eylemsel bir strateji devrededir.²⁴ Bu halka içinde önemli olan, saldırı imkanının oluşmasıyla sansasyonel eylemler

19. Pierre-Jean Luizard, *İŞİD Tuzağı*, çev. Yasemin Özden Charles, (İletişim Yayınları, İstanbul: 2015), s. 22-24.

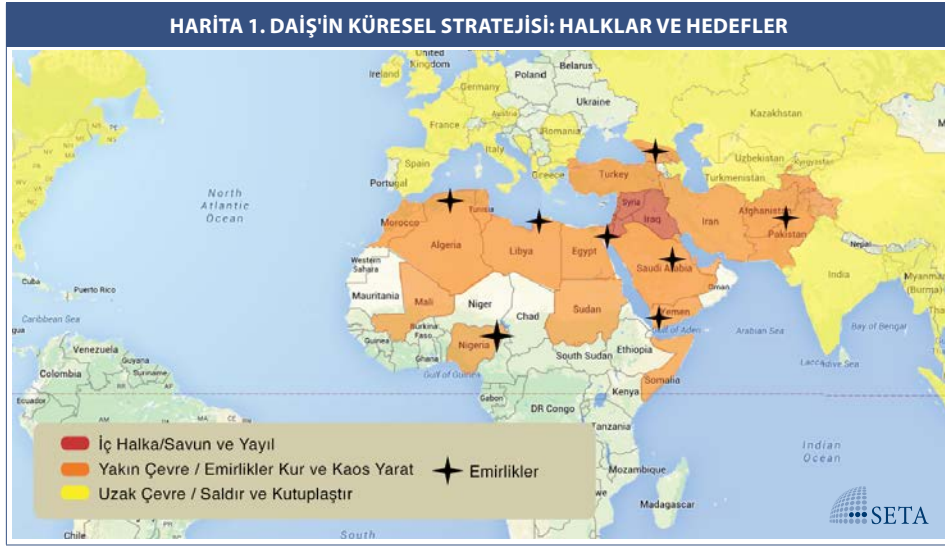
20. Aaron Y. Zelin, "The Islamic State's Model", *Washington Post*, 28 Ocak 2015; Harleen Gambhir, "ISIS Global Intelligence Summary March 1-May 7, 2015", *Institute for the Study of War*, 10 Mayıs 2015, http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%20INTSUM_Final.pdf, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016); "The Islamic State of Libya Isn't Much of a State", *Foreign Policy*, 17 Şubat 2015, <http://foreignpolicy.com/2015/02/17/the-islamic-state-of-libya-isnt-much-of-a-state>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

21. "IS Said to Have Taken Another Libyan Town", *Times of Malta*, 10 Şubat 2015.

22. Adil Rasheed, *ISIS: Race to Armageddon*, (Vij Books India, New Delhi: 2015).

23. Gambhir, "ISIS's Global Strategy: A Wargame".

24. Yeşiltaş, "Apokaliptik Jeopolitik, Radikal Antagonizma ve İŞİD", s. 64-66.

Kaynak: Institute for the Study of War

yapılarak örgüte merkez coğrafyada yeni savaşçıların katılmasını sağlamaktır.²⁵ Özellikle kıta Avrupa ülkelerinin hedef alındığı son yıllardaki terör saldırılarına bakıldığında örgütün yakın çevre içinde sahip olduğu motivasyonun benzerini uzak çevrede de devreye sokmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.²⁶ Özellikle Müslüman nüfusun yoğunluklu olarak bulunduğu kıta Avrupası ülkelerinde yapılan eylemlerin amacı büyük ölçüde saldırılar vasıtasıyla yeni savaşçılar için propaganda ortamı oluşturmaktır. Böylesi bir hedefin arkasında saldırı sonrası Müslümanlara yönelik tepkinin artacağı öngörüsü yer almaktadır. Böylece kendilerine yönelik ayrımcı ve baskıcı saldırıların artacağı kişiler “cihat için” Suriye topraklarına yönelecektir. Bu nedenle söz konusu motivasyonun hedefinde, doğrudan Müslüman karşıtı sosyolojinin oluşturduğu muğlak ve kırılgan atmosfer vardır.

Bir bütün olarak bakıldığında, DAİŞ'in saldırı anlayışının hedefinde bulunan üç coğrafi halkanın karakterlerinde önemli farklılıklar olsa da saldırıların örgütün hedefleri açısından stratejik olarak birbirini desteklemek için planlandığını söylemek mümkündür. Bu strateji, iç halkada savunma ve yayılma; yakın çevre halkasında emirlikler kurma ve kaos yaratma; uzak çevre halkasında ise saldırma ve kutuplaştırma şeklinde formüle edilmektedir (Harita 1). DAİŞ'in 2015 öncesindeki stratejisi iç halkada toprak kontrolü sağlamak, kontrol edilen

25. Eric Schmitt ve David D. Kirkpatrick, "Strategy Shift for ISIS: Inflicting Terror in Distant Lands", *The New York Times*, 14 Kasım 2015.

26. "ISIS Fanatics have Set up Secret Camps INSIDE Europe to Plan More 'Large Scale' Attacks, Warn EU Police", 25 Ocak 2016, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3415722/ISIS-planning-attacks-Europe-warn-EU-police.html#ixzz40jtuUmbn>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

topraklardaki muhalifleri temizlemek ve bu alan içinde sahip olduğu ideoloji ekseninde devlet inşasını gerçekleştirerek el Kaideden el Nusra'ya kadar yakın düşmanları ile mücadele etmekte. 2014'ün sonunda ABD liderliğinde başlayan müdahale ile birlikte yakın ve uzak coğrafi halka içinde terör eylemlerini merkeze alan bir strateji geliştirdi.²⁷

ASKERİ-TAKTİKSEL DÜZEY

DAİŞ'in siyasi vizyonunu hayata geçirmesine ve örgütün hayatta kalmasına imkan sağlayan üçüncü düzlemi ise uyguladığı askeri strateji oluşturmaktadır. Diğer terör örgütleriyle karşılaştırıldığında, belirli bir toprak parçası üzerinde kontrol sağlanması, halifeliğin ilanı ile devlet benzeri kurumsal bir mimari eşliğinde iç düzen tesis etme kapasitesi²⁸ ve istediği zaman mobilize edebileceği ordu benzeri düzenli askeri bir yapıya sahip olması nedeniyle DAİŞ'in askeri stratejisinin *hibrid* (melez) bir yapısı vardır. Öte yandan DAİŞ'in düşman olarak gördüğü aktörler arasında bir çeşitlilik söz konusu olması onun askeri taktiklerini de büyük ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle DAİŞ *hibrid* savaş tekniklerini kullanmaktadır. *Hibrid* savaş, temel olarak düzenli ile düzensiz savaş tekniklerinin bir arada kullanıldığı bir savaş türü olarak tanımlanmaktadır.²⁹ *Hibrid* savaşın temel özellikleri şunlardır:

1. Düzenli ordu ile yarı otonom hareket eden hücrelerden oluşan karma askeri bir yapılanma
2. Esnek ve her şarta uyum sağlayabilen pragmatik ve bütün tekniklerin aynı anda uygulanabildiği bir strateji
3. Aşırı şiddet kullanma temayülü oldukça yüksek sansasyonel terör eylemleri
4. Sosyal medyayı aktif ve saldırgan bir şekilde kullanan propaganda ağı ve bilgi savaşı tekniklerinin devreye sokulduğu bir iletişim stratejisi
5. Finansal kaynak sağlamak için bütün illegal yolları kullanan yasa dışı bir suç ağı
6. Savaş hukukunun temel prensiplerini göz ardı eden bir tür anarşik uluslararası hukuk yorumu³⁰

27. Omar Ashour, "ISIS Terror Strategy in Europe", *The Middle East Institute*, 7 Nisan 2016, <http://www.mei.edu/content/article/isis-terror-strategy-europe>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

28. Brynjar Lia, "Understanding Jihadi Proto-States", *Perspective on Terrorism*, Cilt: 9, Sayı: 4, (2015).

29. Octavian Manea, "To Respond to ISIS and Hybrid Warfare We Need to Invest in POPINT", *Small Wars Journal*, 26 Ağustos 2015.

30. Scott Jasper ve Scott Moreland, "The Islamic State is a Hybrid Threat: Why Does That Matter?", *Small Wars Journal*, 1 Aralık 2014, s. 1-14, <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-islamic-state-is-a-hybrid-threat-why-does-that-matter>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016); Prashanth Parameswaran, "Are We Prepared for 'Hybrid Warfare'?", *The Diplomat*, 13 Şubat 2015, <http://thediplomat.com/2015/02/are-we-prepared-for-hybrid-warfare>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

Bir bütün olarak bakıldığında, *hibrid* savaş; terörizm, gerilla savaşı ve konvansiyonel savaş anlayışı ve tekniklerinden oluşan, mümkün olduğunda bütün bunları bir arada kullanarak eş zamanlı³¹ şekilde belirli bir hedefe yöneltebilen ve son olarak krizin yaşandığı coğrafi alanın çevresiyle hızlı bir şekilde kaynaşabilen/birleşebilen (*füzyon* özelliği) bir çatışma şekli olarak düşünülebilir.³² DAİŞ yukarıda bahsedilen *hibrid* savaşın tefrik edici özelliklerinin hepsini bünyesinde barından bir anlayışa sahiptir. Bugüne kadar uygulanan eylem biçimlerine bakıldığında *hibrid* savaşın bütün unsurlarını birden kullandığı söylenebilir.³³ Yukarıda bahsedilen savaş ve saldırı tekniklerinin hepsi birden iç coğrafi halkada devreye sokulurken, yakın çevredeki bazı ülkelerde (devlet yapısının ya çöktüğü ya da önemli bir kısmında kontrol sağlanamadığı) *hibrid* savaşın bazı unsurlarına, uzak çevre halkasında ise büyük oranda terör saldırılarına başvurulduğu görülmektedir.

31. Munczer Eid Alzamalkani, "ISIS' Grand Strategy", *International Polict Digest*, 21 Temmuz 2015, <http://www.internationalpolicydigest.org/2015/07/21/isis-grand-strategy>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

32. Frank G. Hoffman, "Hybrid Warfare and Challanges", *JFQ*, Sayı: 52, (2009 1. Çeyrek), Ayrıca aynı yazarın daha geniş ve erken bir analizi için bkz. Frank G. Hoffman, *Conflict in the 21th Century: The Rise of Hybrid Warfare*, (Potomac Institute for Policy Studies, Virginia: 2007); Ahmed S. Hashim, *Hybrid War: ISIS and Russia in Action, a Comparative Study of Non-State and State Forms of Non-Linear Warfare*, <https://goo.gl/ASOSjd>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

33. Aaron Y. Zelin, "The Islamic State's Territorial Methodology", *The Washington Institute for Near East Policy*, Research Notes, Sayı: 29, (Ocak 2016), <http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote29-Zelin.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

TÜRKİYE'Yİ KONUMLANDIRMAK: DAİŞ'İN TÜRKİYE KARŞITI SÖYLEMİ VE STRATEJİSİ

Türkiye, DAİŞ'in politik söylemi ile savaş stratejisi içinde yakın çevre halkasındaki doğrudan hedeflerinden biridir. Bu hedef DAİŞ tarafından söylemsel olarak dile getirildiği gibi eylemsel boyutta da Türkiye'ye yönelik saldırılar biçiminde kendini göstermiştir. Eylemlerinin sayısı ve karakterleri diğer yakın çevre halkasında yer alan ülkelerle karşılaştırıldığında DAİŞ'in Türkiye'ye yönelik oluşturduğu güvenlik riskleri çok boyutludur ancak bazı farklılıklar da ortaya koymaktadır. Yine de DAİŞ'e hedef olması bakımından Türkiye'nin hassas ülkelerin başında yer aldığını söyleyebiliriz. Ayrıca örgütün, Türkiye'yi giderek artan derecede ve açık bir şekilde hedef tahtasına yerleştirdiği, başlangıçta “muğlak bir öteki” olarak kurguladığı, sonrasında ise Türkiye'yi farklı biçimlerde ve sertlikte düşman ilan ettiği, DAİŞ'e müzahir yazılı ve görsel metinlerden anlaşılabilir. İlerleyen bölümde, DAİŞ'in politik vizyonu ile savaş stratejisinde Türkiye'yi nasıl ele aldığı, konumlandığı ve Türkiye'ye yönelik tehdit söylemini nasıl şekillendirdiği incelenmektedir.

DAİŞ'in Musul'u ele geçirmesi ve hilafet ilanını takiben yoğunlaşan propaganda savaşında 2014 yılı örgütün vites artırdığı bir yıl olmuştur.³⁴ Özellikle “Flames of War” propaganda videosuyla görsel alanda yayılan bu durum örgütün yazılı propaganda konusunda İngilizce yayımladıkları online erişimli *Dabiq*

34. Steve Rose, “The ISIS Propaganda War: A Hi-Tech Media Jihad”, *The Guardian*, 7 Ekim 2014.

dergisiyle daha da fazla ivme kazanmıştır.³⁵ Online propaganda yayınlarının *Dabiq*'tan biraz farklı içerik, farklı isim ve benzer tasarım ile başka dillerde de yayımlanmaya başlaması ise DAİŞ'in yabancı dilde propaganda konusunda daha karmaşık bir politika izlediğini göstermektedir.³⁶ *Dar al-İslam* (Fransızca) ve *Konstantiniyye* (Türkçe) gibi yayınlarıyla da propaganda savaşına devam eden örgütün Arapça dışındaki dillerde başat yayın organı *Dabiq* incelendiğinde Türkiye ile ilgili içerik ve vurguların ilk sayılarda daha düşük ve silik düzeyde olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye'nin DAİŞ'e karşı söyleminin sertleştiği ve örgüt ile çatışan Suriyeli muhalif gruplara desteğinin belirgin hale geldiği dönemden itibaren başlangıçtaki silik ve çok belirgin olmayan tehdit vurgusunun yerini daha sert bir dile ve ötekileştirme kalıplarına bıraktığı görülmektedir. Bu anlamda *Dabiq* dergisinde ilk dikkat çeken hususlardan biri, Türkiye'nin "Sahvaların destekçisi" olarak temsil edildiği somut bir düşmana dönüştürülmüş olmasıdır. Örgütün daha geniş kapsamlı propaganda ve tehditlerindeki temsil örüntülerine bakıldığında Türkiye'ye yönelik tanımlama biçimlerinin ana düşman tanımlamalarına eklenerek inşa edildiği görülmektedir. Diğer ifadeyle Türkiye DAİŞ büyük anlatısının içinde diğerleri gibi bir öteki olarak yerleştirilmiştir. Bu inşa sürecinin *Dabiq* dergisinin yayımlanmaya başlamasından çok sonra ortaya çıkan Türkçe *Konstantiniyye* dergisiyle daha da somutlaştığı ve Türkiye'ye yönelik temsil biçimlerinin sertleşerek ülke içindeki siyasi, askeri ve bürokratik aktörlerin somut olarak hedef tahtasına yerleştirildiği hemen fark edilmektedir. Böylesi bir tehdit inşası, DAİŞ'in radikal sosyal medya aktivizmi ile birlikte daha kitlesel bir boyut kazandırılarak güçlendirilmektedir.

DABIQ'TA TÜRKİYE: SAHVALARIN DESTEKÇİSİ

2014 Temmuz ayından 2016 Ocak ayına kadar on üç sayı olarak yayımlanan *Dabiq* dergisi incelendiğinde ilk yedi sayıdaki Türkiye ile ilgili görsel ve vurgular ile sonraki sayılar arasında yoğunluk açısından önemli bir fark görülmektedir. "Shari'ah Alone Will Rule Africa" başlığıyla Mart 2015'in son günlerinde yayımlanan sekizinci sayı ve sonrasında Türkiye ile ilgili vurguların –Şiilere ayrılan on üçüncü sayı bunun dışındadır– sadece kapladıkları alan bakımından değil nitelik olarak da farklılaştığı

35. Mah-Rukh Ali, "ISIS and Propagand: How ISIS Exploits Women", *Reuters Institute Fellowship Paper University of Oxford*, (2015), <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Isis%20and%20Propaganda-%20How%20Isis%20Exploits%20Women.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

36. Charlie Winter ve Jordan Bach-Lombardo, "Why ISIS Propaganda Works", *The Atlantic*, 13 Şubat 2016, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2016/02/isis-propaganda-war/462702>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

ortadadır.³⁷ Bunun en önemli nedeni, Türkiye'nin DAİŞ'in aleyhine işleyen askeri durumun ortaya çıkmasında önemli aktörlerden biri olmasıdır. 2015'in ilk aylarından itibaren Türkiye'nin de desteklediği muhalif çatı oluşum Fetih Ordusu'nun İdlib vilayetindeki ilerlemesi ve bölgeyi neredeyse Esed rejim güçlerinden arındırması muhalif cephe için büyük bir kazanımken bu durum sadece Esed güçleri için değil, DAİŞ için de arzu edilen bir gelişme olmamıştır.

Irak'ta olduğu gibi Suriye'de de hedef kitle olarak kendisine Sünni nüfusu seçen DAİŞ, varlık gösterdiği bölgelerde diğer Sünni grupları ya yok etmek ya da savaş ortamında bu grupların taraf seçmek zorunda kalacakları stratejik bir denklem kurma peşinde olmuştur. Zira muhalif grupların askeri başarıları hem bu grupların gelir ve silah olarak güçlenmelerine yol açacağı için hem de Suriye rejim güçlerine karşı güçlü bir cephe imajı çizeceği için DAİŞ'in yayılmacı politikalarının önünü tıkayan bir unsur olarak ortaya çıkmıştır. *Dabiq* dergisindeki Türkiye vurgularının yoğunluğunun da Fetih ordusu bileşenlerinin İdlib vilayetinde başarılar elde etmesinin³⁸ hemen ardından gelmesi bu bakımdan bir tesadüf değildir. Böylesi bir stratejik tablo, Türkiye'nin de DAİŞ'in hedefinde olan diğer muhalif gruplarda olduğu gibi düşman ilan edilmesi için yeterlidir. Bu nedenle, DAİŞ tıpkı Irak'ta geçirmiş olduğu dönüşüme benzer bir biçimde, Irak'taki mücadelesinde düşman olarak ilan ettiği gruplara benzer ve hatta onlara eşdeğer bir biçimde Türkiye'yi de düşman olarak tanımlamıştır. Buradaki benzerlik büyük ölçüde Irak'taki "Sahva ordusu"yla kurulmaktadır. Irak İslam Devleti'ne karşı Irak'ta ABD eliyle 2007'de kurulan ve Sünni aşiret savaşçılarından oluşan "Sahva" bir ihanet ordusu olarak görülmektedir.³⁹ Ve "Sahva" kelimesi bu dönemden sonra başta bugün DAİŞ'i oluşturan dönemin Irak el Kaidesi üyeleri ve sempatizanları olmak üzere el Kaide ve ona yakın çizgideki söylemlerde "işbirlikçi", "hain" sıfatları yerine kullanılan kendine has bir terim olarak yerleşmiş bir referans noktasına dönüşmüştür. Irak'ta yaptığı gibi Suriye'de de Sünni kitle için tek alternatif haline gelmek isteyen DAİŞ'in Suriyeli muhalifleri bu örgütlerin Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar gibi DAİŞ tarafından "tağut" olarak nitelendirilen ülkelerde desteklenmesini sebep göstererek "Sahva" olarak adlandırmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'ye *Dabiq*'ta yapılan suçlamalar ve vurgularda en önemli kısmı "Sahva'nın destekçisi" rolü almaktadır.

37. Michael S. Smith, "Dabiq Issue 8: 'Shari'ah Alone Will Rule Africa", <http://insidethejihad.com/2015/03/dabiq-issue-8-shariah-alone-will-rule-africa>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

38. "Syrian Rebels Capture Idlib City in Joint Offensive", Al Jazeera, 29 Mart 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/03/syrian-rebels-capture-idlib-city-joint-offensive-150328142110241.html>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

39. Myriam Benraad, "Iraq's Tribal 'Sahwa': Its Rise and Fall", *Middle East Policy*, Cilt: XVIII, Sayı: 1, (Bahar 2011).

İlk sayı olan “The Return of Khilafah”da Türkiye ile ilgili doğrudan bir vurgu bulunmazken hilafet ilanı ve DAİŞ’in söylemi üzerine inşa ettiği kıyamet senaryolarına dair metinlerde sembolik vurguların daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Kıyamet vaktine dair tasvir ve senaryoların hadisler aracılığıyla savaş konseptine eklenildiği söylemlerde İstanbul’un –Konstantinapolis olarak bahsedilmekte– yeniden fethi ile ilgili çokça ifade yer almaktadır. Dergiye adını veren Dabık –Halep’in kuzeyinde bir mevki– da İslami bazı kaynaklarda kıyamet vakti Müslümanlar ve kafirler arasında yapılacak büyük savaşın gerçekleşeceği yer olarak geçmektedir.⁴⁰ Bu açıdan bakıldığında Konstantinapolis vurgusunun doğrudan Türkiye’yi tehdit eden bir mesajdan ziyade örgütün hilafet söyleminin dayandığı stratejik hedefe hizmet eden bir ifade biçimi olduğunu söyleyebiliriz.⁴¹

DAİŞ’in Türkiye’ye yönelik tehdit söylemi ilk sayılarda bununla da sınırlı değildir. Aynı zamanda dini söyleme eşlik eden *etno-sekteryen* bir hedef alma biçimi de DAİŞ söylem ve metinlerinde Türkiye’ye yönelik ana düşman kurgusuna dahil etmektedir. İkinci ile altıncı sayı arasında ise Türkiye’nin vurgulandığı metinler daha ziyade YPG/PKK ile DAİŞ’in arasında Kuzey Suriye’de yaşanan çatışmayla paraleldir.

Derginin ikinci sayısı “The Flood”ın “The Fight Against the PKK” dosyası altında PKK ile YPG’nin aynı örgüt olduğu, komünist, mürted oldukları ve Türkiye’ye karşı yıllardır savaştıkları dile getirilmektedir. YPG/PKK’ya karşı DAİŞ’in çatışmalarını ve YPG/PKK’nın kayıplarına dair görselleri *Dabiq* serilerinde çokça işleyen DAİŞ’in propaganda siyasetinin Türkiye’deki PKK karşıtı hissiyata sahip geniş kitleler arasında taraftar kazanmayı hedeflediğini söyleyebiliriz. Yine aynı sayıda Suriye’de DAİŞ’e doğrudan rakip olan İslami Cephe grubu Türkiye ile ilişkisinden ötürü alaycı bir dille eleştirilirken AK Parti’den “seküler” İslamcı bir aktör olarak bahsedilmektedir.

Dördüncü sayı “The Failed Crusade”de ise odaklanılan konu YPG/PKK ile Ayn el-İslam’da⁴² girişilen savaş olmuştur. İçerikte “mürted” PKK’nın ABD ve onun Türk “kuklaları” tarafından terörist olarak kabul edildiği lakin Ayn el-İslam’da ABD ve Türkiye’den yardım dilendikleri ifade edilmiştir.

40. Harleen K. Gambhir, “Dabiq: The Strategic Messaging of the Islamic State”, *Institute for Study of War*, (Ağustos 2014), http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Dabiq%20Background_Harleen%20Final.pdf, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

41. William McCants, “ISIS Fantasies of an Apocalyptic Showdown in Northern Syria”, *Brookings*, 3 Ekim 2014, <http://www.brookings.edu/blogs/markaz/posts/2014/10/03-isis-apocalyptic-showdown-syria-mccants>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

42. YPG unsurları başta olmak üzere Kürtler tarafından Kobani olarak adlandırılan Ayn el-Arab şehrinin DAİŞ tarafından kullanılan adı.

Bu sayıyı takip eden beşinci sayıda ise “The Fight for Ayn al-İslam” dosyası altında, Türkiye'deki PKK'lıların savaş sahasındaki gelişmelere kızgınlıklarından ötürü Müslümanlara saldırdıkları ve hatta onları öldürdükleri konu edinilmiştir. Türkiye'de Kobani olayları olarak bilinen 6-8 Ekim olaylarına yapılan bu atıf da PKK üzerinden meşruiyet ve taraftarlık devşirme çalışmasının bir başka yansıması olarak ele alınabilir.

Derginin altıncı sayısı “Al Qa'idah of Waziristan: A Testimony from Within” başlığıyla, adından anlaşılacağı üzere el Kaide ile DAİŞ arasında Ortadoğu sınırlarının ötesindeki rekabeti konu almış olsa da Türkiye vurgusu bu kez daha farklı bir biçimde kendisine yer bulmuştur. DAİŞ'e karşı uluslararası koalisyonun operasyonu esnasında örgüte esir düşen ve diri diri yakılarak infaz edilen Ürdünlü savaş pilotu Muaz el-Kesasibe'nin ağzından uluslararası koalisyona dair alınan bilgilerin içinde Türkiye'deki bazı askeri üslerin de savaş uçakları tarafından kullanıldığı bilgisi dergide yer almıştır. Bu ifadeler büyük ölçüde, “Türkiye'nin de koalisyona lojistik destek verdiğinin farkındayız ve taraftarlarımız da farkında olsunlar” anlamını ortaya çıkararak Türkiye'nin somut bir davranışından dolayı hedef tahtasına oturtulduğu görülmektedir.

Dabiq dergisinin sekizinci sayısından itibaren ise Türkiye'nin Sahva olarak adlandırılan gruplarla ilişkilerine vurgu yapılırken burada iki amaç gözetildiği söylenebilir: Hem tağut olarak nitelendirilen ve aynı zamanda NATO üyesi bir ülkeden destek alan muhalif grupların İslamcı genç kitleler nazarındaki imajını bozmak hem de Suriye el Kaidesi olan Nusra Cephesi üzerinden el Kaide ile savaşta yeni bir boyut kazandırmaktır. Zira dergide Suriyeli muhalif gruplar ve Türkiye'ye yapılan vurgular “el Kaide'nin Biladüşşam'daki Müttefikleri” dosyası altında kendilerine yer bulmuştur.⁴³ Şam Cephesi ve bölgedeki diğer muhalif grupları el Kaide'nin müttefikleri olarak adlandıran *Dabiq*, alaycı bir dil ile “tağut Türkiye” rejiminin, el Kaide'nin müttefiklerince “mümin kardeşleri” olarak görüldüğünü belirtmiştir. Ayrıca aynı sayıda Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ve Suriye Ulusal Koalisyonu'nun karar alma merkezlerinin Türkiye'de olması eleştirilmiş ve bu yapılar da mürted olarak nitelendirilmiştir. Dokuzuncu sayı “They Plot and Allah Plots” - da ise hem tarihi hem modern vurgular görülmektedir. Türkiye'nin Katar ve Suudi Arabistan ile birlikte “Mürted Üçlüsü”nü oluşturan ABD ajanı bir aktör olduğu gibi ifadeler bu sayıda yine kendine yer bulmuştur.⁴⁴

Tarihsel olarak Osmanlı'nın son döneminde izlenen Türkçü politikaların Batılılarca kullanılan Arap İsyanı'na yol açtığını ifade eden *Dabiq*'ta İslami Cephe ile

43. “Shari'ah Alone Will Rule Africa”, *Dabiq*, Sayı: 8, (Mart 2015), s. 7.

44. “They Plot and Allah Plots”, *Dabiq*, Sayı: 9, (Mayıs 2015), s. 17-18 ve 36.

Türkiye ilişkisi yoğun şekilde hedef tahtasına koyulmuştur. İslami Cephe'nin önde gelen unsurları Ahraru's-Şam, İslam Ordusu ve Sukure's-Şam gruplarının liderlerinin İstanbul ziyareti üzerinden Sahvaların İstanbul'da aleni olarak toplandıkları ifade edilerek Türkiye'nin düşman olarak temsili daha da somutlaştırılmaktadır. DAİŞ'in Türkiye'yi hedef alması bununla da sınırlı değildir. Türk "tağutlarının" iç siyasette Haçlıların Kürt müttefikleri (PKK) ve "Rafizi" azınlıktan⁴⁵ endişe duydukları ifade edilirken Türkiye'nin bu iç siyasi hesapları adına Sahva gruplarını Kuzey Suriye'de YPG/PKK ile savaştırmak istediği yorumu da *Dabiq*'ta kendine yer bulmuştur. İslami Cephe'nin Türkiye vasıtasıyla Haçlıların gözüne girdiğini iddia eden *Dabiq*'a göre Şerif Hüseyin ile İngilizlerin ilişkileri ne kadar aleniye Türkiye ile İslami Cephe'nin ilişkileri de o derece alenidir. Bu durum tehdidin somutlaştırılmasında ve Türkiye'den militan akışını teşvik etmede uygulanan önemli stratejik söylemlerden biri olarak iş görmektedir.

Onuncu sayı "The Law of Allah or The Laws of Men"de de Türkiye-Sahva ilişkisi ekseninde Türkiye'nin ve kurumlarının ötekileştirmesine vurgu devam etmiştir. İslam ordusu lideri Zahran Allu's'un Batı medyasıyla "Sahva liderliğinin merkezi" Türkiye'de röportaj yaptığı ifade edilirken "tağut Türkiye" tarafından desteklenen Fetih ordusunun İdlib'te ele geçirdiği yerlerde şeriata uygun hükmetmediği iddiası öne sürülerek Türkiye'nin din karşıtlığı eksenindeki seküler imajı tahkim edilmeye çalışmıştır. Muhalifleri, "tağut Türkiye" tarafından desteklenen ÖSO ve "sözde" İslamcı gruplar olarak ifade eden dergide Suriye Ulusal Koalisyonu, Katar Emiri, Suudi Arabistan Kralı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan "tağutlar" olarak anılmaktadır.⁴⁶ Ayrıca bu sayıda Selahattin Demirtaş ve Recep Tayyip Erdoğan'ın fotoğrafları alt alta kullanılırken, her ikisinden de "tağut" lider olarak bahsedilmiş ve Türkiye ile PKK arasında yeniden savaş çıkma ihtimali dillendirilmiştir.

Bir sonraki sayıda ise kapak fotosu olarak Erdoğan ile Obama'nın karşılıklı olarak görüştikleri bir kare, tarihe atıfta bulunularak Ahzab (Hendek) savaşı ile günümüzde DAİŞ'e karşı koalisyonun açtığı savaş arasında benzerlik kurularak sunulmaktadır. Bu çerçevede, Ceyşu'l-Mücahidin ve Ahraru's-Şam grupları "mürted Türkiye" devletin Suriye'deki elleri olarak nitelendirilirken Türkiye'nin NATO Haçlılarıyla aynı cephede bulunan bir aktör olduğu sürekli bir biçimde tekrar eden temalardan biri olarak ön plana çıkarılmaktadır. Buradan yola çıkarak da "el Kai-de'nin müttefiklerinin (Sahvalar) sponsoru (Türkiye) NATO Haçlılarıyla aynı mev-

45. Her ne kadar "Rafizi" kavramı DAİŞ'in kullandığı geleneksel literatürde Şii kitleler için kullanılmış olsa da burada Türkiye'deki Alevi nüfustan bahsetmektedirler.

46. "The Law of Allah or The Laws of Men", *Dabiq*, Sayı: 10, (Temmuz 2015), s. 63.

zide" ifadeleri kullanılarak Türkiye üzerinden el Kaide ile girişilen rekabet DAİŞ'in ana söylemi olarak devreye sokulmaktadır. Bu durum aynı zamanda Türkiye'nin başlangıçtaki pasif öteki pozisyonundan aktif öteki pozisyonuna yükseltildiğinin önemli aşamalarından birini temsil eder. Böylesi stratejik bir resmi daha etkin söylemsel bir imaja eklemek için ise aynı sayıda İstanbul Müftüsü Rahmi Yaran ile Papa'nın birlikte dua ettikleri kare "mürted rejimin alimleri ve Haçlı Papa" eşliğinde sunulurken bir bütün halinde Türkiye'nin ötekileştirilmesi söz konusudur.⁴⁷

Türkiye ile ilgili yine başka bir içeriğin bulunduğu on ikinci sayı ise "Just Terror" başlığı altında yayımlanmıştır. "Allies of Al Qaidah in Sham" dosyasının son bölümünde bu kez Şam Cephesi üzerinden Türkiye ile Sahva olarak adlandırılan grupların yakın ilişkisine vurgu yapılırken, ÖSO'nun ve Nusra Cephesi'nin sahadaki müttefikleri olan grupların Katar ve Türkiye tağutlarınca desteklendikleri vurgulanarak Türkiye'nin Suriye muhalefetine olan desteğinin sorunsallaştırıldığı dikkat çekmektedir. Bir bütün olarak bakıldığında, *Dabiq*'ta Türkiye'nin kendisine Suriyeli muhaliflerin (DAİŞ'in tabiriyle Sahvaların) "tağut" destekçisi olarak çoğunlukla yer bulduğu, başlangıçta Türkiye'nin "pasif öteki" olarak temsil edildiği ancak giderek "aktif öteki" olarak mücadele edilmesi gereken bir düşmana dönüşürdüğü söylenebilir.

KONSTANTİNİYYE: DOLAYLI DEĞİL DOĞRUDAN HEDEF ALMA

2015 Haziran'dan bu yana toplamda beş sayı yayımlanan *Konstantiniyye* dergisi DAİŞ'in Türkçe dilindeki yazılı propaganda yayınıdır. İç tasarım olarak İngilizce ve Fransızcadaki DAİŞ dergilerinin benzeri olan *Konstantiniyye* içerik olarak nispeten farklılaşmaktadır. *Dabiq* dergisinde yayımlanan bazı metinlerin, Türkçe çevirileriyle kendilerine *Konstantiniyye*'de de yer bulduğu görülmektedir. Ancak benimsediği söylemsel dilden dolayı Türkçe konuşan kitleye seslenen dergide *Dabiq*'in aksine Türkiye vurguları hem daha geniş bir yer kaplamakta hem de vurguların içeriği Türkiye'nin doğrudan hedef alınması nedeniyle büyük ölçüde farklılaşmaktadır. İstanbul'un eski isimlerinden Konstantiniyye'nin seçilmesi hem yerellik vurgusu anlamına gelmekte hem de *Dabiq*'ta da dönem dönem vurgulanan İstanbul'un yeniden fethi senaryosunun bir parçası olarak sunulmaktadır. Derginin, içindekiler kısmında her sayıda DAİŞ'in kurucusu Ebu Musab ez-Zerkavi'nin *Dabiq* ile ilgili sözlerine aynı yerde, "Müteakiben Konstantiniyye fethedi-

47. "From The Battle of al-Ahzab to The War Coalitions", *Dabiq*, Sayı: 11, (Ağustos 2015), s. 66.

lecektir” şeklindeki ifadeler eşlik etmektedir. Bu şekliyle ele alındığında, DAİŞ’in coğrafi ve jeopolitik temsillerinin Türkiye’nin doğrudan hedef gösterilmesinde işlevsel bir rol oynadığı söylenebilir.

İstanbul, Konstantiniyye vurgusuyla sadece DAİŞ’in tarihsellik vurgusunu güçlendirmekle kalmamakta aynı zamanda stratejik bir söylemin devreye sokulmasında kullanışlı bir yer olarak temsil edilmektedir. Bu nedenle İstanbul, DAİŞ’in jeopolitik yayılmacı söylemine sürekli eşlik eden stratejik hedeflerden biri olarak yer almaktadır. Derginin ilk sayısındaki İstanbul vurgusu çarpıcı bir örnek oluşturur. “Konstantiniyye’nin Fethi” konusunu işleyen ilk sayı, çeşitli fotoğraflar eşliğinde İstanbul’un “silahsız ve kansasız şekilde sadece tekbirlerle” yeniden fethe-dileceği senaryosu bağlamında ele alınmıştır. Böylesi bir jeopolitik hedefe eşlik eden “mürted Türkiye” vurgusu ise örgütün Türkiye’yi sadece İstanbul bağlamında coğrafi olarak hedefe koymadığının göstergesi niteliğindedir. DAİŞ’in fetva kurulundan çıkan, Türkiye’de kesilip Irak ve Suriye’ye gelen etlere dair hükmü içeren fetva haberi bu bakımdan ilginçtir. Örgütün fetva kurulu Türkiye’den gelen etin haramlığına dair verdiği fetvada Türkiye’de halkın çoğunluğunun “mürted” olmasını ön plana çıkarmaktadır. Söz konusu fetvanın bu ifadelerle Türkçe yayın organında yayımlanması ise DAİŞ sempatisanlarının internet siteleri ve sosyal medyada gözlendiği üzere geniş halk kitlelerini tekfir etmelerinin örgütün üst kademesiyle de uyuşan bir hareket olduğunu göstermektedir.⁴⁸

Derginin ikinci sayısında ise Türkiye iç siyasetine vurgular daha ağırlıktadır. “İslam Devleti Kürtlerle Neden Savaşmaktadır?” başlıklı dosyada HDP’nin seküler çizgisi eleştirilirken, Demirtaş’tan “tağut” olarak bahsedilmiştir. Aynı yazıda Kürt tağutlarının Kürt halkını iffetsizliğe ve ateistliğe yönlendirerek Kürtlere Türkiye devletinden daha fazla zulmettiği ifade edilerek etno-dinsel bir söylemin Kürtler üzerinden devreye sokulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Kürtlerle ilgili ifadelerin yanı sıra aynı sayıda *Dabiq* dergisinde Türkiye ile muhalif gruplar arasındaki ilişkiye İdlib’deki Fetih ordusu yönetimi üzerinden eleştiri getiren ifadelerin Türkçe çevirisi de yer almaktadır. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın fotoğrafı da bu metinde “Sahvaları destekleyen tağut Türkiye Cumhurbaşkanı” sıfatıyla yayımlanmıştır. “Erdoğan’ın Kürt Devleti” dosyası başlığı altında ise Türkiye halkının laik rejim tarafından dinen asimile edildiği ve tağutların mücahit gibi lanse edilmeye başlandığı söylenerek Erdoğan’a Kürtlerle ilgili politikası üzerinden eleştiriler getirilmektedir. Erdoğan’ın PKK’ya silah bıraktırmakta başarısız olduğu söylenirken

48. “Konstantiniyye’nin Fethi”, *Konstantiniyye*, Sayı: 1, (Haziran 2015), s. 11; DAİŞ sempatisanlarının literatürü için örgüte yakın “Takva Haber” ve “Darül Hilafe” gibi web sitelerine bakınız.

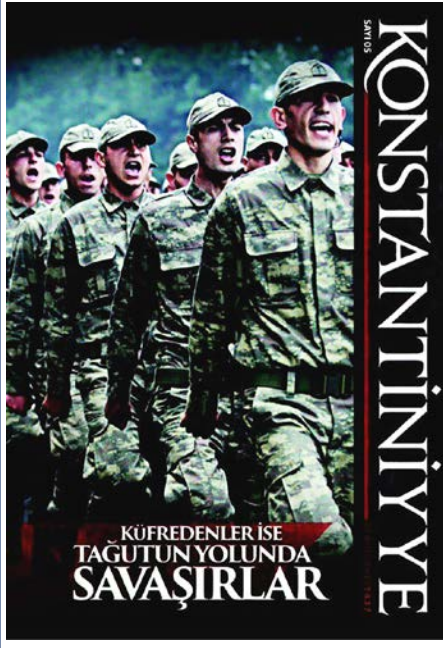
PKK'ya karşı DAİŞ'in başarılarına karşın Erdoğan'ın Kobani'de köşeye sıkışmış PKK'ya Peşmerge yoluyla destek verdiği ifade edilmektedir. Daha da önemlisi Erdoğan'ın "yeni Kürt devletinin mimarı" olarak nitelendirildiği ifade edilerek Kürt meselesine yönelik bir tür manipülasyonun devreye sokulduğu söylemsel bir kurgu derginin bütün içeriğine nüfuz etmiştir.

Derginin üçüncü sayısı "İstişadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti" adıyla yayımlanmıştır. Bu sayıda içindekiler sayfasının arka planında Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez ile Papa'nın fotoğrafı yer almış ve Türkiye devletinin dini makamları daha önce olduğu gibi yine hedef alınmıştır. Önsözde ise Erdoğan'ın "beslediği" ateist örgüt PKK'nın Türkiye'de yeniden savaş başlattığı ve Türkiye'nin "mürted" asker ve polislerini öldürdüğü yazılmıştır. Türk güvenlik güçlerinin bu şekilde açıkça sıfatlandırılması ilerleyen sayılarda yoğunlaştırılacak söylem için bir hazırlık niteliğindedir. Bu sayıda ayrıca TBMM'de bir fotoğraf karesinde "Allah'ın kanunları dışında kanun çıkaran Türkiye'nin tağut milletvekilleri" sıfatıyla kendine yer bulmuştur. İlerleyen sayfalardaki cihad çağrısında ise üç Türk DAİŞ savaşçısının fotoğrafı isimleri verilmeden ellerinde silahlarıyla birlikte yayımlanmıştır. Yine Irak'taki Beyci bölgesinde Irak ordusuna karşı intihar saldırısı düzenleyen DAİŞ mensubu Ebuzer el Türki ile Ayne'l-Arab'da YPG/PKK'ya intihar saldırısı düzenleyen Dadullah el Türki'nin fotoğrafları paylaşılmıştır. Mahlaslarından anlaşılacağı üzere Türk vatandaşı olan bu kişiler ile ilgili dosyaların varlığı yeni militan devşirmek adına hayatını kaybetmiş kişilerin imajlarının kullanılması amacını taşımaktadır. Derginin son sayfalarında ise Diyanet İşleri Başkanlığının DAİŞ ile alakalı hazırladığı rapor "Hıyanet Raporu" olarak adlandırılırken Türkiye'nin hakim dini makamları ve gelenekleri eleştirilmiştir. Diyanet'in "kafir" Atatürk tarafından kurulduğu ve tağut yolunda ölen Türk askerlerine şehit diyen, kabirlere dua eden bir toplum inşa ettiği dile getirilmiştir. Metnin içine yerleştirilen görsellerde ayrıca Ahmet Davutoğlu'nun da "tağut" olarak nitelendirildiği görülmektedir. Türkiye'deki camiler "Allah'ın evi" olmaktan çıkmış "devlet dairelerine" dönmüş diyen dergi, Mehmet Görmez'i "Haçlıların dostu mürted" olarak nitelendirmiştir. Son kısımlarda ise "Türkiye'ye Mesaj" başlığı altında video kaydı da yayımlanan dosya yer almıştır. Türk vatandaşı DAİŞ üyelerinin Türkiye'nin Suriye'deki müttefikleri ve PKK üzerine beyanatlarının yer aldığı metinde önceki sıfatlandırmalara benzer şekilde Erdoğan "tağut", Türkiye'nin desteklediği muhalifler "Sahva" olarak adlandırılmıştır. Erdoğan ayrıca Türkiye'yi Haçlılara ve PKK'ya satmakla suçlanmış ve görsel olarak da batısı Amerikan bayrağı doğusu PKK bayrağı ile bezenmiş bir Türkiye haritası kullanılarak jeopolitik temsiller daha da somutlaştırılmıştır.

Derginin dördüncü sayısında Türkiye'ye yönelik topyekun bir tehdit söylemi devreye sokulmuştur. Bu sayının başlığı "Sen Onları Birlik Sanırsın Oysa Kalpleri Paramparçadır" ve kapak fotoğrafı Erdoğan ile Putin'in baş başa görüşmesini gösteren bir karedir. Bu sayıda Türkiye ile Rusya arasındaki anlaşmazlıklara "iki tağutun kavgası" olarak bakılmaktadır. Türkiye'ye yönelik tehdit söylemi bununla da sınırlı değildir. Türk eğitim sisteminin şirk dolu bir düzen olduğu ve gençlerin beyinlerini yıkadığı tezi görseller ile desteklenerek Türkiye'ye yönelik topyekun sistemsal bir eleştiri söz konusudur. Erdoğan'dan "Haçlı Obama'nın sadık uşağı" olarak bahsedilirken Türkiye'nin Kahramanmaraş şehrinde Şuca Gannum isimli Suriyeli muhalif aktivistin öldürülmesi de yine bu sayıda örgüt tarafından üstlenilmiştir. Böylece Türkiye içerisinde eylem yapabilme kapasitesini haiz oldukları DAİŞ'in yayın organları tarafından bizzat ilan edilmiştir. Sayının son kısımlarında ise önceki sayıda ve Türkçe videoda görülen Ebu Ammar mahlaslı Türk vatandaşı Fatih Acıpayam'ın ağzından Türkiye halkına ve Türkiye'nin "tağutlarına" seslenen, daha ziyade kanun koyma ve Allah'ın hükmü temalı bir metin yer almıştır. Ayrıca DAİŞ'in el Hayat medya organınca yayımlanan "Türkiye ve Irkçılık Ateşi" adlı videonun propagandası da kendisine yer bulmuş ve Atatürk, Öcalan, Hitler ve Barzani'nin "ırkçı tağutlar" olarak nitelendirildikleri video görselleri de paylaşılmıştır.

Derginin beşinci ve son sayısı ise ilk kez hem kapak hem de içeriği itibarıyla doğrudan Türk güvenlik güçlerini hedef almıştır. Her ne kadar Türkiye içerisinde eylem çağrısı veya benzeri şiddet çağrıları olmasa da TSK'nın doğrudan düşman olarak gösterilmesi bu bakımdan ilktir. Burada Türkiye'nin Kuzey Halep'te DAİŞ'e karşı artan bir şekilde muhalif güçlere destek vermesinin ve DAİŞ'ten arındırılmış bölge söylemlerinin etkili olduğu söylenebilir. "Küfredenler ise Tağutun Yolunda Savaşır" adlı sayının kapağında sıra halinde yürüyen ve marş söyledikleri görülen Türk askerleri görseli kullanılması Türk askerinin somut bir şekilde hedef tahtasına yerleştirilmesi bakımından önemlidir. İçerikte ise "Tağuti Sistemlere Askerliğin Hükmü" dosyası adı altında yine çok sayıda Türk askeri görseli kullanılmıştır. Türk ordusunun "tağutları ve onların sistemlerini" koruduğu ifade edilirken aynı zamanda NATO çatısı altında Haçlılarla işbirliği yapılarak Müslümanların katledildiği sürekli bir biçimde tekrar edilmektedir. Bu söylemi güçlendirmek için görsel olarak da Afganistan'da görev yapan bir Türk askerinin fotoğrafı kullanılmıştır. TSK'da zorunlu askerlik görevini yapanların "firavunun askerleri" ile benzer durumda oldukları ve askerlik görevini zorunlu olarak yapmalarının geçerli bir mazeret olmadığı savunulmuştur. Ayrıca bu sayıda da Türkiye'nin dini otoriteleri hedef alınmaya devam edilmiştir. Mehmet Görmez'in

RESİM 1: KOSTANTİNİYYE DERGISİNİN 5. SAYISININ KAPAĞI

İran ziyareti esnasında Şii bir din adamının arkasında namaz kıldığı fotoğrafta Görmez, “Aişe annemize söven Şia’nın arkasında namaz kılan mürted” olarak nitelendirilmiştir.

Sonuç olarak bakıldığında *Konstantiniyye*’nin *Dabiq* dergisinden farklı olarak Türkiye’yi doğrudan hedef alan bir dile sahip olduğu görülmektedir. Sadece Erdoğan, Davutoğlu veya Demirtaş gibi siyasiler değil Türkiye’deki din adamları, dini kurumlar, gelenekler, eğitim kurumları ve güvenlik güçleri gibi devlet ve toplumun önemli kurumları doğrudan DAİŞ karşı propagandası ve şiddet dilinin hedefi haline getirilmiştir. Türkiye’nin DAİŞ’e olası bir müdahalesinde

derginin dilinin daha da sertleşeceğini son iki sayıda Türk güvenlik güçlerine karşı sivrilmeye başlayan dilden de anlamak mümkündür. Bir bütün olarak ele alındığında ise Türkiye’nin soyut ve pasif bir ötekilik statüsünden giderek somut bir düşman ve hedefe dönüştürüldüğü söylenebilir. Somut hedef, DAİŞ’in doğrudan veya dolaylı olarak Türkiye’ye yönelik saldırılarında açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

SOYUT ÖTEKİDEN SOMUT DÜŞMANA: DAİŞ'İN TÜRKİYE'YE YÖNELİK SALDIRILARININ ANALİZİ

DAİŞ'in eylem gerçekleştirme biçim ve süreçlerinin analizinin yapıldığı birçok çalışmada; DAİŞ'in merkez coğrafya (iç halka) dışında ve özellikle de Avrupa'da yapmış olduğu terör eylemlerindeki motivasyonunun, örgütün karar alma süreci içinde hangi düzeylerde planlanarak gerçekleştirildiğine bağlı olduğuna yönelik sınıflandırmalar yapıldığı görülmektedir.⁴⁹ Söz konusu sınıflandırma temel olarak, doğrudan örgütle bağlantılı olan kişilerin (sıkı bağlantı) gerçekleştirdiği saldırılar ve dolaylı ya da örgütün ideolojisinden ilham alınarak (gevşek bağlantı) gerçekleştirilen saldırılar (yalnız kurt)⁵⁰ şeklinde iki düzeyde yapılmaktadır.⁵¹ Sıkı bağlantılı olan saldırılarda saldırganın DAİŞ ile ilişki derecesinin daha yüksek olduğu ve saldırı emrinin emir komuta zinciri bakımından lider kadrosu tarafından verildiği görülmektedir. Burada saldırganların Suriye'deki savaşa DAİŞ saflarında katıldıktan sonra ya geri döndüğü ya da örgütün saldırılarının yapılacağı ülkede,

49. Thomas Hegghammer ve Petter Nesse, "Assessing the Islamic State's Commitment to Attacking the West", *Perspective on Terrorism*, Cilt: 9, Sayı: 4, (Ağustos 2015), s. 14-30.

50. Clare Ellis, Raffaello Pantucci, Jeanine de Roy van Zuijdewijn, Edwin Bakker, Benoît Gomis, Simon Palombi ve Melanie Smith, "Lone-Actor Terrorism", (Şubat 2016), Countering Lone-Actor Terrorism Series No. 4, <http://www.strategicdialogue.org/wp-content/uploads/2016/03/CLAT-Series-4-Analysis-Paper.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

51. Karen Yourish, Derek Watkins ve Tom Giratikakon, "Where ISIS has Directed and Inspired Attacks Around the World", *The New York Times*, 22 Mart 2016.

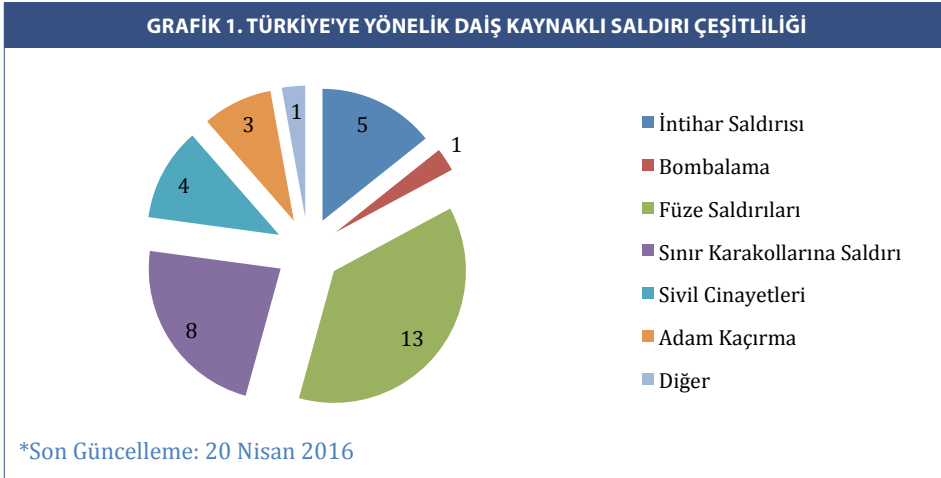
hücre bağlantıları vasıtasıyla eylemi gerçekleştirdikleri görülmektedir.⁵² Saldırını gerçekleştirenlerin DAİŞ'le daha gevşek bağının olduğu durumlarda ise, saldırı emrinin doğrudan örgüt tarafından alınamayabileceği, eylemi gerçekleştirenin örgütün ideolojisinden ilham alarak saldırıyı planladığı görülmektedir.⁵³ Bu tür örneklerde de saldırıyı gerçekleştiren kişilerin Suriye'de daha önceden bulunarak geri döndüğü ya da dönen kişilerle bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu şekliyle ele alındığında, DAİŞ'in uzak coğrafi halka olarak tanımlanan bölge (özellikle Avrupa) içindeki saldırılarının büyük bir çoğunluğunu saldırıdan hemen sonra üstlendiği, bazı saldırıları ise üstlenmediği dikkat çekmektedir.

Türkiye'de DAİŞ bağlantılı saldırıların örgütün emir komuta kademesi tarafından doğrudan planlanıp planlanmadığı açık olmamakla birlikte, saldırıları gerçekleştirenlerin ya bizzat Suriye'deki savaşa katılıp geri döndükleri ya da bu kişilerle bağlantıda olabilecekleri sosyal ağlar içinde yer alarak saldırıları gerçekleştirdikleri görülmektedir. Ancak örgütün Türkiye'deki saldırılarının, Suriye'den Türkiye'ye saldırı maksadıyla planlı bir şekilde gelen kişiler tarafından gerçekleştirildiği örnekler de söz konusudur. Türkiye'nin Suriye iç savaşına komşu olması, Suriye'nin kuzeyindeki PKK/YPG-DAİŞ rekabeti ve çatışmasının Türkiye'ye zaman zaman sıçraması ve Türkiye'nin DAİŞ karşıtı uluslararası koalisyonun bir parçası olarak Incirlik Askeri Üssü'nü örgüte yönelik hava saldırılarında kullanılmak amacıyla açmış olması gibi faktörler Türkiye'ye yönelik saldırıların motivasyonlarını çeşitlendirirken eylemi gerçekleştirenler arasında da bir çeşitlilik ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, DAİŞ'in Türkiye'ye yönelik güvenlik riskleri diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çeşitlilik bakımından daha karmaşık bir yapıya sahiptir.

Türkiye'deki DAİŞ kaynaklı saldırıların ilk özelliği kullanılan yöntemler ve tercih edilen hedefler açısından çeşitlilik arz etmesidir. Hedefi genellikle spesifik olan canlı bomba ve bombalı saldırılar etkisi en yüksek eylemlerin başında gelmektedir. Bu tür saldırıların hepsinin de hedefinde siviller yer almaktadır.

52. Mesela *Charlie Hebdo* saldırısını gerçekleştiren iki kardeş Said ve Cherif Kouachi Suriye'deki durum ortaya çıkmadan daha önce ABD'nin Irak işgali sırasında radikalleşmeye başlamıştır. Cezayir göçmeni ailenin Fransız vatandaşı çocuklarıdır. Yemen'de bulunmuşlar ve el Kaide ile ilişkileri olmuştur. Saldırı el Kaide tarafından üstlenilmiştir. "Charlie Hebdo Attackers: Born, Raised and Radicalised in Paris", *The Guardian*, 12 Ocak 2015; "Al-Qaeda in Yemen Claims Charlie Hebdo Attack", *Al Jazeera*, 14 Ocak 2015. 13 Kasım 2015'te ise Paris'te seri terörist saldırıları olmuştur. Saldırıları üç canlı bombanın kendini patlatması, diğer saldırganların ise sivillere ateş açması ve rehin alma şekillerinde gerçekleşmiştir. Saldırıları DAİŞ üstlenmiştir. Saldırıların beyni olarak kabul edilen Fas kökenli Belçika vatandaşı Abdelhamid Abaaoud dahil on civarında militanın tamamına yakınının Suriye'de veya Yemen'de DAİŞ ve el Kaide'nin eğitimlerinden geçtikleri, bazılarının örgüt saflarında savaşıkları öne sürülmektedir. Faillerin yarısından fazlasının Fransız vatandaşı olması dikkat çekicidir. "What We Know about the Paris Attacks and the Hunt for the Attackers", *The Washington Post*, 9 Aralık 2015.

53. Haldun Yalçınkaya, "Yabancı Terörist Savaşçılar ve Türkiye: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2178 sayılı Kararı Almasının İlk Yılına Dair Değerlendirme", *ORSAM*, Sayı: 31, (Ekim 2015).

Bu çeşitlilik içinde ikinci tür saldırılar ise coğrafi yakınlıktan kaynaklanan ve sınırın Suriye tarafından Türkiye'ye yapılan saldırılardır. Türkiye'nin Kilis ile Karkamış arasında uzanan yaklaşık 90 km'lik Suriye sınırının karşısında DAİŞ'in kontrol ettiği bölgenin yer alması saldırıların kaynağını oluşturmaktadır. Bu tür saldırılarda hedef genellikle güvenlik güçleri ve sınır karakollarıdır. Çeşitlilik açısından bu tür saldırıları yine coğrafi yakınlıktan kaynaklanan ve genellikle Kilis'in hedef alındığı sivil alanlara yönelik füze saldırıları takip etmektedir.

Üçüncüsü DAİŞ'in Türkiye'ye karşı Irak'ta gerçekleştirdiği saldırılardır. Musul'a yaklaşık 20 km mesafedeki Başika'da bulunan Gedu Üs Bölgesi'nde konuşlanan Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) unsurları DAİŞ tarafından defalarca füze saldırılarıyla hedef alınmıştır.

DAİŞ'in Türkiye'ye yönelik saldırılarının diğer bir boyutunu da Türkiye'de yaşayan Suriyeli muhaliflere (genellikle gazeteci) yönelik suikastlar ve adam kaçırma gibi eylemler oluşturmaktadır.

Hedeflerin seçilme biçimlerine bakıldığında saldırıların yukarıda da bahsedilen *Dabiq* ve *Konstantiniyye* dergilerindeki Türkiye'ye yönelik sık sık görünür kılınan düşman sınıflandırmaları ile doğrudan bir paralellik teşkil ettiği anlaşılmaktadır. Eylemlerin planlanması ve gerçekleştirilmesinde, sınır ötesi saldırılarda Suriye ve Irak'ta DAİŞ hakimiyetinde bulunan topraklar kritik bir önem arz ederken, yurt içi bombalama eylemlerinde örgütün Türkiye'de kurduğu bağlantılar daha belirleyicidir.

Yurt içinde örgüt adına gerçekleştirilen saldırıların ikinci özelliği merkezi olmaktan çok özerk bir nitelik arz etmesidir. DAİŞ kaynaklı intihar eylemlerinde, eylemi gerçekleştiren kişilerin hemen hemen hepsinin örgütle bağlantılı olduğu görülmekle birlikte saldırılar, örgütün yakın coğrafyadaki diğer saldırılarından eylemin üstlenilmesi bağlamında farklılıklar göstermektedir. Bugüne kadar gerçekleştirilen

beş intihar eylemi ile bir bombalı saldırının hiçbirisi DAİŞ tarafından üstlenilmemiştir. Ancak bu durum saldırıların DAİŞ ile bağlantılı olmadığı anlamına gelmemektedir. İntihar saldırılarının tamamının Suriye’de DAİŞ saflarında bulunmuş ya da bunlarla bağlantılı olan kişi/gruplar tarafından planlandığı ve gerçekleştirildiği görülmektedir. Örgüt ile ilişkisi olanların eylemlerin planlanmasında eylemi gerçekleştirecek kişilere mühimmat ve lojistik sağladıkları görülmektedir. Bu durum, DAİŞ’in Türkiye’ye yönelik bütüncül, merkezi ve toptan bir saldırı stratejisi uygulamaktan ziyade, propaganda ve basın faaliyetleri yoluyla kazandığı sempatanlar aracılığıyla eylem yaptırmayı tercih ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda DAİŞ Türkiye’deki ağırları aracılığıyla hassaslık arz eden etnik ve mezhepsel hususlarda dini ve örgütsel içerikte sohbetler düzenleyerek kişilerin radikalleşmesini, örgüte katılımını ve nihai olarak potansiyel eylemcilere dönüşmesini teşvik etmektedir.

Türkiye’ye yönelik saldırıların üçüncü özelliği ise terör saldırılarını gerçekleştirenlerin eylemleri gerçekleştirme süreçlerindeki sosyal ağların ve saldırganın vatandaşlık bağlarının farklılık göstermesidir. İntihar saldırılarının çoğunluğunun Suriye’de DAİŞ’e katılarak geri dönen Türk vatandaşı profesyoneller tarafından çoklu bir ağ içinde, diğerlerinin ise Suriye’den gelen –biri Suriye diğeri de Rusya vatandaşı– kişiler tarafından gerçekleştirildikleri görülmektedir.

Saldırıların bu anlamda dördüncü özelliği eylemi gerçekleştirenlerin hemen hemen hepsinin profesyonel ve hazırlık aşamasında profesyonel bir terör ağının üyesi olmalarıdır. Özellikle hedefin siviller olduğu durumlarda bir hücre yapılanması tarafından plan yapılması eylemlerin hepsinin ortak karakterini oluşturmaktadır.

DAİŞ’in Türkiye’ye yönelik saldırılarının son özelliği ise seçmiş olduğu hedefler bakımından çeşitlilik arz etmesidir.

BOMBALI SALDIRILAR: EYLEMLERİN KARAKTERLERİ VE EYLEMCİ PROFİLLERİ

DAİŞ’in Türkiye’ye yönelik en büyük tehdidinin, yurt içinde gerçekleştirdiği bombalı saldırılar olduğu söylenebilir. Bu saldırılar, 155 sivil ve 3 güvenlik mensubunun hayatını kaybetmesine neden olurken bine yakın kişi saldırılar sonucu yaralanmıştır. Bombalı saldırılarda 6 Ocak 2015’te İstanbul Sultanahmet, 5 Haziran 2015’te Diyarbakır, 20 Temmuz 2015’te Suruç, 10 Ekim 2015’te Ankara Ulus, 12 Ocak 2016’da yine İstanbul Sultanahmet ve son olarak 19 Mart 2016’da İstanbul İstiklal hedef seçilmiştir.

DAİŞ’in Türkiye’deki bombalı eylemlerinde hedef aldığı mekan ve gruplar belirgin bir örüntüye sahiptir. Bu saldırılarda mekan olarak insan yoğunluğu fazla

olan kent merkezleri ve miting alanları ile turistik yerler; hedef olarak ise HDP çizgisine yakın parti ve sivil toplum örgütleri, zaman zaman da radikal sol gruplar ile yabancıların seçildiği dikkat çekmektedir. Örgüt, bu şekilde, eylemlerden doğacak insan kaybını azami seviyeye çıkarma ve özellikle Türkiye için hassasiyet arz eden siyasi, dini ve etnik meseleleri merkeze alan *etno-sekteryan* bir ayrışmaya neden olarak kaos oluşturmayı hedeflemektedir. DAİŞ'in bu tür toplumsal dinamikleri gözeterek eylem yapması Türkiye nüfusundan adam devşirme stratejisinin kritik bir parçasını oluşturmaktadır zira bu durum eylemci profillerine de yansımıştır.⁵⁴ Bunun yanı sıra, örgütün Suriye'de YPG'ye, Irak'ta da Peşmergeye karşı askeri başarısızlıkları, Türkiye'de hedef aldığı bazı grupları kararlı bir politika ile intikam hissi doğrultusunda seçtiğini düşündürmektedir.

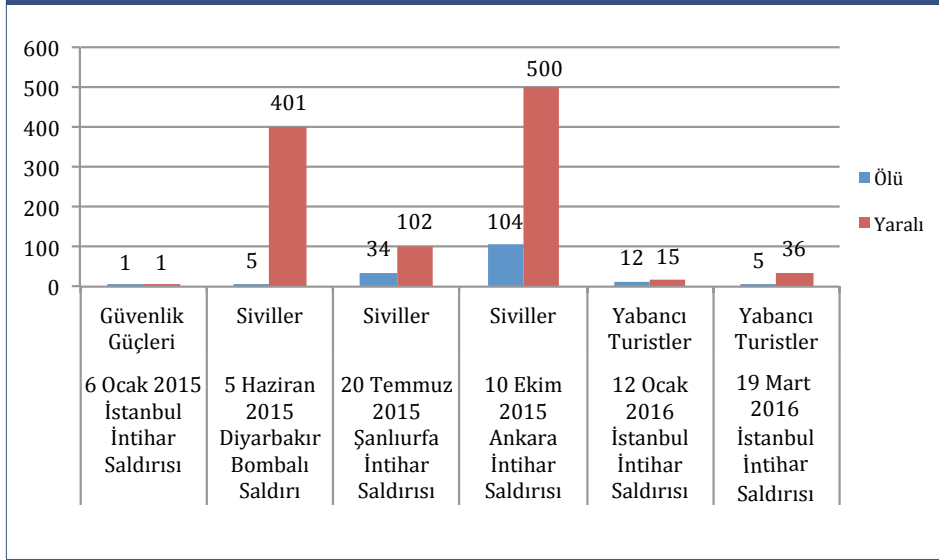
Öte yandan 12 Ocak 2016'daki Sultanahmet patlamasında DAİŞ, Türkiye topraklarında yabancıları ilk defa hedef almıştır.⁵⁵ Eylemin çok ziyaretçi çeken ve turizm potansiyeli yüksek olan tarihi bir yerde yapılması ve yabancıların hedef alınması, örgütün hedef alınan bireylerin ülkesine bir mesaj vermeyi amaçladığını gösterdiği gibi, aynı zamanda özellikle DAİŞ'e yönelik kurulan uluslararası koalisyonun içinde yer alması nedeniyle Türkiye'nin de hedefte yer aldığına işaret etmektedir. Bunun yanında bir diğer sebep Avrupalı devletlerin DAİŞ'e karşı Suriye ve Irak'ta hava bombardımanlarını yoğunlaştırmasına karşı örgütün misilleme yapma ihtimalidir. Söz konusu eylemin bir başka özelliği ise eylemin failinin Suriyeli olması ve Suriye'den Türkiye'ye mülteci kılığında geçmiş olmasıdır.⁵⁶ Söz konusu saldırıda örgüt, Türkiye'deki eylemlerinde ilk kez yabancı uyruklu birini kullanmıştır. Bu bakımdan bu saldırı, eylemci profili bağlamında önceki saldırılarla önemli bir farklılık ortaya çıkarmıştır. 12 Ocak 2016'dan sonra yabancılara yönelik ikinci saldırı İstanbul Taksim'de 19 Mart 2016'da gerçekleştirilen intihar saldırısıdır. Buradaki hedef yine bir öncekiyle benzerlik göstererek yabancı turist kafilesi olmuştur. Yani DAİŞ, Türkiye'de yaptığı son iki intihar saldırısı ile İstanbul'un yoğun olarak insan çeken turistik yerlerinde yabancı ülke vatandaşlarını hedef almıştır. Dolayısıyla son saldırılarında DAİŞ, yabancıların ve özellikle Batılıların gözünde Türkiye'ye zayıf ve kırılgan bir görüntü vermek ve ülkenin turizm sektörünü zarara uğratmak güdüsüyle eylemlerini gerçekleştirme eğilimindedir.

54. Mesela Diyarbakır'daki HDP mitingine bomba koyan DAİŞ mensubu Kürt ve Alevidir. Bkz. "Alevi, Kürt Zanlı IŞİD'e Böyle Katılmış", *Milliyet*, 15 Haziran 2015.

55. "Sultan Ahmet'te Canlı Bombalı Saldırısı: 10 Ölü 15 Yaralı", *Sabah*, 12 Ocak 2016.

56. "Davutoğlu: Sultanahmet'teki Saldırının Faili Yabancı Uyruklu DEAŞ Üyesi", *BBC Türkçe*, 12 Ocak 2016.

TABLO 1. DAİŞ'İN TÜRKİYE'DEKİ BOMBALI SALDIRILARI

Türkiye’de eylem yapan DAİŞ mensubu teröristlerin profilleri incelendiğinde çeşitlilik fark edilmektedir. Bugüne kadar yapılan bombalı saldırıların dördü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları tarafından gerçekleştirilirken, 6 Ocak 2015’teki Sultanahmet saldırısı Dağıstanlı Diana Ramazova,⁵⁷ 10 Ocak 2016’daki Sultanahmet saldırısı da Suriyeli Nabil Fadli tarafından gerçekleştirilmiştir.⁵⁸ Türk vatandaşları tarafından gerçekleştirilen bombalı saldırıların en dikkat çekici özelliği failerin birbirleriyle kişisel olarak ve grup aidiyeti bakımından yakından bağlantılı olmasıdır. Suroç’taki canlı bomba Şeyh Abdurrahman Alagöz ile Ulus’taki canlı bomba Yunus Emre Alagöz’ün kardeş olduğu açıklanmıştır. Diğer kardeş Yusuf Alagöz ise Diyarbakır mitingine bomba yerleştiren Orhan Gönder’in ağabeyini tanıdığını ifade etmiştir.⁵⁹ Dolayısıyla Gönder ile canlı bomba olan Alagöz kardeşlerin tanışmış olmaları muhtemel gözükmektedir. Medyada sık sık yer bulan haberlere göre Şeyh Abdurrahman Alagöz, Yunus Emre Alagöz ve Orhan Gönder’in “Dokumacılar” diye adlandırılan grup tarafından aynı dönemde beraber Suriye’ye götürüldüğü, bu grubun birkaç senedir Adıyaman’ın yoksul mahallelerinde DAİŞ’e adam kazandırma gayesi ile örgütlenmeye çalıştığı iddia edilmektedir. Yani canlı bomba olan Alagöz kardeşler ve Gönder, Dokumacılar grubu içerisinde hareket,

57. “Canlı Bombanın Kimliği Belirlendi”, *Sabah*, 8 Ocak 2015; “Canlı Bombanın Yeni Görüntüleri Ortaya Çıktı!”, *A Haber*, 12 Ocak 2015.

58. “Sultanahmet’te Patlama Meydana Geldi”, *Milliyet*, 12 Ocak 2016.

59. “Polis Alagöz Kardeşleri Dinlemiş: Belki Son Görüşmem!” *Radikal*, 17 Ekim 2015.

planlama ve eylem yapmıştır.⁶⁰ Ancak özellikle Suroç ve Ulus saldırılarında ortaya çıkan karışık kişi ve ağ bağlantıları Adıyaman'daki hücrenin yanı sıra örgütün Gaziantep'teki unsurlarının da eylemlerde kritik roller oynadığını göstermiştir. Yani DAİŞ hücre evi benzeri örgütlenmesini tek bir merkeze yoğunlaştırmamakta, bilhassa üzerindeki baskıyı azaltmak, dikkatleri başka yönlelere çevirmek için Türkiye'de genel bir yerelleşme ve desantralizasyon stratejisi izlemektedir. Başka bir husus ise eylemcilerin tamamının Suriye'de bulunmuş olmalarıdır. Dolayısıyla profesyonel eğitim almışlardır. Her ne kadar bu eğitimin içeriği ve niteliği tüm eylemcilerde aynı olmasa da çoğunun bomba eğitimi aldığı kesindir. Yani Türkiye'deki saldırılar Avrupa'daki benzerlerinden saldırıların profesyonelliği bakımından ayrılmaktadır. Avrupa'da sık sık örgüt içinde hiç bulunmamış ve profesyonel eğitimden yoksun sempatizan eylemleri görülürken, Türkiye'de örgüte sempati motivasyonu ile yapılmış bir eylem yoktur.

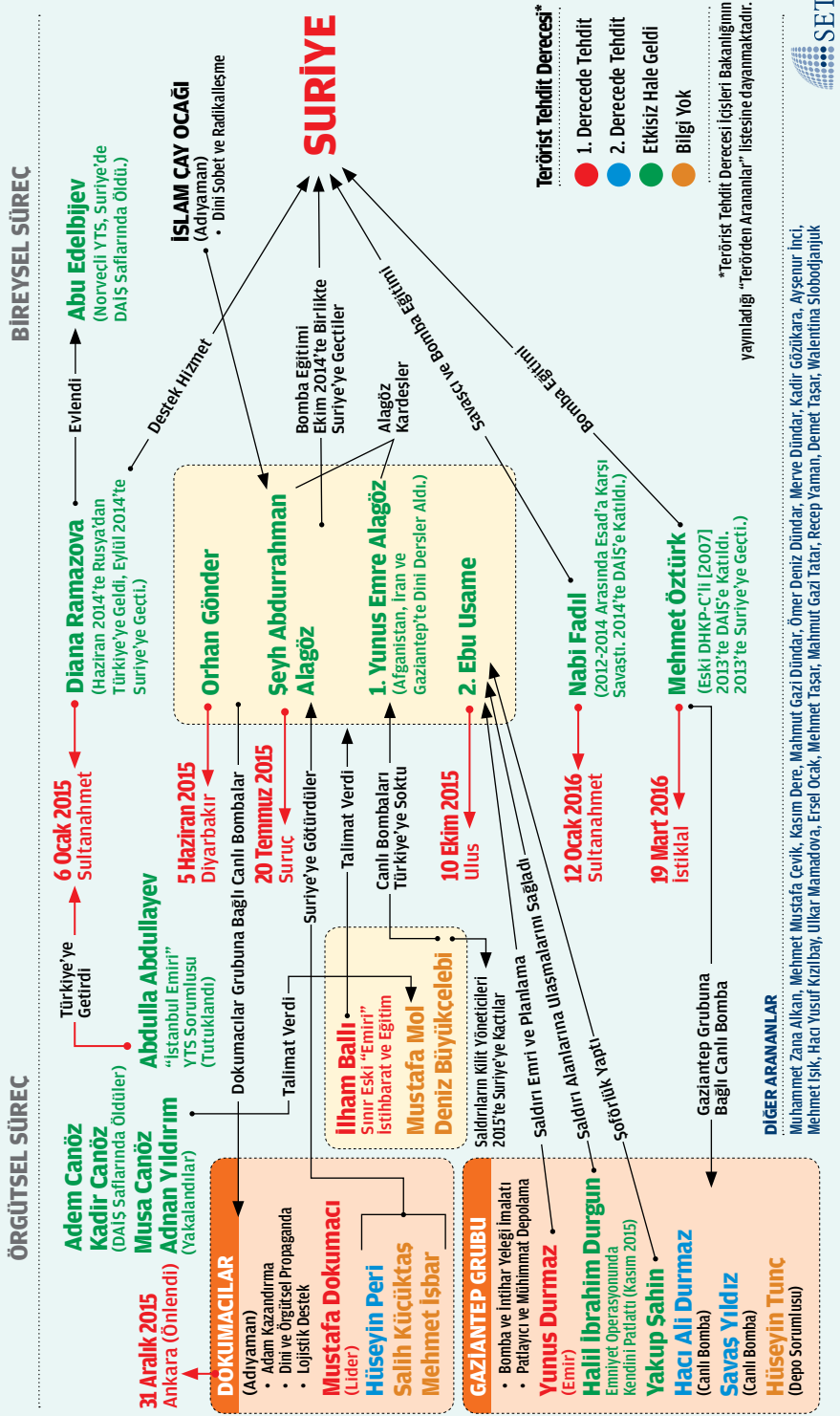
DAİŞ'in bombalı saldırılarında kullandığı mühimmat ve patlayıcı düzenekleri ile bunlarla yakından alakalı olan planlama süreci yoğunluklarının eylemden eyleme önemli süreklilikler taşıması dikkat çekicidir. Öte yandan eylemlere toplu olarak bakıldığında önemli ayrışmalar da göze çarpmaktadır. Türkiye'de yapılan altı bombalı eylemin beşi canlı bombalar tarafından gerçekleştirilirken, 5 Haziran 2015 tarihli Diyarbakır saldırısında, fail parça tesirli iki adet bombayı miting alanına önceden yerleştirmiş ve il dışına kaçabilmiştir. El bombasının kullanıldığı diğer saldırılar ise 6 Ocak 2015 ve 12 Ocak 2016 Sultanahmet saldırıları ile kesin olmamakla beraber 19 Mart 2016 İstiklal saldırısıdır.⁶¹ Ancak bunlarla Diyarbakır eylemi arasındaki fark Diyarbakır bombacısının kendisini patlatmamış olmasıdır. Dolayısıyla mühimmat elde etme süreçlerinin yanında eyleme kadar olan dönemde kişisel ya da stratejik faktörlerin de sürece dahil olduğu unutulmamalıdır.

20 Temmuz 2015 tarihli Suroç ve 10 Ekim 2015 tarihli Ulus saldırıları ise yukarıda bahsedilen dört saldırıdan profesyonellik ve muhtemelen planlama bakımından ayrılmaktadır. Canlı bombalar bu saldırılarda üzerlerindeki intihar yeleklerine monte ettikleri, güçlü bir patlayıcı olan TNT'yi ateşlemişlerdir. Dahası demir bilyeler ve metal parçalar TNT düzeneğine eklemlenerek patlamanın etkisi

60. "Kim Bu Dokumacılar", *Yeni Şafak*, 12 Ekim 2015. Mahmut Bozarslan, "Dokumacılar Grubu: IŞİD'in Canlı Bomba Deposu", *Al Monitor*, 23 Ekim 2015; "Kim Bu Dokumacılar", *Hürriyet*, 12 Ekim 2015; "IŞİD Neden Adıyaman'da Örgütlendi?", *BBC Türkçe*, 22 Ekim 2015.

61. "Sultanahmet'te 'Lauf Weg' (Kaçın) Dedi Daha Büyük Faciayı Önledi", *Hürriyet*, 12 Ocak 2016; "İşte Canlı Bomba Mehmet Öztürk'ün Fotoğrafı | Mehmet Öztürk Kimdir?", *Karar*, 20 Mart 2016; "Canlı Bomba Mehmet Öztürk Kimdir?", *Milliyet*, 20 Mart 2016.

ŞEKİL 1. DAİŞ'İN TÜRKİYE EYLEMLERİNİN ÖRGÜTSEL ŞEMASI

artırılmıştır.⁶² Dolayısıyla ateşleme mekanizmaları ve kullanılan mühimmat diğer saldırılara göre belirgin biçimde daha sofistikedir.

Sonuç olarak Suruç ve Ulus'taki eylemler daha profesyonel, merkezi planlama gerektiren üst düzey talimatlarla ve birden çok hücrenin işbirliği ile yapılmış görünürken, diğer eylemlerde örgüt kaynaklı saldırı emirlerinin yanı sıra bireysel inisiyatiflerin de etkili olduğu söylenebilir. Ancak DAİŞ'in Türkiye'de yapılan intihar saldırıları ve bombalı saldırıları doğrudan üstlenmediği dikkate alındığında, söz konusu eylemlerin örgütün üst düzey unsurlarının talimatları ile gerçekleştirildiği ihtimalinin azaldığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Ne var ki yukarıda da ifade edildiği gibi bu durum eylemlerin DAİŞ tarafından planlanmadığını göstermemektedir.

SURİYE VE IRAK'TA YAPILAN SALDIRILAR

Suriye'den yapılan saldırıların tamamı Halep'in kuzeyindeki Savran-Cerablus arasından, yani Kilis ve Gaziantep'in karşısındaki Suriye topraklarında, Irak'taki saldırılar ise Musul kenti ve çevresinde gerçekleştirilmiştir. DAİŞ'in sınır ötesinden gerçekleştirilen eylemleri adam kaçırma, füze saldırıları ve sınır karakollarına yönelik silahlı saldırı şeklinde farklı biçimlerde cereyan etmiştir. Örgüt 1 Ocak 2015'te Kilis'in karşısında, sınırın Suriye tarafında bir astsubayı kaçırmış,⁶³ 23 Temmuz 2015'te Gaziantep Oğuzeli'ndeki hudut karakoluna sınır ötesinden ateş açmıştır.⁶⁴ 1 Eylül 2015'te yine Kilis'te sınır karakolu bölgesine ulaşan militanlarla güvenlik mensupları arasında çatışma çıkmıştır.⁶⁵ 14 Kasım 2015'te, 28 Ocak 2016'da ve son olarak 3 Şubat 2016'da yine Gaziantep'teki hudut karakolu bölgesine gelen militanlar güvenlik güçlerine ateş açmıştır. Bu saldırıların amaç, hedef ve icra tarzı bakımından benzerlik gösterdiği görülmektedir. Örgütün bu saldırılarıyla sınır hattında kaçakçılık faaliyetleri için kendine alan açmayı, Türkiye-Suriye sınırında yasa dışı giriş-çıkış yapmayı ve düzenli tacizleriyle Türkiye'nin sınır güvenliğini zaafa uğratmayı hedeflediği söylenebilir.

Bunların yanı sıra 18 Ocak ve 23 Ocak'ta, 2 Şubat ile 7, 11, 12, 18 ve 19 Nisan'da Kilis, örgüt tarafından Rus yapımı Katyuşa füzeleriyle hedef alınmıştır.⁶⁶

62. "Ankara'daki Canlı Bomba Olayında İlginç Ayrıntılar", Dünya Bülteni, 11 Ekim 2015; "Hücum Yeleği Tanıdık Çıktı", *Milliyet*, 25 Temmuz 2015.

63. "Astsubay IŞİD'in Elinden Kurtarıldı", NTV, 5 Ocak 2015.

64. "Sınırdan Neler Oldu? 1 Şehit Var, Asker IŞİD'i Vurdu", *Milliyet*, 23 Temmuz 2015.

65. "Suriye'den Kilis'e Ateş Açıldı: 1 Asker Şehit Oldu, 1 Asker Kayıp", *Habertürk*, 1 Eylül 2015.

66. "Suriye'den Kilis'e Roket!", *Sabah*, 2 Şubat 2016.

Son dönemde örgütün sınır ötesinden üst üste bu tarz saldırılara yönelmesi, Türkiye'nin Halep'in kuzey kırsalında DAİŞ ile savaşan muhalifleri topçu atışıyla desteklemeye başlamasıyla yakından ilgilidir. Dolayısıyla bölgedeki DAİŞ mevcudiyeti ve bundan kaynaklı çatışma sürdüğü müddetçe benzer saldırıların Türkiye'yi hedef alabileceği üzerinde düşünülmelidir.

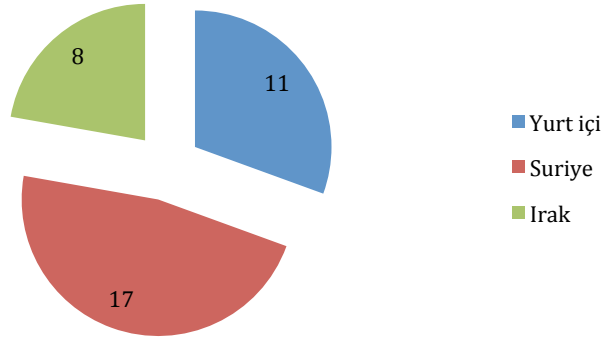
DAİŞ, Türkiye'yi Suriye dışında Irak'ta da yedi kez hedef seçmiştir. Bunların ikisi Musul'da, diğerleri ise Musul'un 20 km kuzeydoğusunda yer alan Türk askeri unsurlarının bulunduğu Başika'da gerçekleştirilmiştir. Örgüt 10 Haziran 2014'te İskenderun Limanı'ndan Musul'a mazot taşıyan 31 Türk TIR şoförünü kaçırmış, şoförlerin tamamı 3 Temmuz 2014'te serbest bırakılmıştır.⁶⁷ Bir gün sonra 11 Haziran 2014'te ise örgüt Türkiye'nin Musul Başkonsolosluğunu basmış ve 49 konsolosluk görevlisini rehin almıştır. Görevlilerin tamamı 20 Eylül 2014'te serbest bırakılmıştır.⁶⁸ DAİŞ'in 10 Haziran 2014'te Musul'u ele geçirmesiyle aynı anda bu iki eylemi yapması dikkat çekicidir ve örgüt kaynaklı tehdidin psikolojik, siyasi ve diplomatik baskı boyutunu ortaya koymaktadır.⁶⁹ Öte yandan DAİŞ 16 ve 28 Aralık 2015'te, 8 Ocak, 22 Mart, 26 Mart ve son olarak da 19 Nisan 2016'da Başika'da eğitim amacıyla bulunan TSK unsurlarına saldırmıştır. Kiliş'e yönelik saldırılarda olduğu gibi bu saldırılarda da çoğunlukla Katyuşa füzelerinin tercih edilmesinin yanı sıra son saldırıda yine Rus yapımı olan kornet anti-tank füzesinin kullanılması tehdit derecesinin yüksekliğini göstermiştir. Bunun yanında örgütün Türk kampına baskın girişimlerinde bulunduğu da eklenmelidir. Bu bağlamda Musul DAİŞ'ten temizlenmedikçe Türk kampına muhtemel saldırıların devam edeceği değerlendirilmelidir.

67. "İŞİD Türk Şoförleri Serbest Bıraktı", *Sabah*, 3 Temmuz 2014.

68. "Musul'daki 49 Konsolosluk Çalışanı Serbest!", *Habertürk*, 20 Eylül 2014.

69. "Special Report-How Mosul Fell: An Iraqi General Disputes Baghdad's Story", *Reuters*, 14 Ekim 2014.

GRAFİK 2. DAİŞ SALDIRI NOKTALARININ ÜLKESEL DAĞILIMI*

*Son Güncelleme: 20 Nisan 2016

TÜRKİYE'YE SİĞİNMIŞ SURIYELİ SİVİLLERE YÖNELİK CİNAYETLER

Örgütün yurt içi eylemlerinde dikkat çeken diğer bir nokta ise Türkiye'de yaşayan Suriyeli vatandaşlara yönelik suikastlardır. Diğer saldırılarda herhangi bir sorumluluk üstlenmeyen DAİŞ'in bu tür eylemleri üstlendiği görülmektedir. 21 Nisan 2015'te Kahramanmaraş'ta 39 yaşındaki Suriyeli öğretmen Şuca Gannum evinde ölü olarak bulunmuştur. Cinayeti üstlenen örgüt, öğretmenin "İslam Devleti'ne zarar verdiği" gerekçesiyle eylemi gerçekleştirdiğini açıklamıştır.⁷⁰ 30 Ekim 2015'te Şanlıurfa'da Suriyeli muhalif gazeteciler İbrahim Abdulkadir ve Firaz Hamadi'ye yönelik saldırı da diğer bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eylemden üç ay önce gazetecilerin iki arkadaşı da Rakka'da örgüt tarafından infaz edilmiştir.⁷¹ 27 Aralık 2015'te ise Gaziantep'te yine Suriyeli muhalif gazeteci Naji el Jerf, sokak ortasında başından vurulmuştur.⁷² Son olarak 10 Nisan 2016'da yine Gaziantep'te Muhammed Zahir el Şerkat sokakta yürürken başından ve elinden vurulmuştur.⁷³ Cinayetlerin amaç, hedef ve icra tarzı bakımından benzerlik gösterdiği söylenebilir. Gazetecilerin tamamının DAİŞ'in katliamları veya insan hakları ihlalleri hakkında haber yapan ya da belgesel çekenlerden oluşması örgütün saldırı gerekçesini oluşturmaktadır. Bu saldırılar DAİŞ'in karşı-propagandadan ne kadar rahatsız olduğunu ve bu faaliyetlerin yayılmaması için gözdağı vermeye çalıştığını gösterdiği gibi yerelleşme ve terör eylemlerini yerel örgütlere devretme stratejisinin bir parçası olarak da okunabilir.

70. "İŞİD O Cinayeti Üstlenip Türkiye'yi Tehdit Etti", *Milliyet*, 4 Kasım 2015.

71. "İŞİD Şanlıurfa'daki Gazeteci Cinayetlerini Üstlendi", *NTV*, 2 Kasım 2015.

72. "İŞİD Belgeseli Çeken Suriyeli Gazeteci Gaziantep'te Öldürüldü", *Milliyet*, 27 Aralık 2015.

73. "Gaziantep'te Vurulan Suriyeli Gazeteci Öldü", *Dünya Bülteni*, 12 Nisan 2016.

TABLO 2. DAİŞ SALDIRILARININ FAİL, HEDEF VE SALDIRI NİTELİKLERİ										
Tarih	Yer-Ölü/Yaralı	Fail Uyuşu	Fail Niteliği ve Ağı	Profesyonellik	Suriye’de Bulundu mu?	Saldırı Üstlenildi mi?	Hedef Seçim Gütüsü	Hedef Tipi	Saldırı Tipi	Emir-Komuta Zinciri
20 Mart 2014	Uluksışa, Niğde	Almanya, İsviçre, Makedonya	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Güvenlik Mensupları	Silahlı Saldırı	Gevşek Bağlantı
10 Haziran 2014	Musul	Bilgi Yok	Büyük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Evet	Rastgele	Siviller	Alıkoyma ve Kaçırma	Sıkı Bağlantı
11 Haziran 2014	Musul	Bilgi Yok	Büyük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Evet	Rastgele	Güvenlik Mensupları ve Siviller	Alıkoyma ve Kaçırma	Sıkı Bağlantı
1 Ocak 2015	Kilis, Sınırın Suriye Tarafı	Muhtemelen Türkiye	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Güvenlik Mensupları	Alıkoyma ve Kaçırma	Gevşek Bağlantı
6 Ocak 2015	Sultanahmet, İstanbul	Dağıstan	Hücre Yapılanması	Amatör	Evet / Destek Hizmeti	Hayır	Spesifik / Rastgele	Güvenlik Mensupları	İntihar Saldırısı	Orta Düzeyde Bağlantı
21 Nisan 2015	Kahramanmaraş	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Evet	Spesifik	Siviller (Suriyeli)	Suikast	Orta Düzeyde Bağlantı
5 Haziran 2015	Diyarbakır	Türkiye	Hücre Yapılanması	Profesyonel	Evet / Bomba Eğitimi	Hayır	Spesifik	Siviller	Bombalı Saldırı	Sıkı Bağlantı
20 Temmuz 2015	Sunuç, Şanlıurfa	Türkiye	Hücre Yapılanması	Profesyonel	Evet / Bomba Eğitimi	Hayır	Spesifik	Siviller	İntihar Saldırısı	Sıkı Bağlantı
23 Temmuz 2015	Gaziantep, Sınırın Suriye Tarafı	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Güvenlik Mensupları	Silahlı Saldırı	Gevşek Bağlantı
1 Eylül 2015	Kilis, Sınırın Suriye Tarafı	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Güvenlik Mensupları	Silahlı Saldırı	Gevşek Bağlantı
10 Ekim 2015	Ulus, Ankara	Türkiye	Hücre Yapılanması	Profesyonel	Evet / Bomba Eğitimi	Hayır	Spesifik	Siviller	İntihar Saldırısı	Sıkı Bağlantı
30 Ekim 2015	Şanlıurfa	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Evet	Spesifik	Siviller (Suriyeli)	Suikast	Orta Düzeyde Bağlantı
14 Kasım 2015	Gaziantep, Sınırın Suriye Tarafı	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Güvenlik Mensupları	Silahlı Saldırı	Gevşek Bağlantı
16 Aralık 2015	Başka, Irak	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Evet	Spesifik	Güvenlik Mensupları	Füze ve Top Saldırısı	Orta Düzeyde Bağlantı
27 Aralık 2015	Gaziantep	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Evet	Spesifik	Siviller (Suriyeli)	Suikast	Orta Düzeyde Bağlantı
28 Aralık 2015	Başka, Irak	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Evet	Spesifik	Güvenlik Mensupları	Füze ve Top Saldırısı	Orta Düzeyde Bağlantı
8 Ocak 2016	Başka, Irak	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Spesifik	Güvenlik Mensupları	Silahlı Saldırı	Orta Düzeyde Bağlantı
12 Ocak 2016	Sultanahmet, İstanbul	Suriye	Hücre Yapılanması	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Spesifik	Turistler (Yabancı)	İntihar Saldırısı	Sıkı Bağlantı

TABLO 2. DAİŞ SALDIRILARININ FAİL, HEDEF VE SALDIRI NİTELİKLERİ (DEVAM)

Tarih	Yer-Ölü/Yaralı	Fail Uyuğu	Fail Niteliği ve Ağı	Profesyonellik	Suriye'de Bulundu mu?	Saldırı Üstlenildi mi?	HeDEF Seçim GÜDÜŞÜ	HeDEF Tipi	Saldırı Tipi	Emir-Komuta Zinciri
16 Ocak 2016	Kilis, Sınırın Suriye tarafı	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Güvenlik Mensupları	Silahlı Saldırı	Gevşek Bağlantı
18 Ocak 2016	Kilis	Bilgi Yok	Mevziden Saldırı	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Siviller	Füze (Katyuşa) Saldırısı	Gevşek Bağlantı
23 Ocak 2016	Kilis	Bilgi Yok	Mevziden Saldırı	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Siviller	Füze (Katyuşa) Saldırısı	Gevşek Bağlantı
28 Ocak 2016	Gaziantep, Sınırın Suriye Tarafı	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Güvenlik Mensupları	Silahlı Saldırı	Gevşek Bağlantı
2 Şubat 2016	Kilis	Bilgi Yok	Mevziden Saldırı	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Siviller	Bilgi Yok	Gevşek Bağlantı
3 Şubat 2016	Gaziantep, Sınırın Suriye Tarafı	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Güvenlik Mensupları	Silahlı Saldırı	Gevşek Bağlantı
19 Mart 2016	İstiklal, İstanbul	Türkiye	Hücre Yapılanması	Profesyonel	Evet / Bomba Eğitimi	Hayır	Spesifik	Turistler (Yabancı)	İntihar Saldırısı	Sıkı Bağlantı
22 Mart 2016	Başka, Irak	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Spesifik	Güvenlik Mensupları	Füze ve Top Saldırısı	Orta Düzeyde Bağlantı
26 Mart 2016	Başka, Irak	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Spesifik	Güvenlik Mensupları	Füze Saldırısı	Orta Düzeyde Bağlantı
7 Nisan 2016	Kilis	Bilgi Yok	Mevziden Saldırı	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Siviller	Füze (Katyuşa) Saldırısı	Gevşek Bağlantı
10 Nisan 2016	Gaziantep	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Spesifik	Siviller (Suriyeli)	Suikast	Gevşek Bağlantı
11 Nisan 2016	Kilis	Bilgi Yok	Mevziden Saldırı	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Siviller	Füze (Katyuşa) Saldırısı	Gevşek Bağlantı
12 Nisan 2016	Kilis	Bilgi Yok	Mevziden Saldırı	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Siviller	Füze (Katyuşa) Saldırısı	Gevşek Bağlantı
18 Nisan 2016	Kilis	Bilgi Yok	Mevziden Saldırı	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Siviller	Füze (Katyuşa) Saldırısı	Gevşek Bağlantı
19 Nisan 2016	Kilis	Bilgi Yok	Mevziden Saldırı	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Rastgele	Siviller	Füze (Katyuşa) Saldırısı	Gevşek Bağlantı
19 Nisan 2016	Başka, Irak	Bilgi Yok	Küçük Militan Grubu	Profesyonel	Evet / Savaşçı	Hayır	Spesifik	Güvenlik Mensupları	Anti-Tank (Kornet) Saldırısı	Orta Düzeyde Bağlantı

TÜRKİYE’NİN DAİŞ İLE ÇOKBOYUTLU MÜCADELESİ

Türkiye’ye yönelik DAİŞ kaynaklı güvenlik risklerinin diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çeşitliliği, yöntemleri ve sıklığı bakımından yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Bu riskler karşısında Türkiye ulusal ve uluslararası ölçekte iki sünden oluşan bir mücadele stratejisini hayata geçirmiştir. Ulusal ölçekte DAİŞ ile mücadelede terörle önleyici mücadele politikası izleyen Türkiye uluslararası düzeyde DAİŞ karşıtı koalisyonu askeri ve siyasi destek verdiği gibi BM Güvenlik Konseyi tarafından kararı alınan terörle mücadele eylem planı içinde de aktif bir görev almıştır. Türkiye’nin karşılaştığı DAİŞ kaynaklı tehditlerin çeşitliliği onunla mücadele stratejisinin de kapsamını belirlemiştir. Söz konusu tehditleri iki kategoride ele almak mümkündür: YTS tehdidi ve coğrafi yakınlıktan kaynaklanan sınır güvenliğinin ihlali tehdidi.

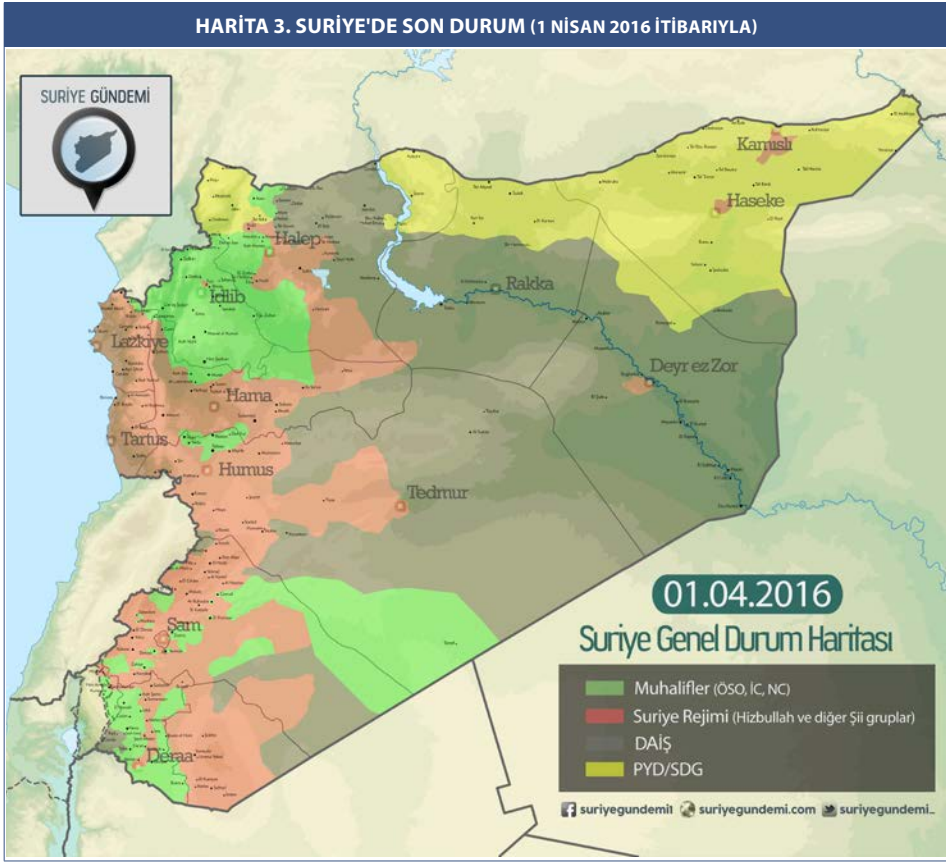
Çeşitlilik bakımından örgütün iç halkada (Irak ve Suriye) gerçekleştirdiği eylemlerden büyük ölçüde ayrılrsa da yakın çevre (Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika) eylemleri açısından Türkiye örgütün hedef ülkeleri arasında yer almaktadır. Bu tür tehditler DAİŞ’in yayın organlarında sıklıkla kendine yer bulmaktadır. Ancak örgütün Türkiye’ye yönelik oluşturduğu güvenlik riskleri bununla da sınırlı değildir. Örgütün temel politikalarından biri olan YTS’lerin Suriye’ye geçişi açısından da Türkiye hedef ülkelerden biridir. Aynı zamanda bu yabancı savaşçılar arasında Türkiye vatandaşlarının yer alması ve bunların geri dönme ihtimallerinin olması Türkiye için bir tehdit oluşturmaktadır.

Öte yandan YTS'lerin Türkiye'yi kalıcı ülkelerden biri olarak görmeleri güvenlik risklerini çeşitlendirdiği gibi Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesinin kapsamını oldukça genişletmektedir.⁷⁴ Türkiye'nin DAİŞ karşıtı askeri koalisyonun bir parçası olması nedeniyle askeri üslerini koalisyon ülkelerine açması ve aynı zamanda kendi inisiyatifi ile DAİŞ'e yönelik sınır ötesi hava operasyonları gerçekleştirmesi, örgüt tarafından hedef alınma riskini yükseltmektedir. Bütün bunlar bir arada değerlendirildiğinde DAİŞ'ten kaynaklanan riskler arasında ilk sırayı kuşkusuz Türkiye'nin sınır güvenliği almaktadır.

Ayn el Arap ve Tel Abyad'ın DAİŞ'ten PYD'ye geçmesinin ardından Türkiye'nin DAİŞ'le paylaştığı sınır hattı kısalmış fakat DAİŞ'in Türkiye'nin sınır güvenliğine yönelik tehditleri ortadan kalkmamıştır. DAİŞ'in Türkiye ile paylaştığı sınır hattındaki alanların bir bölümünü kaybetmesi, Türkiye'nin sınır güvenliğine yönelik tehditlerinde niteliksel değil, niceliksel bir değişime sebep olmuştur. DAİŞ, adam kaçırmaya, sınırdan silah ve mühimmat geçirme, ateşli silahlarla Türk askerine saldırma ve sınırın her iki tarafına mensuplarını geçirmeye çalışma suretiyle yönelttiği tehditleri önceden daha uzun bir sınır hattı boyunca uygulama imkanı bulurken artık bu tehditler, nispeten daha kısa bir sınır hattı üzerinde Türkiye'ye yöneltilmektedir. Ancak bu kısa sınır hattının 100 kilometreden daha uzun olduğunu hatırlamak gerekir.

Genel olarak Türkiye'nin Suriye sınır hattı söz konusu olduğunda sınır güvenliğini tam anlamıyla sağlamanın önündeki en büyük engel, sınır hattının uzunluğudur. Bu genel problemin bir parçası olarak Türkiye'nin DAİŞ'le 100 kilometreden daha uzun bir sınır hattını paylaşıyor olması, sınır güvenliğini tam anlamıyla sağlamanı da zorlaştırmaktadır. Buradaki zorluk, Türkiye'nin DAİŞ'le paylaştığı 100 kilometrelik sınır hattıyla ilgili olmaktan çok, 911 kilometrelik Suriye sınır hattının bütünüyle ilgilidir. Zira 911 kilometrelik sınır hattının sadece yaklaşık 100 kilometrelik bir kısmı ÖSO ve diğer Suriyeli muhalif gruplar tarafından kontrol edilmektedir. Yani Türkiye'nin Suriye iç savaşındaki aktörler arasında tehdit olarak algılamadığı ve sınır güvenliği sorumluluğunu karşılıklı bir şekilde paylaşabileceği tek aktör olan muhalifler, toplam Türkiye-Suriye sınır hattının yaklaşık yüzde 10'luk bir kısmını kontrol etmektedir. Türkiye-Suriye sınır hattının geriye kalan yaklaşık yüzde 90'luk kısmı ise Türkiye'nin tehdit olarak algıladığı Esed rejimi, PYD/YPG ve DAİŞ tarafından kontrol edilmektedir.

74. Haldun Yalçınkaya, "Yabancı Terörist Savaşçılara Karşı Uluslararası İşbirliği: Türkiye'nin Tecrübesi", ORSAM, No: 22, (Şubat 2015).

Kaynak: <http://www.suriyegundemi.com/wp-content/uploads/2016/04/nisanbasi.png>

Türkiye’nin, Suriye sınır hattının yüzde 90’lık kısmında kendisini tehdit eden aktörlerle komşu olması, sınır güvenliğini sağlarken sadece DAİŞ’e değil, kendisini tehdit eden aktörlerin tamamına odaklanmasını gerektirmektedir. Bu sebeple Türkiye, sadece DAİŞ’le paylaştığı sınır hattına yönelik güvenlik tedbirleri alma lüksüne sahip değildir. Zira Ayn el-Arap ve Tel Abyad’ın DAİŞ’ten PYD/YPG’ye geçmesiyle Türkiye için sınır güvenliği tehdidi açısından bir iyileşme olmamış, bir tehdit başka biriyle yer değiştirmiştir. Diğer bir ifadeyle tehdit değişmemiş aktörler değişmiştir. Bu durum sınır güvenliğini sağlarken Türkiye’nin kaynak ve kapasitesini, kendisine tehdit oluşturan sınır hattı üzerindeki bölgelerin tamamına yaymasını mecbur kılmaktadır.

Sınır güvenliğinin önündeki coğrafi ve fiziki şartlardan kaynaklanan zorlukların yanı sıra, DAİŞ tehdidi özelinde geleneksel güvenlik yapı ve mekanizmaları ile geleneksel olmayan tehditlerin karşılanmaya çalışılması söz konusudur. Öncelikle bütün devletler ve onların güvenlik mekanizmaları, devlet dışı aktörlerin esnek, akışkan, hızlı karar alıp uygulayabilen, adaptasyon kabiliyeti yüksek ve hızlı bir şe-

kilde mahiyet değiştirebilen yapılarıyla kıyaslandığında hantal yapılardır. Geçmiş ve mevcut tecrübeler göstermektedir ki ulusal ordular ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar yasa dışı göç, uluslararası terör ve silah kaçakçılığı gibi asimetrik ve geleneksel olmayan tehditlere karşı ancak sınırlı bir etkiye sahiptirler.⁷⁵ Bu bağlamda, Türkiye'nin sınır güvenliği yapı ve mekanizmaları, uzun bir süredir bu alışılmış ve tanıdık olmayan tehdit unsuruyla mücadele halindedir. Türkiye'nin –küçük değişikliklere uğramakla birlikte– temelde kaçakçılık tehdidine karşı konumlanmış sınır güvenliği yapısı, DAİŞ gibi çok farklı araç ve yöntemlerle tehdit oluşturabilen sofistike bir örgüt karşısında sınır güvenliğini sağlamaya çalışmaktadır.⁷⁶

Aşağıda DAİŞ'in komşu olduğu sınır hattında Türkiye'nin sınır güvenliğine yönelttiği tehditlere dair birtakım veriler bulunmaktadır.⁷⁷ Bu tehditlere baktığımızda karşımıza şu kategoriler çıkmaktadır. Sınırın her iki tarafına doğru yasa dışı insan/savaşçı geçişi, sınırın karşı tarafından Türk güvenlik güçlerine ateşli silahlarla saldırı, sınırdan Türk askerini kaçırma ve silah kaçakçılığı karşımıza çıkan dört temel kategoridir. Bunlar arasında sınırdan yasa dışı insan/savaşçı geçişinin diğer tehdit türlerine kıyasla ezici bir çoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Bunda DAİŞ'in çokça faydalandığı ve dünyanın hemen bütün coğrafyalarından çekmeyi başardığı YTS'lerin rolü büyüktür. DAİŞ'in Türkiye'ye sınır olması Türkiye'nin, dünyanın farklı yerlerinden YTS'ler için “geçiş güzergahında” yer alan hedef ülkelerden biri haline gelmesine sebep olmuştur.⁷⁸ Ancak sınırdan yasa dışı geçiş teşebbüsünde bulunanların tamamının YTS olduğunu söylemek zordur. Bunların bir kısmı “İslam devleti ve hilafet topraklarında yaşamak” çağrısına uyarak DAİŞ'in kontrolündeki topraklarda aileleriyle yerleşmeye giden fakat bizzat savaşmayan insanlardan oluşmaktadır.

Tehdit türlerine bakıldığında son bir yılda sınır ihlallerinin yüzde 92 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırayı ise silah ve patlayıcı madde kaçakçılığı ile sınırın hemen karşısından yapılan saldırılar oluşturmaktadır. Adam kaçırma eylemlerinin de sınır güvenliğini tehdit eden bir unsur olarak son sırada yer aldığı görülmektedir.

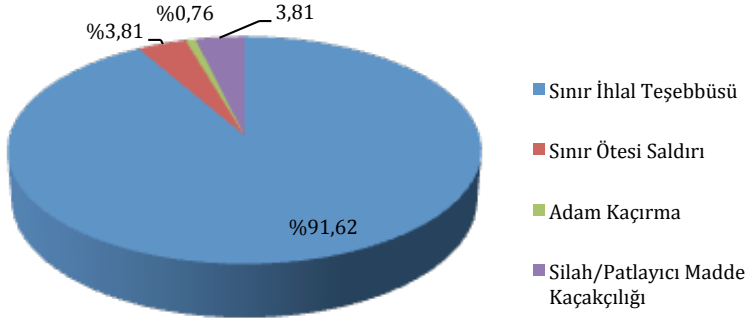
75. Alice Hills, “Border Control Services and Security Sector Reform”, ed. Philipp Fluri ve Miroslav Hadzic, *Sourcebook on Security Sector Reform (Collection of Papers)*, (Centre for Civil-Military Relations, Belgrad: 2004), s. 319-344.

76. Murat Yeşiltaş, “İç Savaşa Komşu Olmak: Türkiye'nin Suriye Sınırı Güvenliği Siyaseti”, *SETA Analiz*, Sayı: 136, (Ağustos 2015).

77. Bu veriler, Genelkurmay Başkanlığı web sitesindeki “Önemli Yurt İçi Olaylar” başlığı altında sunulan bilgilerden elde edilmiştir.

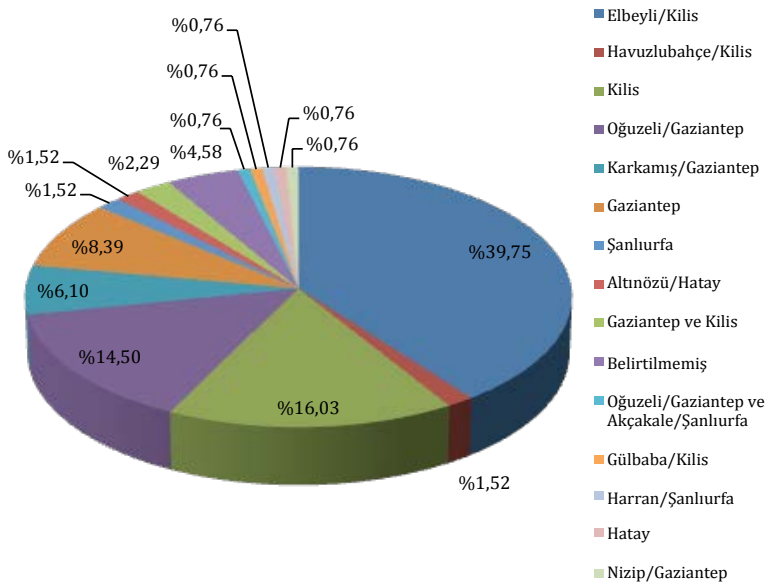
78. Tuncay Kardaş ve Ömer Behram Özdemir, “Avrupalı Yabancı Savaşçılar: Kimlik, Sosyal Medya ve Radikalleşme”, *SETA Analiz*, Sayı: 115, (Şubat 2015), s. 17.

GRAFİK 3. TEHDİT TÜRÜ (4 NİSAN 2015-22 MART 2016)

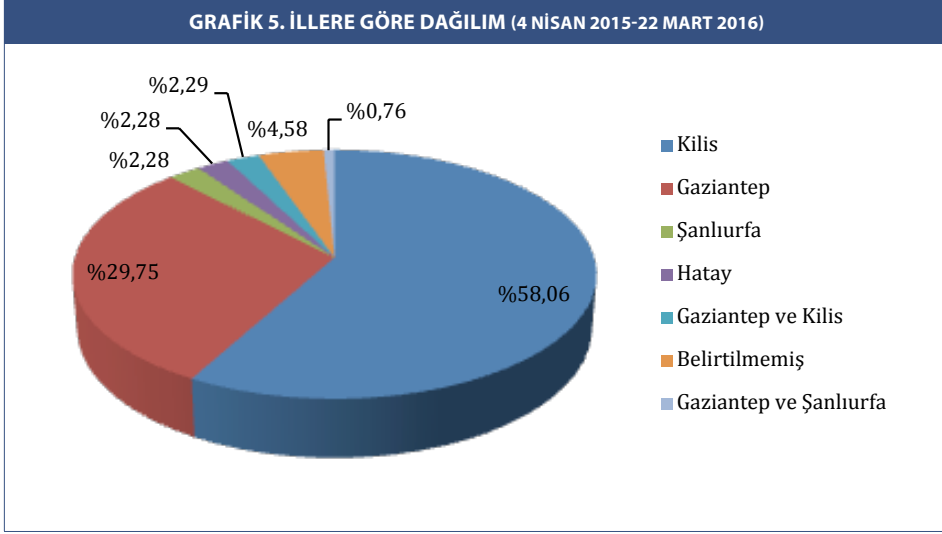

Sınır güvenliğine yönelik tehditlerin mekansal dağılımına bakıldığında, tehditlerin –anlaşılır bir biçimde– Türkiye ile DAİŞ’in komşu olduğu sınır hattında yoğunlaştığı görülmektedir. DAİŞ’in Türkiye’nin sınır güvenliğine yönelik tehditlerinin yüzde 98,2’si Türkiye’nin DAİŞ’le sınırı paylaştığı il ve ilçelerin Suriye sınırı kısımlarında gerçekleştiği görülmektedir. Son bir yılda güvenlik merkezli gerçekleşen olaylara bakıldığında yüzde 39,75 ile Kilis ilk sırada yer almaktadır. Buradaki tehdidin kaynağı coğrafi yakınlıktan kaynaklanan füze saldırılarıdır. Yine aynı şekilde Oğuzeli/Gaziantep’in tehdiye maruz kalma bakımından ikinci sırada yer aldığı görülmektedir.

GRAFİK 4. TEHDİDİN MEKANSAL DAĞILIMI (4 NİSAN 2015-22 MART 2016)

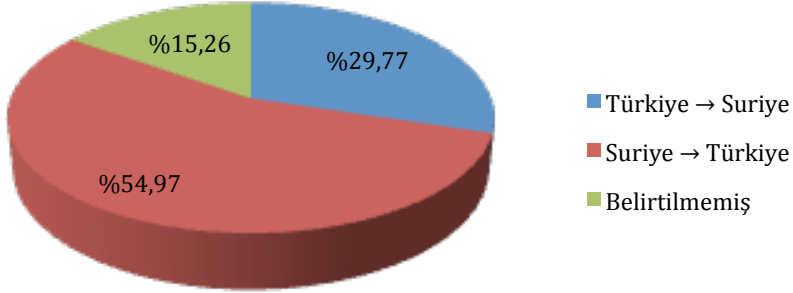
Sınır güvenliğine yönelik tehditlerin illere göre dağılımı incelendiğinde ise, Türkiye'nin DAİŞ'le sınırında bulunan Kilis ve Gaziantep'in tehditlerin yüzde 88,9'luk kısmına maruz kaldığı görülmektedir. Nitekim Türkiye'nin güvenlik önlemlerindeki artışın bu bölgelerde yoğunlaşması tesadüf değildir.

Sınırdan yasa dışı insan/yabancı savaşçı geçişlerinin yönlerine baktığımızda, bu tür sınır ihlal teşebbüslerinin daha çok Suriye'den Türkiye'ye doğru yapıldığını görmekteyiz. Buna göre sınır ihlal teşebbüslerinin yüzde 55,3'ü Suriye'den Türkiye'ye geçiş sırasında yapılmış, yüzde 33'ü ise Türkiye'den Suriye'ye geçiş sırasında yapılmıştır.

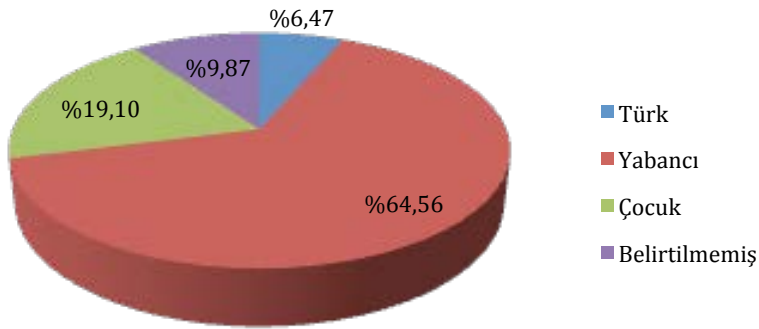
DAİŞ mensuplarının, bir kere DAİŞ kontrolündeki bölgeye gittikten sonra tekrar Türkiye'ye girmek istemesinin pek çok sebebi olabilir. Bunların bir kısmının DAİŞ'e katıldıktan sonra umduklarını bulamamış olmaları ve ayrıldıkları ülkelere de güvenlik gerekçeleriyle dönemeyecek olmaları sebebiyle Türkiye'ye yerleşmek üzere geldikleri düşünülebilir. Diğer bir kısmının, Türkiye içerisinde terör saldırılarını gerçekleştirmek veya planlamak amacıyla giriş yapmak istediği düşünülebilir. Bir diğer kısmının, örgütün ihtiyaç duyduğu lojistik unsurları (insan, para vs.) Türkiye içerisinde temin edip tekrar Suriye'ye geri dönme amacıyla giriş yapmak istemesi ihtimal dahilindedir. Nitekim Türkiye'nin terörizmin finansmanının engellenmesi bağlamında uyguladığı sert politikaların son yıllarda bir artış göstermesi bu durumu da doğrular niteliktedir. Diğer ihtimallere göre daha az olmakla birlikte, bunlar arasında DAİŞ'ten kaçmak amacıyla Türkiye'ye girmek isteyen bir topluluğun da olması muhtemeldir. Bu anlamda Suriye'den Türkiye'ye yönelik sınır ihlallerinin yüzde 54,97 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye'den Suriye'ye yasa dışı bir şekilde geçmeye çalışanların toplam içindeki oranı ise yüzde 30'dur.

GRAFİK 6. SINIR İHLALİ TEŞEBBÜSÜNÜN YÖNÜ (4 NİSAN 2015-22 MART 2016)

Sınırdan yasa dışı geçiş yaparken yakalanan şahısların profillerine baktığımızda bunların yüzde 19,2’lik kısmının çocuk olduğu görülmektedir. Bu da, DAİŞ’e katılan insanların bir kısmının aileleriyle DAİŞ kontrolündeki bölgelere yerleşmek üzere gittiğini doğrulamaktadır. Öte yandan, yakalanan şahısların yüzde 5,7’sinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması, az olmakla birlikte Türkiye’den DAİŞ’e belli oranda bir katılım olduğunu da göstermektedir. Yakalanan şahısların yüzde 56,5’inin yabancı olması, DAİŞ bünyesinde ve DAİŞ’e katılma teşebbüsünde bulunanların arasında dünyanın farklı yerlerinden gelen pek çok yabancı şahsın çoğunlukta olduğunu göstermektedir. Ancak yakalanan şahıslar arasında profili Türk, yabancı veya çocuk olarak belirtilmeyen yüzde 37,6’lık bir kısmın olduğu göz önüne alındığında, bu üç kategorinin oranlarının belirtilenden çok daha yüksek olduğu düşünülebilir.

GRAFİK 7. YAKALANAN ŞAHISLARIN PROFİLİ (4 NİSAN 2015-22 MART 2016)

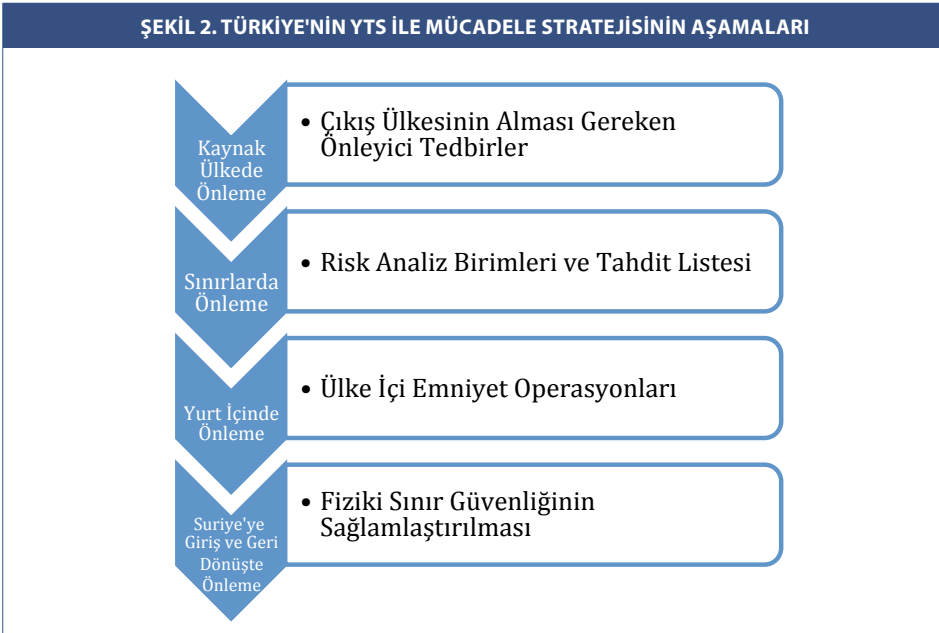
Tehditlerin bu derece çeşitli olması Türkiye’nin DAİŞ’le mücadelesinin hem maliyetini hem de kapsamını oldukça genişletmiştir. Bir bütün olarak bakıldığında, Türkiye’nin DAİŞ’le mücadelesinde ulusal ve uluslararası ölçekten oluşan iç

içe geçmiş üç düzey söz konusudur. Bunlardan birinci ve en önemlisini YTS'lerle mücadele oluştururken ikinci düzeyi terörün finansmanının engellenmesi bağlamında alınan önlemler meydana getirmektedir. Üçüncü düzey ise Türkiye'nin DAİŞ karşıtı uluslararası koalisyonla birlikte yürüttüğü operasyonlara verdiği destektir. Bu üç düzey bir bütün olarak şunları hedeflemektedir:

1. YTS'lerin akışının engellenmesi
2. DAİŞ'in finansal kaynaklara erişiminin engellenmesi
3. Askeri operasyonlara, DAİŞ'le mücadelede yerel kapasite artırımına ve eğitime destek verilmesi
4. DAİŞ'in ideolojik propagandasına yönelik karşı söylemin yaygınlaştırılması

YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARLA (YTS) MÜCADELE

Türkiye'nin YTS'lerle mücadelesi dışardan içe doğru dört katmandan oluşmaktadır: Birinci katman YTS akışının başlangıç yeri olan kaynak ülkelerde alınması gereken önemlerden oluşurken ikinci katman havaalanları başta olmak üzere Türkiye içindeki terminallerde kurulan Risk Analiz Birimleri ile ülkeye girişi yasaklanan kişilerin listesinin oluşturularak (tahdit listesi) bunların Türkiye'ye girmelerinin engellenmesi, girmiş olanların da geri gönderilmelerine yönelik alınan önlemlerdir. YTS ile mücadelenin üçüncü katmanını ülke içinde DAİŞ ile bağlantılı olduğu düşünülen hücre yapılanmalarına yönelik güvenlik operasyonları, dördüncü katmanını da fiziki sınır güvenliğine yönelik önlemler oluşturmaktadır.

YTS ile Mücadelede Kaynak Ülke

DAİŞ’in Türkiye’ye teşkil ettiği tehditlerin başında, Türkiye’yi Suriye ve Irak’taki savaş bölgelerine gitmek için bir geçiş güzergahı olarak gören ve kullanmak isteyen YTS’ler gelmektedir.⁷⁹ Bu da Türkiye’yi, DAİŞ’le mücadelesinin önemli bir bölümünü YTS ile mücadeleye hasretme yönünde zorlamaktadır.⁸⁰ Türkiye’nin kendi hava, deniz ve kara sınırlarından başlamak üzere almış olduğu tedbirlerin doğası gereği, YTS ile mücadelenin etkinliği açısından sınırlı sonuçlar ürettiği göz ardı edilmemelidir. YTS ile mücadelede mevcut durumdan daha etkili bir sonucun elde edilmesi, büyük oranda kaynak ülkelerin aktif işbirliğine bağlıdır. Zira YTS olma potansiyeli bulunan şahısların vatandaşı oldukları ülkelerde tespit edilmesi ve henüz ülkeyi terk etmeden durdurulması –o ülke güvenlik mekanizmalarının söz konusu şahıslara dair vatandaşlık, sicil, sabıka ve istihbari bilgilere sahip olması sebebiyle– sınıra girdikten sonra Türkiye’nin kendi güvenlik mekanizmaları marifetiyle tespit edip durdurmasından çok daha uygulanabilir bir yöntemdir. YTS’nin ülkelerini terk etmelerine –çeşitli zorluklar sebebiyle– engel olunamasa dahi, bu şahıslara ait bilgilerin paylaşılması, Türkiye’nin hava, deniz ve kara sınırlarında bu şahısları tespit edip durdurmasını kolaylaştıracak bir etken olabilir. Ancak Türkiye’nin, YTS olma potansiyeli bulunan şahıslara kaynaklık eden ülkelere bu şahıslara dair istihbarat paylaşımı talebinin bu zamana kadar tam olarak karşılanmadığı görülmektedir.⁸¹ Bu da Türkiye’nin, ülkeye normal yollardan giriş yapmış ve Suriye’deki savaş sahasına gitme niyeti olan YTS’yi tespit edip durdurmak için kendi imkanlarına dayanmak suretiyle fazladan bir külfet yüklenmesini ve dolayısıyla sınırlı bir başarı elde edebilmesini beraberinde getirmektedir.

YTS ile mücadelede kaynak ülkelere dair bir diğer sorun, Türkiye’nin güvenlik mekanizmalarının analizleri sonucunda YTS olma potansiyeli tespit edilen şahısların kendi ülkelerine geri gönderilmesi aşamasında ortaya çıkmaktadır. Burada karşılaşılan iki örnek olay, Türkiye’nin YTS olma potansiyeli bulunan şahısları tespit edip geldikleri ülkeye geri gönderme işlemini yapmasına rağmen, kaynak ülkelerde bu şahısların oluşturduğu tehdidin yeterince dikkate alınmadığını göstermektedir.

Birinci örnek olay, YTS olma niyetiyle Suriye’ye gitmek üzere Türkiye’ye doğru yola çıkan İsveç vatandaşı iki Müslüman gençle alakalıdır. Stockholm’den

79. Adam Entous, Gordon Lubold ve Dion Nissenbaum, “US Urges Turkey to Seal Border”, *The Wall Street Journal*, 27 Kasım 2015.

80. Sarp Özer ve Hüseyin Gazi Kayk, “Türkiye’den ‘Yabancı Savaşçı’larla Yoğun Mücadele”, *Anadolu Ajansı*, 25 Temmuz 2015.

81. “Erdoğan: Batı Terörle Yeterince Mücadele Etmiyor”, *BBC Türkçe*, 31 Mart 2016.

yola çıkan iki şahsın bilgisi İsveç yetkili makamlarınca Türkiye'ye bildirilmiş ve Türkiye'nin bu iki şahsı durdurması talep edilmiştir. İki şahıs vardıkları İstanbul havalimanında geri dönüş biletleri olmaksızın ve yanlarında kamuflej malzemeleriyle güvenlik görevlilerince yakalanmış ve gerekli işlemlerin ardından İsveç'e geri gönderilmiştir. Ancak aynı iki İsveçli şahıs, 8 gün sonra Yunanistan'ın Kos Adası'ndan botla yola çıkarak Türkiye'ye deniz yoluyla giriş yapmaya teşebbüs etmiş ve Türkiye'nin Ege kıyısındaki bir limanda güvenlik görevlilerince bir kez daha yakalanmıştır.⁸² Bu tür benzer olayların birbiri ardına ve yüzlerce kere tekrarlanması sebebiyle Türkiye tarafında, muhatabı olan kaynak ülkelere yönelik bir hayal kırıklığı ve tepki söz konusudur.⁸³ Zira Türkiye'yi YTS'nin Suriye'ye geçişini kolaylaştırmakla suçlayan ve bu konuda üzerine düşeni yapmayan kaynak ülke yönetimleri, aynı zamanda bu şahısların Suriye'ye geçişinin durdurulmasını talep edenlerdir.

İkinci örnek olay ise Brüksel Zaventem Havalimanı ve Maalbeek Metro İstasyonu bombalı saldırılarının faillerinden biri olan İbrahim el Bekrewî ile alakalıdır. Brüksel saldırılarının hemen ardından yapılan incelemelerde el Bekrewî'nin 11 Haziran 2015'te Türkiye'ye giriş yaptığı, 14 Haziran 2015'te Gaziantep'te polis rutin kontrolü sırasında tespit edildiği ve 14 Temmuz 2015 tarihinde de İstanbul Atatürk Havalimanı'ndan Hollanda'ya gönderildiği ortaya çıkmıştır.⁸⁴ El Bekrewî, "yabancı savaşçı olduğuna dair polis şüphesi" üzerine sınır dışı edilirken hem Hollanda hem de Belçika otoriteleri bu şahsın "yabancı terörist savaşçı olduğu" uyarısını içeren bir notayla Türkiye tarafından bilgilendirilmiştir.⁸⁵ Birinci örnek olaydaki İsveç vatandaşı şahısların durumuna benzer bir şekilde, el Bekrewî de Temmuz 2015'te sınır dışı edilmesinin ardından 11 Ağustos 2015'te bu defa Antalya Havalimanı'ndan Türkiye'ye tekrar girmeye teşebbüs etmiş ve 25 Ağustos'ta ikinci defa sınır dışı edilmiştir.⁸⁶

İki örnek olayda da YTS olma potansiyeli bulunan şahıslar Türkiye'nin güvenlik mekanizmaları marifetiyle tespit edilerek ülkelerine geri gönderilmiş ancak vatandaşları oldukları ülkelerin güvenlik mekanizmaları, bu şahısların oluşturduğu tehdidin boyutunu doğru analiz etmekte yetersiz kalmışlardır. Sonuç olarak

82. Greg Miller ve Souad Mekhennet, "Undercover Teams, Increased Surveillance and Hardened Borders: Turkey Cracks Down on Foreign Fighters", *The Washington Post*, 6 Mart 2016.

83. Miller ve Mekhennet, "Undercover Teams, Increased Surveillance and Hardened Borders".

84. Ragıp Soylu, "Turkey Arrested Brussels Suicide Bomber in Border Town Gaziantep, Security Officials Say", *Daily Sabah*, 23 Mart 2016.

85. "Türkiye, Brüksel Saldırganını İki Kez Sınır Dışı Etmiş", *Hürriyet*, 24 Mart 2016.

86. "Brussels Attacker was Deported from Turkey Twice: Turkish Official", *Reuters*, 24 Mart 2016.

karşımıza Türkiye’nin, YTS olma potansiyeli bulunan şahısları farklı yollardan ülkeye girmeye çalışırken tekrar tekrar durdurup ülkelerine geri gönderdiği ancak bu şahıslarla ilgili gerekli tedbirleri almayan kaynak ülkelerin YTS ile mücadelede bütün yükü Türkiye’nin üzerine yıktığı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Bu da, Türkiye’nin kapasitesini aşan büyüklükteki bir olgu olan YTS ile mücadelede ancak sınırlı ölçüde bir sonuç elde edilmesine sebep olmaktadır. Türkiye, YTS sorunu bağlamında kaynak ülkelerin daha fazla sorumluluk üstlenmelerinin gerekli olduğunu, YTS’leri ülkelerinde tespit ederek ülke dışına çıkışlarına izin vermemelelerinin YTS akışını önlemede son derece önemli olduğunu dile getirmektedir.⁸⁷ Bu nedenle Türkiye özellikle Avrupa’dan gelen YTS’nin Türkiye üzerinden geçişini engellenmek amacıyla istihbarat paylaşımı yapılmasının son derece önemli olduğunu söyleyerek bu konuda güvenlik teşkilatları arasında işbirliğinin artırılmasını öngören bir siyaset izlemektedir.⁸⁸

Risk Analiz Birimleri ve Tahdit Listesinin Oluşturulması

Türkiye’nin DAİŞ’le mücadele stratejisinin bir diğer önemli sütununu ise YTS’lerin Suriye geçişinin önlenmesine dair uygulamalar oluşturmaktadır. Türkiye, öncelikli olarak BM Güvenlik Konseyi 1267 (1999) ve 1989 (2011) sayılı kararları çerçevesinde kişi ve oluşumlara ilişkin terör listesine DAİŞ ve el Nusra Cephesi’nin dahil edilmesi üzerine, bu örgütleri 10 Ekim 2013 tarih ve 2013/5428 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla terör örgütleri olarak kabul etmiştir.⁸⁹ Buna ek olarak BM Güvenlik Konseyi YTS tehdidi karşısında 2014 yılında harekete geçmiş, bu kapsamda 2170 (2014), 2178 (2014) ve 2199 (2015) sayılı Konsey kararlarını almıştır. Türkiye bu kapsamda uluslararası toplumla birlikte hareket ederek YTS ile mücadelesini yoğunlaştırmıştır. Ayrıca Türkiye BM tarafından kabul edilen Terörle Mücadele Küresel Forumu’nun (TMKF) acil önlemleri kapsamında; “1. YTS’lerin seyahatlerinin önlenmesi, 2. YTS’lere yönelik hukuki yaptırım uygulanması, 3. İnternet üzerinden olan dahil olmak üzere, terörizme teşvik ile mücadele, 4. YTS’lerin suçlu kabul edilmesi için yasal düzenlemelerin yapılması, 5. YTS’lerin finansmanının engellenmesi” gibi acil uygulamaları da devreye sokmuştur.⁹⁰

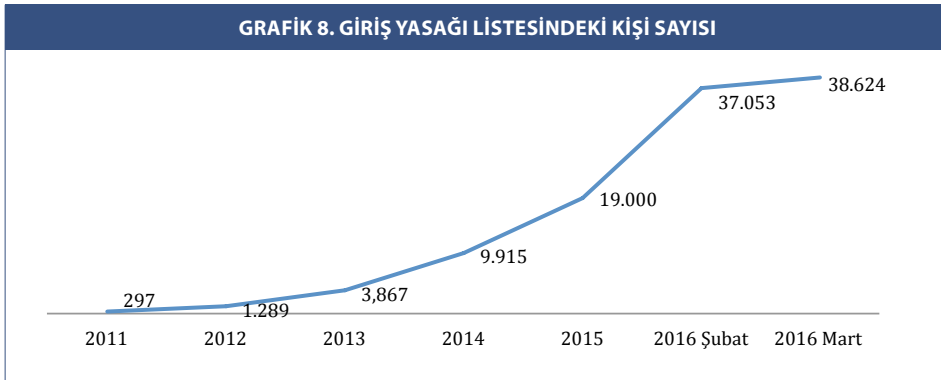
87. “Türkiye’nin Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadelesi”, T.C. Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-yabanci-terorist-savascilarla-mucadelesi.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

88. “BM Güvenlik Konseyi ‘Yabancı Savaşçılar’ Özel Oturumunda Yaptıkları Konuşma”, T.C. Cumhurbaşkanlığı, 24 Eylül 2014, <http://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/2937/bm-guvenlik-konseyi-yabanci-savascilar-ozel-oturumunda-yaptiklari-konusma.html>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

89. “Bakanlar Kurulu Terör Örgütleri Listesini Güncelledi”, *Hürriyet*, 19 Haziran 2014.

90. United Nations Security Council Resolution 2178, (2014), [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2178\(2014\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2178(2014)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

DAİŞ'le mücadelede fiziki ve teknik tedbirler kapsamında öncelik, şüpheli kişilerin Türkiye üzerinden Suriye ve Irak'a girişlerinin önlenmesine verilmiştir. Bu kapsamda 2014 yılı itibarıyla Emniyet İstihbarat, Terörle Mücadele ve Kaçakçılık şubelerinin ortak çalışmasıyla havalimanları ve riskli bulunan şehirlerarası terminallerde "Risk Analiz Birimleri" kurulmuş, Türkiye'ye giriş yasağı uygulaması aktif hale getirilmiştir.⁹¹ Ülkeye girişi yasaklananlar listesinin Türkiye'nin de içine dahil olduğu ülkeler grubu tarafından ilan edildiği ve söz konusu ülkelerin ilan edilen listelere yönelik yasak koyduğu görülmektedir. 2011 yılından 2016 yılına kadar geçen döneme bakıldığında ülkeye girişi yasaklanan kişiler listesinin 38.624'e ulaştığı görülmektedir. Bugüne kadar 95 farklı ülkeden yaklaşık 3.335 kişi ise söz konusu liste bağlamında sınır dışı edilmiştir.⁹² Burada uygulanan yöntem, terör örgütleriyle ilişkisi olduğundan şüphelenilen ve yasa dışı yollarla Türkiye'ye giriş yapan yabancıların, ilgili güvenlik birimlerince tespit edilerek tutuklanmalarından ve sonrasında sınır dışı edilmelerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda Şubat 2016 itibarıyla, 3.128 kişi Türk makamlarınca sınır dışı edilmiştir.⁹³ Yine bu kapsamda çeşitli havalimanı ve otobüs terminallerinde kurulan Risk Analiz Birimlerinden 7.500 yabancı çeşitli yöntemlerle kontrol edilmiş, 5.734 yabancı mülakata alınmış ve bunlardan 1.745'inin Türkiye'ye girişine izin verilmemiştir. Yine aynı kapsamda güvenlik güçlerinin farklı illerde son dönemde yürüttüğü operasyonlar çerçevesinde DAİŞ ile ilişkileri nedeniyle 1.030'u yabancı uyruklu toplam 2.433 kişi gözaltına alınmış, 808 kişi ise tutuklanmıştır.⁹⁴

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

91. "Türkiye'den İŞİD'e Geçit Yok", *Milliyet*, 22 Nisan 2015.

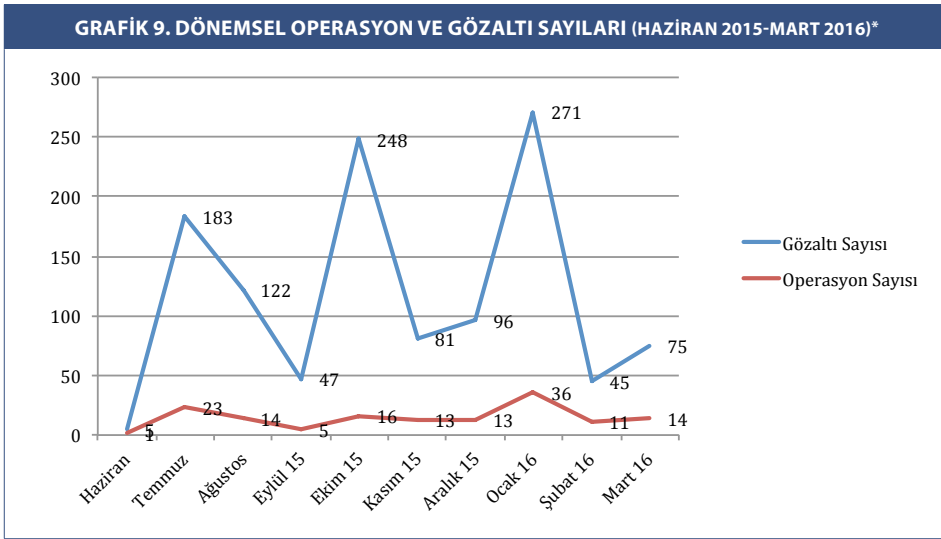
92. "İçişleri Bakanı Ala: 125 Ülkeden 37 bin Kişiye Türkiye'ye Giriş Yasağı Konulmuştur", *Anadolu Ajansı*, 5 Şubat 2016; "Yabancı Savaşçılar İstatistikleri", T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/yabanci-savascilar_363_378_4742_icerik, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

93. "İçişleri Bakanı Ala: 125 Ülkeden 37 bin Kişiye Türkiye'ye Giriş Yasağı Konulmuştur", *Anadolu Ajansı*, 5 Şubat 2016.

94. "Türkiye'nin Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadelesi", T.C. Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-yabanci-terorist-savascilarla-mucadelesi.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

DAİŞ’le Mücadelede Yurt İçi Güvenlik Operasyonları

Türkiye’nin DAİŞ ile mücadele stratejisinin üçüncü sütununu yurt içinde güvenlik önlemleri oluşturmakla birlikte bu önlemlerin çok boyutlu olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu boyutlardan en önemlisini yurt içinde yapılan operasyonlar oluşturmaktadır. Türkiye’nin DAİŞ’e yönelik yurt içi operasyonları özellikle 2015 yılı Haziran ayının sonundan itibaren yoğunlaşmıştır. Operasyon hedeflerinin tespitinde; alınan istihbaratlar, daha önce yakalanan militanlardan elde edilen bilgiler veya örgütün gerçekleştirdiği eylemlerde bıraktığı izlerin takibi ile eylemci profillerinin analizi belirleyici olmuştur. Yoğunlaşan operasyonlara paralel olarak gözaltına alınan kişi sayısının da arttığı söylenebilir. Özellikle örgüt kaynaklı eylemlerin hemen sonrasındaki dönemlerde operasyonların yoğunlaşması ve daha geniş ölçekte, birçok bölgede gerçekleştirilmesi dikkat çekicidir.⁹⁵

* Verilen rakamlar kesin olmaktan ziyade medya taramasına dayalı olup artış ve azalış trendleri gösterilmeye çalışılmıştır.

Yurt içinde DAİŞ’e karşı yapılan operasyonlar Şubat 2016 itibarıyla en çok Kilis, Gaziantep ve İstanbul’da yoğunlaşmıştır. Kilis ve Gaziantep gibi Suriye sınırındaki şehirlerin önde gelmesi örgütün Türkiye-Suriye sınırında ve sınırın yakın iki tarafında teşkil ettiği tehdidin derecesini göstermektedir. Bu şehirler DAİŞ için iki kritik noktada önem arz eder:

Birincisi, örgüte eleman devşirmede ana güzergah işlevi görme potansiyelidir. Elbeyli ve Oğuzeli’ndeki sınır bölgelerinin hem Türkiye hem de Batı’dan ör-

95. Mesela 12 Ocak’ta gerçekleşen Sultanahmet saldırısının hemen ertesi günü yedi ilde yapılan operasyonlarda 68 kişi gözaltına alınmıştır. Bkz. “İŞİD Operasyonu: 7 İlde 68 Gözaltı”, Al Jazeera Türk, 13 Ocak 2015.

güte katılım için seyahat eden YTS'ler için Suriye'ye geçiş noktası oluşturmakta; bu nedenle güvenlik güçlerinin operasyonlarının odaklandığı kentler arasında yer almaktadırlar. Son dönemdeki güvenlik önlemlerinin sıkılaştırılması bu geçişleri büyük ölçüde kısıtlamıştır. Örgüt şehirlerdeki elemanları ve bağlantıları ile yabancılara yönelik barınma, ulaşım ve çeşitli rehberlik faaliyetlerinde bulunmaktadır.

İkincisi, bu şehirlerde çeşitli yasal faaliyetlerin altında gizli toplanma alanları ve depolar oluşturulmaya çalışılmaktadır. Gizli toplanmaların esasını örgüt propagandası yapmak, yabancı savaşçılara rehberlik ve Türkiye'de yapılacak eylemlerin planlaması oluşturmaktadır. Gizli depolarda ise yüksek miktarda patlayıcı, patlayıcı yapımında kullanılan madde, intihar yelekleri, silah ve çeşitli mühimmat stoklanmaktadır. Buna ek olarak bu depolarda patlayıcı imalatı ve intihar yeleği dikimi gibi kritik işlemlerin de yapılmış olması muhtemel görünmektedir. Operasyonlar sonucu ele geçirilen materyallerin miktarı göz önüne alındığında örgütün Türkiye'de eylem yapmak için yeterli malzemeye ziyadesiyle sahip olduğu görülmektedir.⁹⁶ Militanlar ve YTS'ler Suriye'ye geçiş için hedef olarak Kilis'i tercih ederken, depo ve hücre evi yapılanmaları daha çok Gaziantep'te yoğunlaşmıştır.

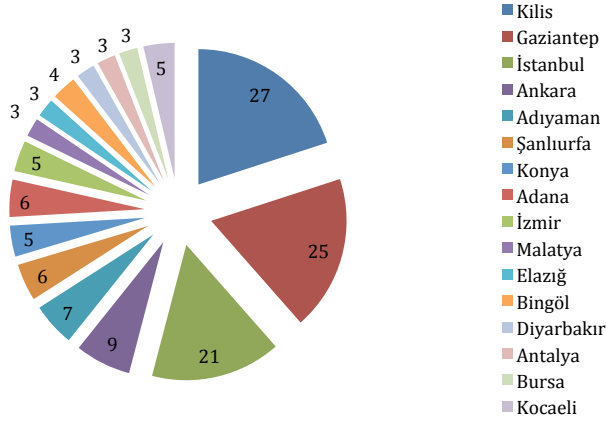
Operasyon ve gözetimlerin yoğun olarak gerçekleştiği daha merkezi ve komopolit şehirler olan İstanbul ve Ankara ise halihazırda örgütün altı bombalı eyleminden dördünü gerçekleştirdiği şehirleri oluşturmaktadır. Bu şehirlerin büyük, kalabalık ve heterojen yapıları militanlar için uygun bir gizlenme ortamı oluşturmaktadır. Bunun yanında siyasi faaliyetlere ev sahipliği yapmasının yanı sıra miting ve toplantı gibi aktiviteler için de merkezi bir yer tutması, bu şehirleri DAİŞ'in geçmişteki eylemleri için en öncelikli hedefleri arasına yerleştirmesine neden olmuştur. Bu bağlamda önümüzdeki dönemde de örgüt kaynaklı tehdidin en yüksek olduğu şehirlerin İstanbul ve Ankara olacağı değerlendirilebilir. Öte yandan diğer iki bombalı saldırının Diyarbakır ve Suruç'ta yapılması örgüt kaynaklı tehdidin gelişen olaylara göre anlık bir şekilde farklı şehirlerde gerçekleşebileceğini hatırlatmaktadır.

Türkiye'deki DAİŞ'e müzahir kişi ve grupların varlığı bakımından dikkat çeken diğer iller Adıyaman ve Bingöl'dür. Bu iki şehrin, örgüte Türkiye'den katılım da başı çektiği düşünülmektedir.⁹⁷ Bunun yanında gerçekleştirilen operasyonlar sonucu Adıyaman'da 2014 yılında 19 kişi, 2015'te de en az 10 kişi hakkında işlem

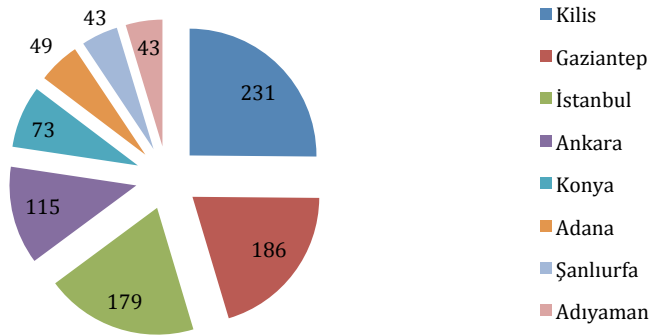
96. Örneğin 20 Ekim'de polisin yaptığı operasyonda ele geçirilen hücre evinde tonlarca amonyum nitratın yanı sıra onlarca intihar yeleği ve çok çeşitli silah, mühimmat ve patlayıcı bulunması örgütün Gaziantep'i nasıl depo olarak kullandığını ve eylem yapmak için gerekli materyallere fazlasıyla sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bkz. "Habertürk Gaziantep'teki IŞİD Deposuna Girdi", *Habertürk*, 22 Ekim 2015.

97. Tuncay Kardeş'dan aktaran Ceren Kenar, "Yabancı Savaşçılar Eve Dönerken", *Türkiye*, 15 Ekim 2015.

GRAFİK 10. OPERASYONLARIN YOĞUNLAŞTIĞI İLLER*

GRAFİK 11. EN ÇOK GÖZALTI YAPILAN İLLER*

* Verilen rakamlar kesin olmaktan ziyade medya taramasına dayalı olup asıl sayının bir yansıması gösterilmeye çalışılmıştır.

yapılmıştır.⁹⁸ Bingöl’ün ismi ise 26 Ekim’de polislin Diyarbakır’da yaptığı hücre evi baskınında öldürülen yedi teröristten beşinin bu şehre kayıtlı olduğunun anlaşılması ile tekrar gündeme gelmiştir.⁹⁹ Bingöl’den örgüte çok sayıda kişinin katıldığı hem bölge halkı hem de medya tarafından öne sürülmektedir.¹⁰⁰ Bingöl, bir bakıma bireylerin örgüte katılımındaki motivasyonları, bir bakıma da örgütün kırılğan sosyolojiye sahip bölgeleri nasıl hedef tahtasına yerleştirdiğini göstermesi bakımından bir örnek teşkil etmektedir. Kimlik bunalımı, işsizlik ve fırsat eşitsizliği gibi yapısal sorunların yanı sıra Türkiye’nin en çok göç veren ve “mutsuz şehirlerinden” biri olması, geleneksel olarak şehirden radikal örgütlere yönelen bireylerin

98. “Adıyaman ve IŞİD: İki Rapor, İddialar ve Gerçekler”, *Karar*, 13 Temmuz 2015.

99. “O IŞİD’çilerin Kimliği Belli Oldu”, *Milliyet*, 27 Ekim 2015.

100. “Bingöl’ün Derdi IŞİD’de Götürdü: IŞİD’in Türk Muhacirleri”, *Al Jazeera Türk*, 2015; “Bingöllü Canlı Bombalar ‘Sakallılar’ Grubundan”, *Habertürk*, 22 Kasım 2015.

ortaya çıkmasına yol açmaktadır.¹⁰¹ Örneğin örgütün Türkiye'deki etkin isimlerinden biri olduğu iddia edilen Ebu Hanzala kod adlı Halis Bayancuk da Bingöllüdür. Ayrıca Bingöl'den DAİŞ saflarında YPG'ye karşı savaşmaya yüksek sayıda kişinin gitmekte oluşu da önemli bir ayrıntı olarak dikkat çekmektedir.¹⁰² Dolayısıyla örgütün Türkiye'de yaptığı eylemlerin niteliğinin de ortaya koyduğu gibi, DAİŞ bu fay hatlarını çeşitli yöntemleriyle sömürmeyi bir metot olarak benimsemiştir. Bu da örgüt kaynaklı tehdidin toplumsal boyutunun ciddiyetini ortaya çıkarmaktadır.

Dikkat edilirse DAİŞ'in yurt içi bombalama eylemleri, örgütün yapılanmasının en yoğun olduğu kentlerde gerçekleşmemiştir. Yukarıda bahsedilen Kilis, Gaziantep, Adıyaman ve Bingöl'de hiçbir bombalama eylemi olmamıştır. Aksine militanlar bu bölgelerde mümkün olduğunca gizlenmeye ve sıradan vatandaşlar gibi görünmeye çalışmışlardır. Güvenlik güçleriyle temastan kaçınılmış, yakalanma tehlikesi ortaya çıktığında mümkünse kaçış, değilse çatışma veya olay yerinde intihar saldırısı yapmak tercih edilmiştir. Dolayısıyla militanlar bu şehirleri barınma, lojistik ve depolama faaliyetleri için kullanmakta, daha büyük şehirlerde gerçekleştirecekleri eylemlere hazırlık yapmaktadır. Bombacıların ailelerinin ifadelerine bakıldığında da bu mobilizasyon açık olarak görülmekte, faillerin memleketlerine nadiren gelip çok az kaldıkları anlaşılmaktadır.¹⁰³ Dolayısıyla hazırlık yeri ile eylem noktası arasında mobilize olan bir

101. "Bingöl'ün Derdi IŞİD'de Götürdü: IŞİD'in Türk Muhacirleri", Al Jazeera Turk, 2015.

102. Mahmut Bozarlan, "Kürtlerle Savaşan IŞİD'in Kürt Savaşçıları", Al Monitor, 25 Haziran 2015.

103. "Canlı Bombanın Annesi Konuştu", *Sabah*, 21 Temmuz 2015.

tehdit söz konusudur. Bu tehdide, emniyet mensupları birçok ilde eş zamanlı operasyonlar yapmak suretiyle karşılık vermiştir.¹⁰⁴

Suriye Sınırı Fiziksel Güvenlik Önlemleri

911 kilometre uzunluğundaki Suriye sınırının 90 kilometresi Asi ve Dicle nehirleri, 657 kilometresi mayınlı saha, 380 kilometresi demiryolu, 54 kilometresi ormanlık alandan oluşmaktadır.¹⁰⁵ Türkiye, sadece DAİŞ kaynaklı değil genel olarak Suriye sınırındaki güvenliği sağlayabilmek ve riskleri ortadan kaldıracı olmak için ve cari tehdide uygun bir sınır güvenliği yapısına sahip olmak adına sınırda yeni bir fiziki güvenlik sistemi çalışmalarını 2013 yılından itibaren uygulamaya başlasa da asıl olarak 22 Temmuz 2015 tarihinden sonra yoğunlaştırmıştır.¹⁰⁶ Türkiye’nin benimsediği “sıfır tolerans politikası”,¹⁰⁷ askeri/fiziki ve siyasi tedbirler olmak üzere iki farklı alanda planlandı ve uygulamaya kondu. Öncelikle Suriye sınırına daha fazla miktarda askeri personel konuşlandırıldı. Bu çerçevede, hudut hattında 4 Hudut Alayı, 12 Hudut Taburu, 37 Hudut Bölüğü ve 139 Hudut Karakolu görev yapmaktadır. Birliklere yapılan takviyelerle birlikte Suriye sınırında görev yapan personel miktarı, Kara Kuvvetleri Komutanlığının Türkiye sınırlarının tamamında görev yapan personel miktarının yüzde 30’una ulaşmıştır.¹⁰⁸ Öte yandan, DAİŞ terör örgütüne katılımları engellemek için de bir dizi fiziki tedbir hayata geçirildi.¹⁰⁹

Yaklaşık 300 milyon TL bütçeli Sınır Fiziki Güvenlik Sistemi (SFGS) projesi, sınır hattı üzerinde yüksek beton duvarlar, duvar temelli kafesli tel, aydınlatma, sınır hattına paralel hudut devriye yolu inşası, İnsansız Hava Araçları (İHA) ve Zeplinler yoluyla havadan gözetleme, mobil gözetleme araçlarıyla karadan gözetleme, sınır hattına paralel hendek kazımı gibi teknoloji yoğun ve personel tasarrufu sağlayan bir sistemi hedeflemiştir. SFGS projesiyle ilgili olarak 8 Aralık 2015’te TSK tarafından bilgi paylaşımında bulunulmuştur. Bu bilgi paylaşımına göre SFGS projesi kapsamında 3,5 metre yüksekliğinde 23 kilometre modüler beton duvar, 108 kilometre kafes tel inşa edilmiş, 386 kilometre hendek kazılmış, 80 kilometre toprak set oluşturulmuş, 423 kilometrelik bölümde hudut aydınlatması yapılmış ve 1.450 kilometre hudut devriye yolu ıslah edilmiştir. Ayrıca

104. “Malatya Merkezli DAEŞ Operasyonunda 8 Tutuklama”, *Star*, 11 Eylül 2015.

105. “TSK Sınır Güvenliği Tedbirlerinin Bilançosunu Çıkardı”, *Hürriyet*, 8 Aralık 2015.

106. “Arınç: Suriye Sınırında Fiziki Güvenlik Sistemi Kurulacak”, *BBC Türkçe*, 22 Temmuz 2015.

107. Murat Yeşiltaş, “Türkiye’nin Sınır Güvenliği Politikası”, *Star Açık Görüş*, 27 Haziran 2015.

108. “TSK Sınır Güvenliği Tedbirlerinin Bilançosunu Çıkardı”, *Hürriyet*, 8 Aralık 2015.

109. Bilgehan Öztürk, “Türkiye’nin Suriye Sınır Güvenliği Politikası”, *Yeni Şafak*, 23 Ağustos 2015.

168 kilometre daha modüler beton duvar inşası devam etmektedir.¹¹⁰ Modüler beton duvar, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinin Suriye ile paylaştıkları hudut hatlarının kritik bölgelerine inşa edilmektedir.¹¹¹ Kazımı tamamlanan 386 kilometrelik sınıra paralel hendeklerin genişliği ve derinliği de 4'er metredir. Bu hendeklerle sınırdaki fiziki engelleri bir şekilde aşmayı başaran yaya veya araçların durdurulması hedeflenmektedir. Bunlara ek olarak sınır hattındaki birlikler, gece görüş imkanlarından yararlanmak üzere Mobil Keşif Gözetleme Sistemi (MKGS), Tank, Zırhlı Muharebe Aracı (ZMA) ve Zırhlı Personel Taşıyıcı (ZPT) gibi araçlarla takviye edilmiştir.¹¹²

SFGS projesinin hayata geçirilmesinden de önce alınmaya başlanan askeri ve fiziki tedbirlerin bugün geline nokta bazı meyveler verdiği görülmektedir. 2014 yılı içerisinde sınırdaki 5.450 yasa dışı hudut geçişi tespit edilirken, 2015 yılının ilk 6 ayında bu sayı 9 bine çıkmıştır. 2014 yılı boyunca 70.927 kişi sınır ihlali yaparken yakalanmış, 2015 yılının ilk 6 ayında bu sayı 54 bine düşmüştür.¹¹³

Bunların yanı sıra, alınan tedbirler, YTS olma potansiyeli bulunan şahısların da durdurulmasını kolaylaştırmıştır. Buna göre, 8 Aralık 2015 itibarıyla, alınan fiziki tedbirlerin de yardımıyla 2015 yılı boyunca YTS olma potansiyeli olan 54 farklı uyruklu 909 kişinin yakalandığı belirtilmektedir.¹¹⁴ Ayrıca son 5 yılda 60.067 hudut olayı meydana gelirken; alınan askeri tedbirler neticesinde yakalanan şahıs sayısında yaklaşık 2 kat artış olmuş ve günde 400-500 kişiye ulaşmıştır. Özellikle terörizmin finansmanın önlenmesi amacıyla yapılan operasyon ve kontrollerde ise 2014 yılından itibaren 387 kilometre akaryakıt nakil borusu tespit edilerek imha edilmiştir. Suriye sınırında 2014 yılında ele geçirilen akaryakıt 3.201.291 litre iken 2015 yılı ilk 11 ayında bu miktar sadece 29.369 litre olarak gerçekleşmiştir.¹¹⁵

Türkiye'nin almış olduğu fiziki sınır güvenliği önlemlerinin yanı sıra, sınır hattının daha etkin gözetlenmesi amacıyla NATO ile aktif işbirliğine gireceği de anlaşılmaktadır. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, 11 Mart 2016'da Türkiye-Suriye sınırını gözetleme faaliyetlerini yoğunlaştırmak ve artırmak üzerine Türkiye ile mutabakata varıldığını, şu anda da bu adımın en iyi şekilde hayata geçirilmesi için çalışıldığını ifade etmiştir.¹¹⁶

110. İlhan Taşçı, "10 Soruda: Türkiye'nin Sınır Güvenliği Sağlanabilir mi?", BBC Türkçe, 23 Temmuz 2015.

111. Taşçı, "10 Soruda: Türkiye'nin Sınır Güvenliği..."

112. "TSK Sınır Güvenliği Tedbirlerinin Bilançosunu Çıkardı", *Hürriyet*, 8 Aralık 2015.

113. Aydın Hasan, "Suriye Sınırına 2 Milyarlık Proje", *Milliyet*, 23 Temmuz 2015.

114. "Border Measures Helped Turkish Security Forces Capture 909 Foreign Fighters", *Daily Sabah*, 8 Aralık 2015.

115. "TSK Sınır Güvenliği Tedbirlerinin Bilançosunu Çıkardı", *Hürriyet*, 8 Aralık 2015.

116. "NATO to Boost Surveillance on Turkey-Syria Border", *Hurriyet Daily News*, 11 Mart 2016.

SINIR ÖTESİ OPERASYONLAR, TÜRKİYE VE ANTI-DAİŞ KOALİSYONU

Sınır ötesinde DAİŞ’e yönelik alınan önlemler iki temel boyuttan oluşmaktadır: Birincisi örgüte karşı Türkiye’nin kendi askeri angajmanları kapsamında imkan ve kabiliyetleri dahilinde aldığı tedbirlerdir. Bu tedbirler meşru müdafaa ilkesine dayanmış olup, caydırıcılık sağlama amacı doğrultusunda uygulanmıştır. İkinci-si ise DAİŞ ile mücadele amacıyla ABD öncülüğünde kurulan uluslararası koalisyonu Türkiye’nin aktif bir taraf olarak katılımıyla uygulamaya geçirilmiş olan tedbirlerdir. Bu tedbirler uluslararası toplumda kabul görmüş amaç olan örgütü geriletme ve nihayetinde yok etme (*degrade and destroy*) stratejisi kapsamında uygulanmaktadır. Türkiye’nin anti-DAİŞ koalisyonunun ilk gününden itibaren aktif bir katılımcısı olması, terörizmle kendi mücadelesinin yanında bu stratejiyi de benimsediğini göstermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Türkiye’nin DAİŞ karşıtı uluslararası koalisyonla birlikte hareket etmesinin, askeri koalisyonun senkronizasyon mantığı gereği zorunlu olmasıdır. Aksi bir davranış, birçok açıdan bir karmaşaya sebep olacağı için tercih edilmemektedir. Sonuç olarak Türkiye, DAİŞ faaliyet ve saldırılarına maruz coğrafi konumunun oluşturduğu güvenlik tehditlerine karşı kurduğu caydırıcılık temelli politika ile örgütü ortadan kaldırmaya yönelik uluslararası toplum misyonuna bulunduğu katkı arasında bir denge kurmak durumunda kalmıştır.

Türkiye’nin sınır ötesine yönelik aldığı tedbirler örgüt kaynaklı saldırılara “misliyle karşılık” verme ilkesine dayanmıştır. Sınır hattında görev yapan askeri birliklere saldırılar, tacizler ve adam kaçırmalar ile özellikle son dönemde Halep’in kuzey kırsalında bulunan Savran kasabası civarından Kiliş’e atılan füzeler, örgütün Suriye topraklarını kullanarak gerçekleştirdiği saldırıları teşkil etmektedir. Bunların yanında yasa dışı geçiş denemeleri, çeşitli illegal faaliyetler ve sınır boyunca yapılan düzenli tacizler de sayılmalıdır.

Irak’ta ise DAİŞ Türkiye’ye karşı füze atışları, silahlı saldırılar ve adam kaçırma gibi eylemlerde bulunmuştur. Son zamanlarda tartışma konusu olan Başika’daki Gedu Üs Bölgesi’nde bulunan Türk askeri varlığı DAİŞ’in Türkiye’ye karşı temel saldırı noktasını oluşturmuştur. Örgütün Suriye ve Irak topraklarında gerçekleştirdiği eylemler askeri hareket tarzları ve kullanılan mühimmat açısından birbirleriyle benzerlik göstermektedir. Bu ülkelerde DAİŞ konvansiyonel tarzda ve yakın muharebelere girmekten ziyade vur-kaç taktiklerini, baskın tipinde sürpriz saldırıları ve psikolojik harp tekniklerini uygulamaktadır. Rus yapımı Katyuşa füzelerinin yoğun olarak kullanılmasının yanı sıra yine Rus yapımı Kalashnikof

uzun namlulu silahlar ve roketatarlarla saldırılması dikkat çekmektedir. Buna karşılık Türkiye fırtına obüsleri, havan topları ve topçu bataryalarını etkin bir şekilde kullanmak suretiyle bu saldırılara “misliyle karşılık” vermiştir. Türkiye aynı zamanda sınırlarını DAİŞ’ten temizlemek maksadıyla düzenli olarak çeşitli önlemler almaktadır. Bu bağlamda yalnızca Ocak-Mart 2016 arasında 487 DAİŞ hedefi vurulmuş, en az 86 terörist etkisiz hale getirilmiştir.¹¹⁷ Ayrıca sınırdaki askeri kuvvetler ve ekipman sağlamlaştırılmış ve hava operasyonları gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’nin terörizmle mücadele konusunda uluslararası alanda geleneksel olarak öncü ülkelerden biri olması DAİŞ’e yönelik mücadele stratejisinin şekillenmesinde de etkili olmuştur. Mesela Türkiye beş seneden beri ABD ile beraber Avrupa Birliği dahil 29 üyeye sahip Terörizmle Mücadele Küresel Forumu’nun eş başkanlık görevini yürütmektedir.¹¹⁸ Bunun yanında 7 Nisan 2015’te İstanbul’da Türkiye ile Hollanda DAİŞ Karşıtı Koalisyonun Yabancı Terörist Savaşçılar Çalışma Grubu’nu kurmuştur. Çalışma Grubu yabancı savaşçılarla mücadele planlamasını içeren bir eylem planı hazırlamıştır.¹¹⁹

Türkiye 2 Ekim 2014’te Mecliste çıkarılan tezkere ile olası sınır ötesi bir hava operasyonunu yasal zemine oturtmuştur.¹²⁰ Tezkere herhangi bir saldırıya karşı angajman kuralları çerçevesinde karşılık verilmesini öngörmektedir. Bu bağlamda DAİŞ’e karşı ilk hava operasyonu, örgütün Gaziantep Oğuzeli’nde Suriye sınırında görev yapan Türk askerine saldırısına karşılık olarak, 24 Temmuz 2015’te Diyarbakır Sekizinci Jet Ana Üs Komutanlığından kalkan üç F16 ile gerçekleştirilmiştir. Operasyonda örgüte ait iki karargah ve bir toplanma noktasına dört güdümlü bomba atıldığı açıklanmıştır.¹²¹

Türkiye’nin uluslararası koalisyona dahil olması ise belirli bir sürece dayanmıştır ve adım adım gerçekleşmiştir. Öte yandan Türkiye koalisyon mücadelesinin askeri planlamasına ilk günden itibaren katılım göstermiştir. Şubat 2015’te

117. T.C. Dışişleri Bakanlığı Bilgi Notu, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-yabanci-terorist-savascilarla-mucadelesi.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

118. “Terörizmle Mücadele Küresel Forumu Hakkında Bilgi Notu”, T.C. Dışişleri Bakanlığı, 28 Eylül 2013. Forum hakkında daha fazla bilgi için bkz. “Terörizmle Mücadele Küresel Forumu (TMKF) Bilgi Notu”, T.C. Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/1_terorizmle-mucadele-kuresel-forumu_tmkf_bilgi-notu.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016). Haldun Yalçınkaya, “Son Gelişmeler Işığında Terörle Mücadele Küresel Forumu ve İşlevi”, ORSAM, 28 Eylül 2014, <http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=5182>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

119. “Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Tanju Bilgiç’in DEAŞ Karşıtı Uluslararası Koalisyonun Yabancı Terörist Savaşçılar Çalışma Grubunun Ülkemizde Yapılan Kuruluş Toplantısı Hakkındaki Bir Soruya Cevabı”, T.C. Dışişleri Bakanlığı, 9 Nisan 2015, http://www.mfa.gov.tr/sc-13_-9-nisan-2015_-disisleri-bakanligi-sozcusu-tanju-bilgi-in-deas-karsiti-uluslararasi-koalisyonun-yabanci-terorist-savascil.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

120. “Türk Silahlı Kuvvetlerinin Gerekliği Takdirde Sınır Ötesi Harekat ve Müdahalede Bulunmak Üzere Yabancı Ülkelere Gönderilmesi...”, Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2 Ekim 2014, https://www.tbmm.gov.tr/tbmm_kararlari/karar1071.html, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

121. “TSK’dan IŞİD’e Hava Operasyonu”, BBC Türkçe, 24 Temmuz 2015.

mücadele planının bir parçası olarak koalisyona olan ulusal katkısını ilan etmiştir.¹²² Önce 2015’in Haziran ayında ABD’nin silahsız hava araçlarını Türkiye’de konuşlandırmasına izin verilmiş, daha sonra 24 Temmuz’da askeri üsler hem savaş hem de savaş dışı amaçlarla kullanılmak üzere uluslararası koalisyonun kullanımına açılmıştır.¹²³ Buna istihbarat toplama ve personel kurtarma operasyonlarının da dahil olduğu eklenmelidir. Bu bağlamda 60’tan fazla uçak üslerde konuşlandırılmıştır. İncirlik açılmadan önce koalisyon uçakları Irak, Kuveyt, Ürdün ve Pers Körfezi’nden kalkıyordu.¹²⁴ ABD’nin DAIŞ’e karşı Ortadoğu’da İncirlik’ten başka kullandığı stratejik üslerden Katar’daki Al Udeid Hava Üssü’nün Suriye’deki stratejik çatışma noktalarına yaklaşık 1.000 mil, Kuveyt’teki Ahmet el Cebr’in 800 mil olduğu düşünülürse, hedefe 150 mil uzaklıktaki İncirlik Üssü’nün DAIŞ ile mücadelede stratejik önemi daha iyi kavranabilir.¹²⁵ Varılan mutabakattan bu yana, uluslararası koalisyon DAIŞ’e karşı yüzlerce operasyonu İncirlik Üssü’nden gerçekleştirmiştir. Bunun yanında üsteki ABD personeli sayısı operasyonlarla beraber 1.300’den 2.500’e çıkarılmıştır.¹²⁶ Daha sonraki süreçte, 24 Ağustos 2015’te Türkiye, imzaladığı teknik belge ile uluslararası koalisyona resmi olarak katılmıştır. Bu şekilde “Özgün Kararlılık Operasyonu”na dahil olmuştur. Bu doğrultuda Türkiye uluslararası koalisyon ile beraber ilk hava operasyonunu 28 Ağustos 2015’te gerçekleştirmiştir.¹²⁷

DAIŞ’i geriletme ve yok etme hedefi doğrultusunda yapılan planlamalar ve ileriye dönük projeksiyonlar ise devam etmektedir. Türkiye bu toplantıların düzenli katılımcısıdır. ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden’ın 22 Ocak’taki Türkiye ziyaretinde DAIŞ ile mücadelede iki ülke arasındaki işbirliğinin artırılmasının yanı sıra ABD’nin Türkiye’nin sınır güvenliğini artıracak teknoloji paylaşımı ve teknik destek konuları görüşülmüştür.¹²⁸ Son olarak 2 Şubat’ta, 60 ülkenin oluşturduğu uluslararası koalisyon, örgütle mücadelede gündemi konuşmak üzere Roma’da

122. T.C. Dışişleri Bakanlığı Bilgi Notu, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-yabanci-terorist-savascilarla-mucadelesi.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

123. “No: 212, 24 Temmuz 2015, ABD ile DEAŞ’la Mücadele Konusunda Varılan Mutabakat Hk.”, T.C. Dışişleri Bakanlığı, 24 Temmuz 2015, http://www.mfa.gov.tr/no_-212_-24-temmuz-2015_-abd-ile-deas_la-mucadele-konusunda-varilan-mutabakat-hk_.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

124. “U.S. Jets to Use Turkish Bases in War on ISIS”, *The New York Times*, 23 Ekim 2015.

125. “2015 Index of the US Military Strength”, The Heritage Foundation, (2015), s. 125, <http://index.heritage.org/military/2015>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016); “Russia is Launching Twice as Many Airstrikes as the U.S. in Syria”, *The Daily Beast*, 23 Şubat 2016; “Obama, İncirlik’le Günde 3 Milyon \$ Tasarruf Edecek”, *Akşam*, 25 Temmuz 2015.

126. “Analysts: Turkey Unlikely to Follow Through on Threat to Close Coalition Airbase”, VOA News, 23 Şubat 2016.

127. “DEAŞ Hedeflerine Karşı Ortak Operasyon Hk.”, T.C. Dışişleri Bakanlığı, 29 Ağustos 2015, http://www.mfa.gov.tr/no_-239_-29-agustos-2015_-deas-hedeflerine-karsi-ortak-operasyon-hk_.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

128. “Joe Biden Presses for Expansion of Turkey’s Role in Fighting ISIS”, *The Wall Street Journal*, 24 Ocak 2016; “Biden, Türkiye ile Dört Başlıkta Pazarlık Yaptı”, *Sabah*, 24 Ocak 2016.

ŞEKİL 3. TÜRKİYE'NİN DAİŞ'LE MÜCADELEDE ULUSLARARASI KOALİSYONA DESTEK SÜRECİ

toplanmış, Türkiye de toplantıya katılmıştır. Bu bağlamda Türkiye, Suriye ve Irak'ın yanı sıra örgütün Libya'da artan etkinliği ve muhtemel tehdidine karşı örgütle mücadeleye katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.¹²⁹

Türkiye'nin sınır ötesi askeri önlemlerinin bir uzantısının da bölgesel güçlere verdiği destekler olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda DAİŞ'in Kobani kuşatması esnasında çok kritik bir dönemde Iraklı Peşmergenin Türkiye topraklarını kullanarak Suriye'deki Kobani'ye geçişine izin verilmiştir.¹³⁰ Bunun yanında Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) Irak içinde örgüte karşı mücadelesine, Başika meselesinde gündeme geldiği gibi, direkt olarak çeşitli askeri mühimmat ve eğitim desteğinde bulunmaktadır.

DAİŞ'İN FİNANSMANININ ÖNLENMESİ

Türkiye'nin DAİŞ'le mücadelesinin diğer önemli bir boyutunu da terörün finansmanının önlenmesi oluşturmaktadır.¹³¹ ABD ve Türkiye'nin eş başkanlığında yü-

129. "Roma'da IŞİD Toplantısı", Al Jazeera Turk, 2 Şubat 2016.

130. "Ankara-Erbil Hattında Askeri Destek", Rudaw, 15 Kasım 2015.

131. FATF Report, *Financing of the Terrorist Organisation Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL)*, (Şubat 2015), <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Financing-of-the-terrorist-organisation-ISIL.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

rütülen DAİŞ Terör Örgütünün Finansmanı¹³² adlı rapor kapsamında elde edilen verilere göre DAİŞ öncelikli olarak beş kaynaktan gelir elde etmektedir:¹³³

1. İşgal edilen topraklardan elde edilen yasa dışı gelirler (banka yağmalama, gasp, petrol sahaları ve rafinelerinin kontrolü, ekonomik varlıkların soygunu, DAİŞ’in faaliyet alanındaki nakit para ve varlıkların yasa dışı vergilendirilmesi)
2. Fidyeye için adam kaçırmaya
3. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından veya üzerinden elde edilen bağışlar
4. Modern iletişim ağları vasıtasıyla elde edilen bağışlar
5. YTS’ler vasıtasıyla elde edilen maddi destek

BM Genel Sekreterliği bünyesinde hazırlanan ve DAİŞ’in uluslararası barış ve güvenliğe oluşturduğu tehdidin boyutu ve bu tehditle mücadelede üye devletlere BM tarafından sunulan desteği ifade eden raporda ise DAİŞ dünyanın en zengin terör örgütü olarak betimlenmiştir.¹³⁴ Bu rapora göre, DAİŞ’in fonları çoğunlukla işgal ettiği bölgelerin doğal ve ekonomik kaynaklarının sömürülmesi yolu ile elde edilmektedir. Öyle ki sadece 2015 yılında petrol ve petrol ürünlerinden DAİŞ tarafından elde edilen gelir 400-500 milyon dolar arasında olmuştur. Bankaların mal ve mülkiyetlerinin kamulaştırılması yolu ile sadece Musul’daki bankalardan 675 milyon dolar gelir elde edilmiş, yaklaşık 8 milyon insanın yaşadığı topraklar üzerindeki işletmelerin kazandığı sermayenin en az yüzde 2,5’i vergilendirilmiştir. Ek olarak, DAİŞ, Irak ve Suriye dışında kurulan tarihsel kaçakçılık yollarını kullanarak indirimli fiyatlardan petrol ve tarım ürünleri satmaktadır.¹³⁵

Türkiye’nin DAİŞ finansmanının önlenmesi için izlediği üç önemli alan vardır:

1. DAİŞ bağlantılı kişiler aracılığıyla yapılan her türlü kaçakçılığın önlenmesi ile mücadele
2. YTS’ler aracılığıyla DAİŞ’in finansmanının engellenmesi
3. DAİŞ’in çeşitli yollarla bankacılık sistemine eklenmesinin engellenmesi

132. FATF Tipoloji Raporu çalışması, ABD ve Türkiye’nin eş başkanlığı altında; Kanada, İspanya, Fransa, Hollanda, Birleşik Krallık, Almanya, MENAFATF, Körfez İşbirliği Konseyi (GCC) ve Birleşmiş Milletler delegasyonlarından temsilcilerin katılımıyla yürütülmüştür.

133. “Financial Action Task Force”, *Financing of the Terrorist Organisation Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL)*, (Şubat 2015), <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Financing-of-the-terrorist-organisation-ISIL.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

134. “Report of the Secretary General on the Threat Posed by ISIL (Daesh) to International Peace and Security and the Range of United Nations Efforts in Support of Member States in Countering the Threat”, United Nations Security Council, 29 Ocak 2016, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1602353.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

135. “Report of the Secretary General on the Threat Posed by ISIL (Daesh) to International Peace and Security and the Range of United Nations Efforts in Support of Member States in Countering the Threat”, United Nations Security Council, 29 Ocak 2016, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1602353.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

Terörizmin finansmanı suçu, Türkiye’de 2013 yılına kadar ayrı bir kanun kapsamında düzenlenmemiş, 1991’de kabul edilen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında, terör suçlarından biri olan terör eylemlerine yardım ve yataklık etme, terör örgütüne üye olma ve propagandasını yapma gibi suçlar kapsamında değerlendirilmiştir. 2006 yılında yürürlüğe giren 5532 sayılı Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 8. maddesinde¹³⁶ düzenleme yapılarak, terörizmi finanse etme suçunun kapsamı şekillendirilmiş, bu suçu işleyenlere uygulanacak cezanın terör örgütüne üye olma suçuna uygulanacak ceza ile aynı olacağı belirtilmiştir.¹³⁷ Fakat terörizmin finansmanı ayrı bir suç kategorisi olarak değerlendirilmemiştir. 2013 yılında kabul edilen 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun’un yürürlüğe girmesi ile birlikte bu madde de yürürlükten kaldırılmıştır.

Türkiye’de, terörizmin finansmanı konusunu başlı başına konu edinen 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun¹³⁸ 2013 yılının Şubat ayında yürürlüğe girmiştir. Nitekim Kanun’un ilk maddesinde amaç olarak, ilgili sözleşme ve BM Güvenlik Konseyi kararlarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi, terörizmin finansmanı suçunun düzenlenmesi ve bir engelleme mekanizması olarak mal varlıklarının dondurulmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi gösterilmiştir. Bu Kanun ile birlikte, Türkiye’nin de taraf olduğu BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Uluslararası Sözleşmenin hükümlerinin iç hukukla bağdaştırılması için Terörle Mücadele Kanunu’nda düzenlemeler yapılması öngörülmüştür. Bu düzenlemeler kapsamında, sadece Türkiye’ye yönelik eylemlerle sınırlandırılmaksızın, BM Sözleşmesi’nde yer alan eylemlere fon sağlanması ve toplanması terörizmin finansmanı suçu olarak yeniden tanımlanmıştır.¹³⁹ Ek olarak, bu Kanun yürürlüğe girmeden önce, BM Güvenlik Konseyi kararları kapsamında mal varlıklarının dondurulması uygulaması, Bakanlar Kurulu kararıyla ifa edilmekteydi. Bu Kanun ile, BM Güvenlik Konseyi’nin terör örgütlerinin ve terörizmi finanse eden kişi ve kuruluşlarının mal varlıklarının dondurulma-

136. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, madde 8: “Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Fon, kullanılmamış olsa dahi, fail aynı şekilde cezalandırılır.”

137. Türk Ceza Kanunu’nun 314. maddesinde terör örgütüne üye olma suçunun 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.

138. 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, <http://www.mevzuat.gov.tr/Mevzuat-Metin/1.5.6415.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

139. Fon sağlanması veya toplanması yasak eylemler için bkz. 6415 sayılı Kanun, madde 3, <http://www.resmigezete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130216-3.htm>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

sına ilişkin 1267 (1999),¹⁴⁰ 1333 (2000)¹⁴¹ ve 1373 (2001)¹⁴² sayılı kararları kapsamında mal varlıklarının dondurulmasına dair her türlü işlem Maliye Bakanlığının yetki alanına bağlanmıştır.

Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun ile düzenleme yapılan alanlardan bir diğeri ise yabancı devletlerin ve Türkiye’nin birbirlerinden terörizmi finanse eden kişi, kuruluş ve organizasyonların mal varlıklarının dondurulma-

sını talep edebilmelerinin karşılıklılık esası ile hüküm altına alınmasıdır.¹⁴³ Son olarak, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011)¹⁴⁴ ve 1989 (2011)¹⁴⁵ sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonlara dair mal varlığının dondurulması kararlarının Bakanlar Kurulu kararıyla gecikmeksizin uygulanacağı belirtilmiştir.¹⁴⁶

DAİŞ'E MADDİ DESTEK VAKA ÖRNEĞİ

İskandinav ülkelerinden gelen şüpheli bir yolcu İstanbul Sabiha Gökçen havalimanına varmıştır. Yetkili otoriteler tarafından yapılan sorgulama üzerine Suriye’ye gitmek ve DAİŞ’e katılmak amacıyla Türkiye’ye seyahat ettiğini kabul etmiştir. Bu vaka kaynak olarak maddi desteğin kullanılmasını kapsamaktadır. Kamufraj, AK-47 tipi silah parçaları ve mermileri, ilk yardım seti, 3 bıçak, dürbün, batarya, spor ayakkabı, tel halat, el fenerleri ve askeri gereçler şahsın bavulunda bulunmuştur. Şahsın Türkiye’ye girişi reddedilmiş ve ikamet ettiği ülkeye gönderilerek sınır dışı edilmiştir.

140. BM Güvenlik Konseyi 1267 sayılı Karar, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1267\(1999\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1267(1999)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016). Doğrudan ya da dolaylı olarak Taliban tarafından kontrol edilen fonlara ve mülkiyetlere ait mali kaynakların dondurulmasını talep etmektedir. Ayrıca el Kaide ya da Taliban ile ilişkili bulunan kişi ya da kuruluşlar hakkında yaptırımların uygulanmasını izlemek ve denetlemek üzere bir komitenin kurulması öngörülmüştür.

141. BM Güvenlik Konseyi 1333 sayılı Karar, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1333\(2000\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1333(2000)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016). Usame bin Ladin ve onunla ilişkili birey ve kurumların fonlarının ve mal varlıklarının dondurulmasını talep etmektedir.

142. BM Güvenlik Konseyi 1373 sayılı Karar, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1373\(2001\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1373(2001)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016). Bu karar kapsamında “terörizmin finansmanının iç hukukta ağır cezayı gerektiren bir suç olarak düzenlenmesi, terörist ve terör örgütü üyelerine ait tüm mal varlıklarının ve ekonomik kaynaklarının gecikmeksizin dondurulması, üye ülkelerin terörizmle mücadele için aralarında yoğun bir işbirliği gerçekleştirmeleri, birbirlerinden terör ve terörün finansmanı ile bağlantılı olduğunu tespit ettikleri kişi ve kuruluşların mal varlıklarının dondurulmasını talep edebilmeleri, teröristlere ve terör örgütlerine, doğrudan veya dolaylı olarak mali kaynak yaratılmasının engellenmesi” konuları öngörülmüştür.

143. Bkz. BM Güvenlik Konseyi 1373 sayılı Karar.

144. BM Güvenlik Konseyi 1988 sayılı Karar, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1988\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1988(2011)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016). Daha önce BM Güvenlik Konseyi Yaptırım Komitesince, Taliban ve el Kaide olarak hazırlanan konsolide listenin Taliban ile bağlantılı gerçek kişiler ve tüzel kişiler olarak yeniden düzenlenmesinin öngörülmektedir.

145. BM Güvenlik Konseyi 1989 sayılı Karar, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1989\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1989(2011)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016). Daha önce BM Güvenlik Konseyi Yaptırım Komitesince, Taliban ve el Kaide olarak hazırlanan konsolide listenin el Kaide ile bağlantılı gerçek kişiler ve tüzel kişiler olarak yeniden düzenlenmesini öngörülmektedir.

146. Bkz. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, madde 5.

FATF'ın (Financial Action Task Force-Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Çalışma Grubu) 2014 tarihli raporunda,¹⁴⁷ kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele konularında Türkiye'nin önemli ölçüde ilerleme kaydettiği belirtilmiştir. 2013 tarihli Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'un terörizmin finansmanı ile mücadele alanında önemli ve büyük bir adım olduğu belirtilmiştir. Türkiye 33 tavsiyeden 27'si için gerekli düzenlemeleri yerine getirerek, karşılıklı değerlendirmenin üçüncü turunda hedeflenen izleme sürecinden çıkarılmıştır.

DAİŞ'in Finansmanı ile Mücadele

BM Güvenlik Konseyi 2161 (2014), 2170 (2014), 2178 (2014) ve 2199 (2015) sayılı kararları kapsamında doğrudan veya dolaylı olarak DAİŞ ile ticaret yapma taahhüdünde bulunmak BMGK tarafından kınanmış, tüm üye ülkelerden YTS'lerin seyahatleri ve faaliyetlerinin finansmanının önlenmesi talep edilmiştir. DAİŞ, BM tarafından el Kaide'ye uygulanacak yaptırımlar listesindekilere tabi tutulmuştur. BMGK 2170 (2014)¹⁴⁸ ve 2199 (2015)¹⁴⁹ kararları kapsamında petrol sahaları ve ilgili altyapı tesislerinin kontrolünden elde edilen gelirler, fidye için adam kaçırma, kişi ya da kuruluşlardan elde edilen bağışlar, internet üzerinden bağış, havayolu veya diğer ulaşım vasıtalarıyla altın veya diğer değerli eşyaların aktarılması yoluyla yaptırımların ihlal edilmesi ve uluslararası pazarda satışa sunulan ekonomik kaynaklar DAİŞ ile ilişik fon akışları olarak belirlenmiştir. BMGK 2178 (2014)¹⁵⁰ sayılı kararla birlikte tüm üye ülkelerden YTS'lerin seyahatleri ve faaliyetlerinin finansmanının önlenmesi talep edilmiştir.

Uluslararası Enerji Ajansı'nın 2014 tarihli Petrol Piyasası Raporu'nda DAİŞ'e karşı oluşturulan koalisyon kuvvetlerinin hava saldırılarının yanı sıra, özellikle Türkiye ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin kaçakçılığa vurduğu darbeler sonucunda DAİŞ'in 1 milyon ile 3 milyon dolar arasında gelir kaybına uğratıldığı düşünülmektedir.¹⁵¹ Resmi olmayan verilere göre bu kaybın günlük 10 bin ile 30 bin varil petrol kaybına tekabül ettiği ifade edilmektedir.¹⁵²

147. "Financial Action Task Force", *15th Follow-up Report Mutual Evaluation of Turkey*, (Ekim 2014), <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/Turkey-FUR-2014.pdf>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

148. BM Güvenlik Konseyi 2170 (2014) sayılı Karar, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2170\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2170(2014)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

149. BM Güvenlik Konseyi 2199 (2015) sayılı Karar, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2199\(2015\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2199(2015)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

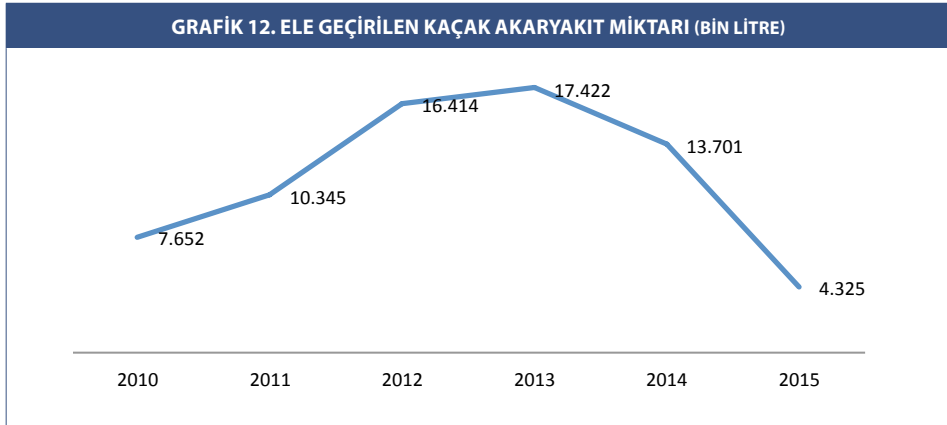
150. BM Güvenlik Konseyi 2178 (2014) sayılı Karar, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2178\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2178(2014)), (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

151. "International Energy Agency", *Oil Market Report*, 14 Ekim 2014, <https://www.iea.org/oilmarketreport/reports/2014/1014>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

152. "Islamic State Oil Production Reduced by Air Strikes-IEA", Reuters, 14 Ekim 2014, <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-iea-idUKKCN0I30ZQ20141014?irpc=932>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

Türkiye bu kapsamda petrol kaçakçılığına yönelik katı yaptırım ve cezalar getirirken diğer taraftan da petrol kaçakçılığının önlenmesi amacıyla sınır kontrollerini sıkılaştırmıştır.

TSK tarafından yapılan açıklamada son 5 yılda meydana gelen hudut olaylarında yaklaşık; 6 binin üzerinde muhtelif silah, 5,5 milyon litre akaryakıt, 4 ton esrar, 1,6 milyon adet uyuşturucu hapın ele geçirildiği belirtilmiştir. 2014 yılından itibaren 387 kilometre akaryakıt nakil borusu tespit edilerek imha edilmiştir. Özellikle Suriye sınırında 2014 yılında ele geçirilen akaryakıt miktarı 3.201.291 litre iken 2015 yılının ilk 11 ayında bu miktarın azaldığı, 29.369 litre akaryakıtın ele geçirildiği açıklanmıştır.¹⁵³ Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) ekipleri tarafından yapılan operasyonlarda 2015 yılında sınır illerinde yakıt kaçakçılarına yönelik operasyonlarda 318 şüpheliye işlem yapıldığı, 773 bin litre kaçak akaryakıtın ele geçirildiği ifade edilmiştir. 2015 yılında sınırda yakalanan kaçak akaryakıt miktarının bir önceki yıla göre yüzde 90 azaldığı belirtilmiştir.¹⁵⁴

Kaynak: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporu

DAİŞ’in Finans Sektörüne Erişimini Engelleme

BM Güvenlik Konseyi’nin YTS konusundaki 2178 ve DAİŞ’in finansmanına ilişkin 2199 sayılı kararlarına Türkiye sponsor olmuş ve bu çerçevede BM tarafından hazırlanan raporlara önemli bir katkı sağlamıştır. Türkiye özellikle YTS’lerin finansal profilinin ortaya konulması ve YTS’ler aracılığıyla terör örgütlerine para transferinin önlenmesi amacıyla belirli ülkelerin mali istihbarat birimleri arasın-

153. “TSK, Bilançoyu Açıkladı: Türkiye Sınırı Nasıl Korunuyor”, haberler.com, 8 Aralık 2015, <http://www.haberler.com/suriye-sinirinda-4-hudut-alayi-12-hudut-taburu-37-7949167-haberi>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

154. “Kaçak Akaryakıt Yüzde 70 Düştü”, Enerji Gündemi, 4 Ocak 2016, <http://enerjigundemi.com/2016/01/04/kacak-akaryakit-yuzde-70-dustu>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

da çok taraflı bilgi paylaşımı ve işbirliğini öngören EGMONT Grubu'nun çalışmalarına katılım sağlamaktadır.¹⁵⁵ Bu kapsamda Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)¹⁵⁶ EGMONT Güvenlik Ağı'na (Egmont Secure Web-ESW) dahil olarak, muadil kurumlarla bilgi ve belge değişiminde bulunmaktadır. Bu kapsamda 2014 yılı içerisinde 55 ülkenin yurt dışı muadil kuruluşları tarafından toplam 265 adet istihbari bilgi isteği ile

24 adet kendiliğinden istihbarat paylaşımı yapılmıştır. MASAK tarafından ise 39 ülkeden toplam 91 adet istihbari bilgi isteği ile 5 adet kendiliğinden istihbarat paylaşımı yapılmıştır.

PARA KAÇAKÇILIĞI VAKA ÖRNEĞİ

Avrupa Birliği üyesi bir ülkeden gelen yolcu İstanbul Sabiha Gökçen havalimanına dört parça büyük bavul ve iki spor çanta ile varmıştır. Havalimanındaki yetkililerin şüphesi üzerine sorgulanmış ve 3.500 avroyu yanında taşıdığı tespit edilmiştir. Yolcu ziyaret amacı ile seyahat ettiğini ve bir haftalık bir süreçte anayurduna döneceğini aktarmıştır. Bavullarının kontrol edilmesi üzerine, birden fazla yürüyüş botu, kot pantolon, DAİŞ etiketli tişört ile kazak ve el feneri tespit edilmiştir. Şahsın ülkeye girişi reddedilmiş ve Türkiye'nin giriş yasağı listesine eklenmiştir.

TABLO 3. ELE GEÇİRİLEN KAÇAK AKARYAKIT MİKTARI (BİN LİTRE)

Uluslararası Bilgi Paylaşımı Sayıları	Gelen Bilgi Talepleri		Giden Bilgi Talepleri	
Yıl	Bilgi İsteme	Kendiliğinden Bilgilendirme	Bilgi İsteme	Kendiliğinden Bilgilendirme
2010	187	1	63	
2011	198	4	38	
2012	212	9	58	2
2013	272	10	30	3
2014	265	24	91	5

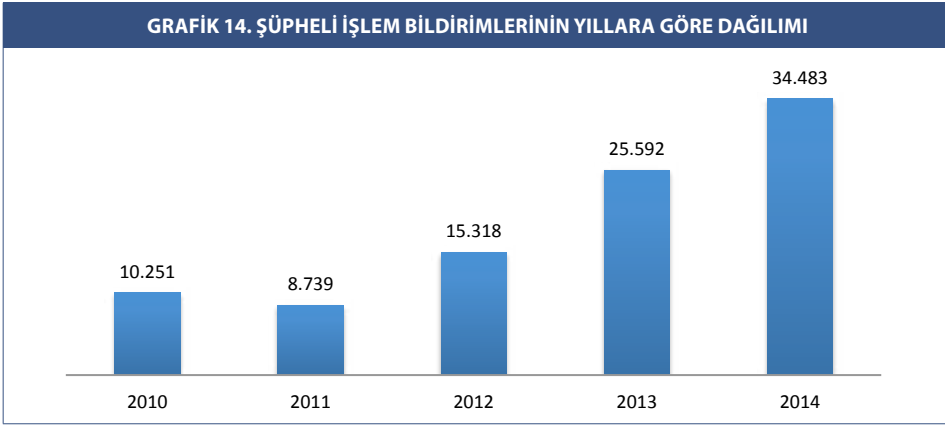
Kaynak: MASAK

DAİŞ'in finans sektörü ile ilişkisini engellemek üzere, bankaların ardından sermaye piyasası aracı kurumlarının da elektronik ortamda şüpheli işlem bildirimi gönderebilmesinin sağlanması ile birlikte, 2014 yılında gönderilen toplam şüpheli işlem bildirim sayısı 36.483'e ulaşmıştır.

MASAK'a intikal eden ihbar ve şüpheli işlem bildirimlerinden değerlendirmeye tabi tutulan ve terörün finansmanı suçu kapsamına alınan 2010-2014 yılları

155. "Türkiye'nin Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadelesi", T.C. Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-yabanci-terorist-savascilarla-mucadelesi.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

156. 1995 yılında kurulan EGMONT Grubu'na Türkiye, 1998 yılında üye olmuştur. Detaylı bilgi için bkz. <http://www.masak.gov.tr/tr/content/egmont-grubu/67>, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

Kaynak: MASAK

arasında 249 kişi terör örgütü üyesi olmak, 185 kişi terörizmi finanse etmek ve 19 kişi de terör örgütlerine yardım etmekten haklarında suç duyurusunda bulunulmuştur.

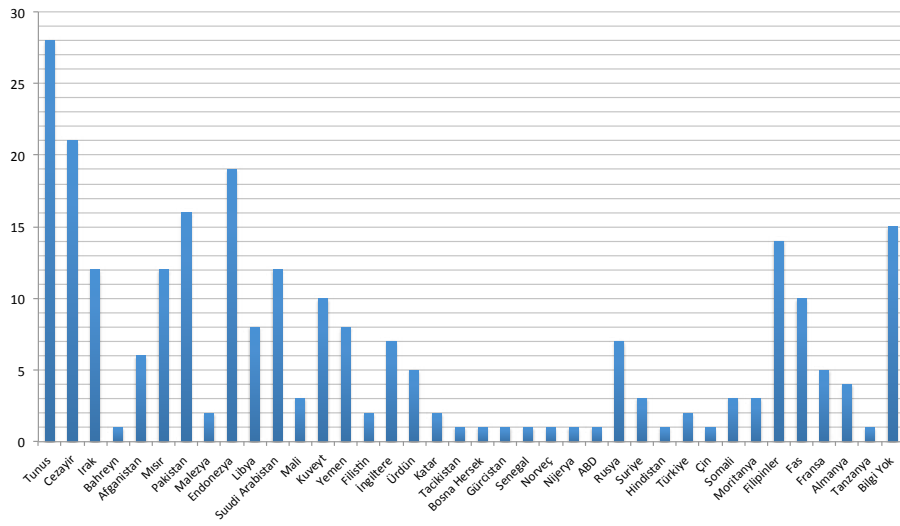

Kaynak: MASAK

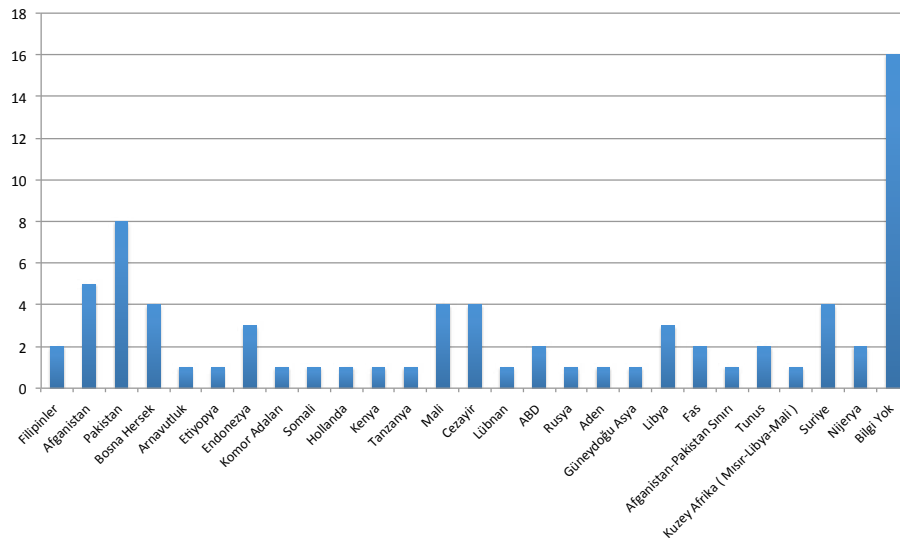
BM kapsamında terörle mücadele Türkiye’nin DAİŞ’e karşı mücadele stratejisini belirleyen son noktalardan biri de terörün finansmanını sağlayan kişi ve kişilerin Türkiye’deki mal varlıklarının dondurulmasıdır. Bu bağlamda, BMGK’nın kararlarıyla DAİŞ terör örgütü ile bağlantılı olduğu tespit edilen kişi, kuruluş ve organizasyonların Türkiye’deki mal varlıklarının dondurulması kararlaştırılmıştır.¹⁵⁷ Bu kapsamda son yıllarda DAİŞ ve el Kaide bağlantılı 247 kişi ve 74 kuruluşun mal varlığı dondurulmuştur.

157. “Mal Varlıkları Donduruldu”, Al Jazeera Turk, 24 Ağustos 2014.

GRAFİK 16. DAİŞ VE EL KAİDE İLE BAĞLANTILI GERÇEK KİŞİLERİN UYRUKLARI

GRAFİK 17. DAİŞ VE EL KAİDE İLE BAĞLANTILI TÜZEL KİŞİ, KURULUŞ VEYA ORGANİZASYONLAR

GENEL DEĞERLENDİRME

Bu raporda ilk olarak DAİŞ'in politik söylemi ile savaş stratejisi incelenmiştir. Bu kısımda DAİŞ'in politik söylemine eşlik eden jeopolitik kodlarının nasıl bir strateji eşliğinde devreye sokulduğu açıklanmıştır. Bu bağlamda DAİŞ'in şiddeti merkeze alan jeopolitik bir yayılma stratejisi izleyerek *etno-sekteryan* bir çatışma ile bölgesel bir kaos oluşturmaya çalıştığını söylemek mümkündür.

Böylesi bir analizden hareketle ikinci olarak raporda, DAİŞ'in Türkiye'ye yönelik nasıl bir tehdit oluşturduğu iki düzlemde incelenerek açıklanmıştır. Birinci düzlemde, örgütün Türkiye'ye yönelik açıklamaları incelenerek savaş ve saldırı stratejilerinde Türkiye'nin söylemsel olarak nasıl hedef tahtasına oturtulduğunun analizi yapılmıştır. Bu bağlamda, DAİŞ'in yazılı metinlerinde ilk zamanlarda Türkiye'nin "soyut öteki" olarak tasvirine yönelik söylemler hakimken zamanla Türkiye'nin doğrudan hedef alınarak "somut öteki" olarak inşa edildiği söylemsel bir değişim söz konusudur.

İkinci düzlemde ise rapor, örgütün Türkiye'ye yönelik yaptığı saldırıların (sınır içinde veya sınır ötesinden) detaylı bir analizini ortaya koymaktadır. Bu kısımda aynı zamanda DAİŞ'in Türkiye'ye yönelik tehditlerinin hem yoğunluk hem de kapsam açısından oldukça çeşitli olduğundan hareketle, örgütün tehdit derecesinin üst seviyede olduğu görülmektedir. DAİŞ'in jeopolitik mücadele hattı olarak kurguladığı yakın çevre halkası içinde yer alan Türkiye'nin örgütün saldırılarının hedefi haline geldiği ve bunun devam etme ihtimalinin güçlü olduğu görülmektedir.

Raporda üçüncü olarak, DAİŞ'e yönelik mücadele çerçevesinde Türkiye'nin politik ve askeri stratejisinin nasıl şekillendiği incelenmiştir. Türkiye'nin DAİŞ'le mücadele stratejisini oluşturan dört boyut olduğu görülmektedir. Birinci boyut örgütün Türkiye içindeki yapılanmalarına ve sosyal ağlarına yönelik yapılan güvenlik operasyonlarından oluşmaktadır. Bu çerçevede son bir yıl içinde yapılan operasyonlar sonucunda binden fazla kişinin gözaltına alındığı ve bunların önemli bir kısmının tutuklandığı görülmektedir. İkincisi ise Türkiye'nin DAİŞ'le mücadelede -başta hava operasyonlarına destek vermek gibi- eylem planının askeri ve siyasi bir parçası olacak şekilde uluslararası toplum tarafından alınan diğer önlemlerin bir ortağı olmasıdır. Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesinin üçüncü boyutunu ise sınır güvenliğine yönelik önlemler oluşturmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin Suriye sınırına yönelik fiziki ve siyasi güvenlik tedbirlerinin özellikle son iki yıllık dönemde artırıldığı görülmektedir.

DAİŞ, “terör” ve “terör örgütü” olgularını, bu olguların geçmiş tecrübe ve birikimleri üzerine kendisine has katkılar yapmak suretiyle farklı bir seviyeye taşımıştır. DAİŞ'in devlet benzeri kurumsal yapısı, hükmü altındaki topluluğa derinlemesine nüfuz eden korku ve şiddet stratejisi, sözde “hilafet” ilanı ile küresel düzlemde dolaşıma soktuğu dini söylem ve en önemlisi de belirli bir topraksal alanı kontrol etmeyi hedefleyen yayılmacı jeopolitik yöntemi, onu diğer terör örgütlerinden hem ayırtırmakta hem de ona karşı mücadeleyi zorlaştırmaktadır. DAİŞ'in bu anlaşılması zor yapısı ve ideolojisi, örgütün eylemlerinin hepsinde de ortaya çıkmaktadır. DAİŞ'in teşkil ettiği risk ve tehditlerin en yakından etkilediği ülkelerden biri, örgütün kontrol ettiği topraklara olan fiziki yakınlığı ve coğrafi konumu itibarıyla savaşın yerel dinamiklerden çıkarılarak küresel bir olguya dönüştürülmesi için hedef ülkelerden biri olması sebebiyle Türkiye'dir.

DAİŞ'in, iç coğrafi halkada (Irak ve Suriye) gerçekleştirdiği eylemlerden farklı olsa da, jeopolitik yayılma hedeflerinden biri olan yakın çevre (Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika) eylemleri kapsamında Türkiye'yi doğrudan hedef aldığı görülmektedir. Örgütün Türkiye'ye yönelik oluşturduğu güvenlik risklerinin sadece terör saldırılarıyla sınırlı olmadığına bilinmesi oldukça önemlidir. Örgütün temel politikalarından biri olan yabancı savaşçı transferi açısından DAİŞ tarafından hem geçiş hem de kaynak ülke olarak görüldüğü dikkate alındığında, Türkiye'nin böylesi bir risk altında olduğunun farkında olunması gerekir. Böylesi bir risk durumu, Türkiye'nin DAİŞ'le mücadele stratejisinin hem çok boyutlu olması gerektiğini hem de mücadele için alınması gereken önlemlerin çeşitliliğini göstermektedir. Öte yandan YTS'lerin geri dönme süreçleri dikkate alındığında Türkiye'nin

özellikle batıya geri dönmeye çalışanlar için bir hedef olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum Türkiye için güvenlik risklerini artırdığı gibi DAİŞ ile mücadelesinin de kapsamını oldukça genişletmektedir.

Son olarak Türkiye, DAİŞ'in politik söyleminin de hedefinde olan ülkelerden biridir. Örgüt Türkiye'yi, başlangıçta "muğlak öteki" olarak kurgulasa da, daha sonra giderek artan derece ve açıklıkta hedefine yerleştirmiştir ve Türkiye'yi artık "somut düşman" olarak ilan ettiği görülmektedir. DAİŞ'in yazılı medyasında hakim olan söylem, bu anlamda sadece Türkiye ve Türkiye'deki farklı grupları hedef almakla kalmamakta, aynı zamanda ülkede DAİŞ'e müzahir grupları yabancı savaşçı olarak Suriye'ye çekmeyi ve onları Türkiye'de terör saldırıları yapmaları yönünde harekete geçirmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'nin halihazırda PKK ile devam eden mücadelesi ve PKK/YPG ile DAİŞ arasındaki süren çatışmanın DAİŞ tarafından kullanılabilecek bir alan olduğunun da bilinmesi gerekmektedir. DAİŞ'in Türkiye'de bugüne kadar gerçekleştirdiği bombalı eylemlerin karakterleri ve hedefleri çerçevesinden bir analiz yapıldığında yukarıda bahsedilen tehdidin birtakım ayırt edici özelliklerinin olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim DAİŞ'in Türkiye'deki eylemlerinin nitelikleri incelendiğinde diğer ülkelerdeki eylem tiplerinden farklılıklar içerdiği görülmektedir. Türkiye'deki DAİŞ bağlantılı saldırılar, örgütün emir komuta kademesi tarafından doğrudan planlanmamış olması bu farklılıklarından ilkidir. Saldırıları gerçekleştirenler ya Suriye'deki savaşa katılıp geri dönenler ya da içinde bulundukları sosyal ağların neden olmuş olduğu "çekici faktörlerin" yol açmasıyla radikalleşmiş kişilerdir. Türkiye yönelik bombalı saldırılarda Türk vatandaşı olmayanların da yer almış olması DAİŞ'in Türkiye'yi hedef alma biçimlerinin çeşitliliğini göstermesi bakımından da önemlidir. Bu nedenle Türkiye, DAİŞ'ten kaynaklı güvenlik risklerinin birçoğu ile karşı karşıya kalmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesi de bu bağlamda çok boyutludur. Türkiye'nin tehditler karşısında yapması gerekenlere yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir.

- Suriye ve Irak eksenli DAİŞ mevcudiyeti ve bundan kaynaklı *etno-sekteryan* çatışma sürdüğü müddetçe Türkiye'nin örgüt tarafından hedef alınma ihtimali halen yüksektir. Bu tehdidin ortadan kalkması, DAİŞ'in geriletilip yok edilmesi kadar Suriye'de iç savaşın nihayete ermesi ile de yakından alakalıdır. Dolayısıyla Suriye'de kalıcı ateşkes, çözüm ve barışı sağlayacak adımlar atılmalıdır. Öte yandan DAİŞ terörüne karşı koymada askeri boyutta yürütülen mücadelenin toplumsal boyutunun göz ardı etmesine izin verilmemelidir. Bu durumda DAİŞ bitirilse bile yeni ve farklı başka çatışmalara davet çıkarılmış olunacaktır.

- Türkiye'deki bombalı saldırıların büyük bir kısmının (6 saldırıdan 4'ü) İstanbul ve Ankara gibi büyük, yoğun ve heterojen kent merkezlerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. DAİŞ bu şehirlerde yüksek katılıma sahne olan siyasi faaliyetleri ve yoğun insan ve turist kalabalıklarının olduğu gezi alanlarını hedef almaktadır. Bu bağlamda önümüzdeki dönemde örgüt kaynaklı saldırı tehdidinin en yüksek olduğu şehirlerin İstanbul ve Ankara olacağı dikkate alınmalıdır.
- DAİŞ'in saldırıları arasındaki süreklilikler dikkate alındığında örgüt kaynaklı tehdidin Türkiye içinde, Türkiye'nin DAİŞ karşıtı siyasetinde gelişen olaylara göre anlık bir şekilde farklı şehirlerde gerçekleşebileceği değerlendirilmektedir. DAİŞ'in Türkiye'den devşirdiği terörist profillerinin çeşitliliği, olası yarı-özerk eylem sürecinde devreye girebilecek kişisel faktörleri ve bunu izleyen dönemde hedef ve mekan seçim süreçlerini etkileyeceği muhakkaktır.
- Son dönemde özellikle Kilis'in Katyuşa füzeleri ile hedef alındığı görmekte, sivil kayıpları yaşanmaktadır. Türkiye acilen bu saldırılara karşı önleyici yol ve yöntemleri araştırmalıdır. Kısa vadede DAİŞ'in, kullandığı füzelerin menzillerini aşacak şekilde Türkiye sınırlarından uzaklaştırılması gerekmektedir. Bunun için de Halep kuzeyinde muhaliflere verilen destek sürdürülmeli ve yoğunlaştırılmalıdır. Buna ek olarak uluslararası koalisyonun bu bölgede muhaliflere yönelik stratejik ve taktiksel hava yardımını artırması gerekmektedir. Öte yandan Kilis'teki devlet kurum ve mekanizmaları olası füze saldırılarına karşı gerekli önlemlerin alınması hususunda uyarılmalı, vatandaşlar bilinçlendirilerek farkındalık yaratılmalıdır.
- Orta vadede Türkiye'nin bölgede "hava savunma sistemi" kurması bir zorunluktur.
- Orta ve uzun vadede Türkiye, sınır güvenliğini DAİŞ'in yönelttiği tehditlerden korumak amacıyla DAİŞ'le komşu olduğu sınır hattı boyunca örgütü sınır hattından uzaklaştıracak –düşük bir derinliğe kadar bile olsa– kararlı askeri hamleler yapmaya hazırlıklı olmalıdır. Bu planlama aynı zamanda örgütün tamamen yok edilmesi amacıyla yönelik Türkiye'nin katkısını da kapsayacaktır.
- Musul DAİŞ'ten geri alınmadığı müddetçe Başika'daki Gedu Üs Bölgesi'nde bulunan Türk askeri varlığı saldırılara maruz bir konumda olacaktır. Örgütün son saldırısında görüldüğü gibi etkili anti-tank füzelerini kullanması kayıpları artırma tehlikesini haizdir. Dolayısıyla karşı önlemler alınmalı, gerekirse bölgedeki askeri varlık tahkim edilmelidir.

- Örgütün Türkiye'ye sığınan DAİŞ karşıtı muhalif sivillere yönelik yeni saldırılar planlaması muhtemeldir. Dolayısıyla yeni cinayetlerin önüne geçmek için karşı istihbarat ve diğer güvenlik artırıcı önlemlerin üzerinde durulmalıdır. Bu nedenle DAİŞ karşıtı öne çıkmış Suriyeli sivillerin korunma yöntemlerinin titizlikle yapılması gerekmektedir.
- DAİŞ ve radikalleşme ile mücadele bağlamında Türkiye'de sistematik bir strateji ve eylem planının geliştirilmesi için acilen harekete geçilmelidir. Söz konusu eylem planının aynı zamanda Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler çerçevesinde devam süreçlerle eş zamanlı yürütülmesi gerektiği akılda tutulmalıdır. Öte yandan YTS'lerin yargılanmasına dair yeni bir hukuksal düzenlemeye olan ihtiyaç dikkate alınarak Türkiye'nin Terörle Mücadele Kanunları ve düzenlemelerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir.
- Türkiye hukuksal düzenlemelere ek olarak DAİŞ'le mücadelede kapsamlı bir ulusal strateji geliştirmeli ve güvenlik ve ilgili kurumlar arası entegre strateji oluşturma konusundaki aksaklıkları gidermeye yönelik çalışmalara hız vermelidir.

MURAT YEŞİLTaş

Dr. Murat Yeşiltaş lisans ve yüksek lisans eğitimini sırasıyla 2003 ve 2009 yıllarında Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlamıştır. 2012 yılında ise "Türkiye'yi Konumlandırmak: Jeopolitik Zihniyet ve Türkiye'de Ordu" adlı doktora teziyle Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden doktora derecesini almıştır. Murat Yeşiltaş 2008-2009 yılları arasında Lancaster Üniversitesi Avrupa Çalışmalar ve Uluslararası Politika bölümlerinde misafir araştırmacı, 2010-2011 yılları arasında ise Virginia Teknik Eyalet Üniversitesi Hükümet ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde misafir öğretim üyesi olarak görev almıştır. Halen Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doçent olarak çalışmakta olup Türkiye'nin Ortadoğu politikası, eleştirel jeopolitik, siyasi coğrafya ve karşılaştırmalı dış politika analizi konularında lisans ve yüksek lisans dersleri vermektedir. Aynı zamanda SETA Güvenlik Çalışmaları Direktörü olarak çalışan Yeşiltaş, Kürt jeopolitiği, devlet dışı çatışmalar, Ortadoğu güvenliği konularında araştırmalarda bulunmaktadır.

ÖMER BEHRAM ÖZDEMİR

2009 yılında Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünü bitirdi. "Avrupa'da Milliyetçi Ayrılıkçı Hareketler: IRA ve ETA Örnekleri" başlıklı tezini 2012 yılında vererek Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'ndeki yüksek lisans eğitimini tamamladı. Halen Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora eğitimine devam etmektedir.

RIFAT ÖNCEL

Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2014 yılında mezun olan Rifat Öncel yüksek lisans eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde sürdürmektedir. Araştırma alanları arasında Irak siyaseti, şiddet yanlısı devlet dışı aktörler, radikalizm ile Ortadoğu'da din ve milliyetçilik bulunmaktadır. SETA Ankara Güvenlik Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

SİBEL DÜZ

2013 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olan Sibel Düz, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortadoğu Araştırmaları Yüksek Lisans Programı'nda yüksek lisansına devam etmektedir. Sınır güvenliği, ulusal güvenlik politikaları, uluslararası terörizm, Türkiye'nin Ortadoğu politikası alanlarında araştırmalarını sürdürmektedir. SETA Ankara Güvenlik Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

BİLGEHAN ÖZTÜRK

Bilgehan Öztürk lisans eğitimini TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde almıştır. 2011 yılında Avrupa Konseyi Jean Monnet bursunu kazanmış, yüksek lisans eğitimini İngiltere'de King's College London Ortadoğu ve Akdeniz Çalışmaları programında "Onur Derecesi" ile tamamlamıştır. 2013 yılında din ve felsefe alanında sadece King's College London tarafından verilen "Associate of King's College (AKC)" unvanını almıştır. Doktora eğitimine Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler programında devam etmekte olan Öztürk, sınır güvenliği, Suriye iç savaşı, devlet-dışı silahlı aktörler, radikal örgütler ve radikalleşme alanlarında araştırmalar yapmaktadır.

SINIRDAKİ DÜŞMAN: TÜRKİYE’NİN DAİŞ İLE MÜCADELESİ

MURAT YEŞİLTAŞ, ÖMER BEHRAM ÖZDEMİR, RIFAT ÖNCEL, SİBEL DÜZ, BİLGEHAN ÖZTÜRK

Elinizdeki rapor hem DAİŞ’in terör stratejisi hem de Türkiye’nin DAİŞ ile mücadelesinin boyutlarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Raporun ilk kısmında DAİŞ’in siyasal söylem ve savaş stratejisi incelenmiştir. Örgütün alışlagelmiş terör örgütleriyle benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmuş; DAİŞ tarafından yürütülen savaşın ve gerçekleştirilen saldırıların doğasındaki siyasi, askeri ve stratejik değişim açıklanmıştır. Ayrıca bu kısımda DAİŞ’in stratejisi siyasi, jeopolitik ve askeri-taktiksel düzeyde incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci kısmını, örgütün Türkiye’ye yönelik söylem yoluyla inşa edip, saldırılarıyla birçok defa somutlaştırdığı yakın tehdidin analizi oluşturmaktadır. Söylem yoluyla tehdidin ne şekilde oluşturulduğu DAİŞ’in propaganda amacıyla yayımladığı dergilerin taranmasıyla, somut tehdidin doğası ise örgüt tarafından gerçekleştirilen saldırıların analizi ile ortaya konulmuştur.

Çalışmanın üçüncü kısmında Türkiye’nin DAİŞ ile mücadele stratejisi bir süreç analiziyle anlatılmıştır. Yurt içinde yapılan emniyet operasyonları, sınır ötesindeki örgüt hedeflerine yönelik gerçekleştirilen hava operasyonları ve alınan diğer askeri tedbirler, YTS (Yabancı Terörist Savaşçılar) ile mücadele bağlamında sınır güvenliğini artırmaya yönelik yürürlüğe konulan önlemler ve mücadelenin özellikle terörizmin finansmanının engellenmesi bağlamında nasıl şekillendiği incelenmiştir. Nihai olarak, günümüze değin edinilen tecrübenin, DAİŞ kaynaklı tehdidin ve olası saldırıların karakterinin bundan sonra ne yönde evrileceği konusunda birtakım ipuçları verdiği değerlendirilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın sonuç kısmında örgütle mücadelede önümüzdeki süreçte ne tür tedbirlerin alınabileceği hususunda önerilere yer verilmiştir.